

Matio ninshitërinpoa' Quisocristo naporinso' nitotacaso marë'

Quisocristo shimashonënpita

(Lucas 3.23-38)

1 ¹ Quisocristo nanamën sha'huita-ranquëma'. Inaso' Yosë hui'nin. Iráca quëran huarë' Yosë yonquirin ina a'paimacaso marë'. Tapico chachin Quisocristo shimashonën. Apraan-conta' shimashonën chachin. Ya'ipi shimashonënpita iráca ya'huëpiso' sha'huichinquëma', nitotoco'.

² Iráca Apraan hui'nahuanpachina, Isaco itopi. Ina quëran Isaconta' hui'nahuanpachina, Cacopo itopi. Cacoposo' na'a hui'ninpita ya'huëtërin. A'naso' Cota itopi. ³ Cotanta' hui'nahuanpachina, Parisë, Saro, inapita itopi. Tamara hua'huinpita inahuaso'. Ina quëran Parisë hui'nahuanpachina, Isromo itopi. Inanta' hui'nin ya'huëtóhuachina, Aramo itopi. ⁴ Aramonta' hui'nahuanpachina, Aminatapo itopi. Ina hui'nin Nasono itopi. Nasononta' hui'nahuanpachina, Sarëmon itopi. ⁵ Sarëmon yasa'apachina, Nacapa manin. Hui'nin ya'huëtóhuachina, Pooso itopi. Poososo' Rota macaton, hui'nahuanin. Opito itopi. Opitonta' hui'nahuanpachina, Quisi itopi. ⁶ Quisinta' hui'nahuanpachina, Tapi itopi. Inaso' copirno ya'conin. Ina quëran Oriasëco' sa'in masahuaton, hui'nahuanin. Saromon itopi.

⁷ Saromon hui'nin Nopoamo itopi. Ina hui'nin Apiasë itopi. Apiasënta'

hui'nahuanpachina, Asa itopi. ⁸ Asa hui'nin Cosahuato itopi. Cosahuatonta' hui'nahuanpachina, Coramo itopi. Ina hui'nin Osiasë itopi. ⁹ Osiasënta' hui'nahuanpachina, Cotamo itopi. Ina hui'nin Acaso itopi. Acasonta' hui'nahuanpachina, Isiquiasë itopi. ¹⁰ Ina hui'nin Manasisë itopi. Inanta' hui'nahuanpachina, Amon itopi. Amon hui'nin Cosiasë itopi. ¹¹ Ina hui'nin Quiconiasë itopi. Iinpitanta' ya'huërin. Naporo' cotioro'saso', inimicoro'sari Papironia quëran huëcatona', canaipi. Minsërahuatona', napopinchin ya'huëpi'pa' quëpapi asacatacaiso marë'.

¹² Ina piquëran Quiconiasë hui'nahuanpachina, Saratiri itopi. Ina hui'nin Soropapiri itopi. ¹³ Inanta' hui'nahuanpachina, Apioto itopi. Apioto hui'nin Iriaquimo itopi. Ina hui'nin Asoro itopi. ¹⁴ Asoronta' hui'nahuanpachina, Satoco itopi. Satoco hui'nin Aquimo itopi. Ina hui'nin Irioto itopi. ¹⁵ Iriotonta' hui'nahuanpachina, Iriasaro itopi. Iriasaro hui'nin Matan itopi. Ina hui'nin Cacopo itopi. ¹⁶ Caco-ponta' hui'nahuanpachina, Cosi itopi. Cosi yasa'apachina, Maria manin. Ina hua'huinso' Quisoso, Cristo itopiso'.

¹⁷ Nani Quisocristo shimashonënpita sha'huitëranquëma'. Apraan quëran Tapi copirno ya'conaquë huarë' shonca catapini shimashonënpita ya'huëtërin. Ina quëran Papironiaquë quëpai huarë' shonca catapini shimashonënpita

ninshitantaranquëma'. Ina quëran Quisocristo nasitaquë huarë', shonca catapini chachin shimashonënpita ninshitantaranquëma huachi.

Quisocristo nasitërinso'

(Lucas 2.1-7)

¹⁸ Apira Quisocristo nasitërinso' sha'huichinquëma', nitotoco'. Naporo tahuëri'sa' Cosiso', nani Maria nontërin macacaso marë'. Napoaponahuë' co'huara mashatërasohuë', Ispirito Santo nohuanton inaora cayorin. ¹⁹ Cosi nitotahuaton, pa'yanin. Noya quëmapi ni'ton, yonquiarin. “¿Ma'cha onpo'iya? Maria nani hua'hua ma'patërin. Co maca'huaso' ya'huërinhuë'. Co piyapi'sa' sha'huitarahuë', Maria tapanpachin. Coisëichin sha'huitahuato, co masarahuë',” ta'ton, yonquirárin. ²⁰ Huë'ëso', Yosë anquëninëni ya'notimarin nontacaso marë'.

—Tashita Cosi. Carinquën nohuitëranquën. Quëmaso' Tapico' shinquën. Pi'pian sha'huitaponquën o'marahuë'. Maria noya maquë'. Co quëmapi sè'huarinhuë'. Ispirito Santo nohuanton, inaora cayorin. Napoaton noya maquë'. ²¹ Huaicaso' nanihuachin, quëmapia'huaya nasitapon. Nasitohuachin, Quisoso itëquë'. Piyapinënpita oshanëna' inquitaton, nicha'ësarín ni'ton, ina nininën acotëquë', itërin anquëniri. Itahuaton, panantarin huachi.

²² Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin. Ninoton, Yosë quiricanënuquë chachin ninshitërin:

²³ “A'na tahuëri nanon inaora cayoapon.

Co quëmapi sè'huapirinhuë', napoapon.

Quëmapia'huaya huaihuachin, Imanino itapi,” tënin.

Yosë chachin o'maton, yacaparinpoo', tapon naporin. Ina pochin

nasitimahuachina, iráca ninopiso' nanirin huachi.

²⁴ Cosiso' capayatahuaton, Sinioro anquëninën natëton, Maria manin huachi. ²⁵ Macaponahuë', co ichihuë'ërinhuë'. Hua'huin nasitërin piquëran huarë' ichihuë'ërin. Quëmapia'huaya nasitohuachina, Quisoso itopi.

Tayora nitotona'piro'sa' quënanpiso'

2 ¹ Quisosos' Piringuë nasitërin. Cotia parti chachin nasitërin. Naporo' Irotisëri inaquë hua'anëntërin. Ina quëran tayora nitotona'piro'sa' canquiipi. Pi'i pipirinso parti quëran huë'pi. Canqui-huachinara, Quirosarinquë, natantiipi:

²—¿Insëquëta' nasha copirno nasitërin? Cotio copirno ya'conacaso' nani nasitërin ipora. Ya'huërai parti ya'huasocoi, nasha tayora ya'norinsó' quënanai. Ina nicatoi: “Yosëri a'paimarinso' nasitërin huachi,” ta'toi, huë'nai ina chinotapoi, itëra'piapi.

³ Ina natantahuaton, copirno Irotisë pa'yanin. Quirosarinquë ya'huëpisopitanta' pa'yanpi. ⁴ Copirno pa'yanaton, cotio maestro'sa', corto hua'ano'sa', inapita amatërin. Amatahuaton, natanin.

—¿Insëquëta' Cristo Yosëri a'paimarinso' nasitapon? itërin.

⁵—Cotia parti chachin nasitapon. Piringuë nasitapon, itopi. Iráca pënëntona'pi ninoton, Yosë quiricanënuquë ninshitërin.

⁶ “Cotiaquë a'na ninano'

ya'huërin, Pirin itopiso'.

Co panca ninanoyahuë' niponahuë', inaquë a'na copirno nasitapon.

Na'a copirnoros'a' Cotia parti ya'huëpirinahuë', inaso' chini chiniquënanantapon.

Ya'ipi piyapinënuhëpita israiro'sa' itopiso' hua'anëntapon,” tënin Yosë, itopi.

⁷Copirnosu' natanahuaton, co a'ninquë-chin yanatantërinhuë'. Po'oana quëran tayora nitotona'piro'sa' amatërin. Huë'pachinara, inaora quëparahuaton, nontërin:
—¿Ma yoquiquëta' nasha tayora ya'norin? itërin.

Sha'huitohuachinara, itantarín:

⁸—Pirin'pa' nasha copirno nasitërin ipora. Inatohua' paatoma', noyá yoníco'. Hua'huasha quënanpatama', huënantatoma', sha'huitiintaco canta' paato chinochi, itërin nonpintaton.

⁹Ina natanahuatona', pa'pi huachi. Pa'sapirinahuë', a'nanaya tayora quënaantapi. Ya'huëpiquë ni'piso chachin inápaquë paaton, quëchitërarín. Hua'huasha yacapatërinquë chachin tayora chiniconin. ¹⁰⁻¹¹Ina ni'sahuatona', pa'pi pa'yatopi. Capa cancantatona', pëiquë ya'conpi. Inaquë hua'huasha quënanconpi. A'shionta' ya'huarin, Maria itopiso'. Hua'huasha quënanahuatona', isonconahuatona', chinotopi. Ina quëran caposoa'huayanënapita

!soatahuatona', ma'sha pa'ton nininso' quëtopi. Oro, yonarin pochin pimóchin nininso', yaqui' pimóchin nininso' inapita quëtopi. ¹²Ina quëran tashi' huë'ësoi', Yosë nohuanton, hua'napi.

—Ama copirno ya'huërinquë panta-toma', sha'huitocosohuë', itërin anquë-niri. Napoaton a'na ira pa'tahuatona', ya'huëpi'pa' canconpi huachi.

Iquipito'pa' ichita'apiso'

¹³Tayora nitotona'piro'sa' pa'pachinara, Yosë anquëninëni huë'ënuquë Cosi ya'notahuaton itapon:

—Copirno nani chinotërin hua'huasha tëpacaso marë'. Apira sontaro'sa' a'pararin ina yonicaiso marë'. Napoaton a'naroáchin ichita'aque'. A'shinë chachin Iquipito'pa' quëpaquë'. Inaquë yacapa-tëquë'. Noya huënantacaso' nipachin, sha'huitantaranquën, itërin anquëni.

¹⁴Natanahuaton, a'naroáchin Cosi huënsëintarin. Tashi' nipirinhuë', hua'huasha quëparin. A'shinë chachin ichita'arahuatón, Iquipito'pa' pa'pi.

¹⁵Irotisë chiminaquë huarë' inaquë ya'huëpi. Iráca Yosë nohuanton, pënëntona'pi ninorin: “Hui'nahuë Iquipito'pa'

yacapatopirinhuë', ina quëran ocoia-rahue,” tënin Yosë. Hui'nin chachin Iquipitoquë yacapatohuachina, ninorinso' nanirin huachi.

Hua'huasharo'sa' tëpapiso'

¹⁶Copirno Irotisëso' tayora nitotona'piro'sa' ninarápirinhuë', co ya'nopihuë'. “Nonpintërinaco ipora,” ta'ton, chiníquën no'huitërin. No'huitaton, sontaro'sa' Pirin'pa' a'parin quëmapia'huaro'sa' tëpacaiso marë'. “I'huá chachin tayora ya'norin n'lon, co canopia'huaro'saráchin tëpacaso' ya'huërinhuë'. Cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpaco’,” itahuaton, a'parin. Sontaro'saso' pa'sahuatona', ya'ipi quëmapia'huaya Pirinquë ya'huërin-sopita tiquipi. Ya'cariyanta' yonitona', cato' pi'ipitërinquë huarë' tëpapi.

¹⁷⁻¹⁸Íráca ninoton, Yosë quiricannënuquë Irimiasë ninshitërin: “Namaquë na'nërinso' natanpi. Naquira na'nërarin, ayanárin. Hua'huinpitaco' yonquiaton, na'nërarin. ‘Ama sëtëquësohuë’, itopirina-huë’,

nani chiminpi ni'ton, sètárin,”
ténin.

Iráca naporinso pochachin iporanta'
hua'huaro'sa' tēpapi ni'ton, a'shina'
na'nērāpi.

¹⁹Naporo' Cosiso' Iquipitoquē yaca-
patarin. Irotisē chiminpachina, Yosē
anquēninēni ya'notantarin. Hua'narinso
pochin Cosiri quēnanin.

²⁰—Hua'huasha tēpana'pi nani
chiminin ni'ton, israiro'sa' ya'huē-
piquē panantaquē'. Hua'huasha a'shinē
chachin quēpantaquē', itērin.

²¹Ina natanahuaton, natērin. Quisoso
a'shinē chachin quēparahuaton, inato-
hua' panantarin. ²²Canconahuaton,
nanan natantērin. “Irotisē hui'nin
ya'huērē' hua'anēntantarin. Ariquirao
itopisoari pa'pin ya'huērētērin,” topi,
natantērin. Ina tē'huataton, co nohuan-
tērinhuē' inatohua' ya'huēcaso'. Napo-
rahuaton, hua'nantarin.

—Ama copirno ya'huērinquē chachin
panantaquēsohuē', itērin anquēniri.
Ina natanahuaton, Cariria parti pa'nin
ya'huēcaso marē'. ²³Inatohua' a'na ninano'
ya'huērin, Nasarito itopiso'. Inaquē ya'huē-
rarin. Iráca pēnēntona'piro'sa' ninopi.
“Cristo huē'pachin, Nasarito piyapi
itapona!” topi. Napoaton Yosē nohuanton,
inaquē ya'huaton, hui'nāpitērin huachi.

Coansha Paotista pēnētērinso'

(*Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17;*

Juan 1.19-28)

3 ¹Naporo' tahuēri'sa' Coansha Paotista
pēnētērin. Cotia parti pancana
inotēro' ya'huērin. Co inaquē piyapi'sa'
ya'huēpihuē'. Inaquē ya'huaton, Yosē
nanamēn sha'huirarin. Na'a piyapi'sa'
huē'pi natanapona':

²—Yosē hua'anēntiinpōaso' tahuēri
nani ya'cariarinpōa'. Napoaton co noya-
huē' yonquiramasopita naniantatoma',

Yosē chachin tahuērētantaco huachi,
itarin. Nani tahuēri ina pochin pēnē-
nārin.

³Iráca Yosē nohuanton, Isaiasē ninorin.
Ninshitaton, naporin:

“Inotēro parti a'na quēmapi
pēnētápon: ‘Sinioro o'ma-
caso tahuēri naniriarin
ni'ton, yonquico'. Ni'co'.
Hua'an chiniquēn nananto-
na'pi ni'ton, a'na parti yapa'-
pachina, comisionēn a'parin
ira tapatacaso marē'.

Ira otēērin noya pa'tacaiso marē'.

Inapochachin iporaso' canca-
nēma' anoyatoco' Sinioro
o'main,' tapon ina quēmapi,
pēnētōhuachin,” ténin.

Coansha pēnētacasos' ninoton, naporin.

⁴Coanshaso' co noyápiachin a'morin-
huē'. Ponira pochin a'morin, camiyo
anporo quēran nipiso'. Sha'huētē quēran
nitonporin. Sēquērē pochin nininso'
macaton, ca'nin. Ninoi' quēnanpa-
china, irorin. ⁵⁻⁶Inaquē na'a piyapi'sa'
huē'pi natanacaiso marē'. Quirosarin
quēran huē'pi. Ya'ipi Cotia parti quēran
huēcatona', natanpi. Cortanii' ya'ca-
riya quēraonta' huē'pi. A'naya a'naya
huēcatona':

—Tēhuēnchachin co noyahuē' nicato,
oshahuanahuē. Catahuaco Sinioro
naporahuēso nanianchi, itopi Yosē
nontatona'. Ina topachinara, Coanshari
Cortaniquē aporintērin.

⁷Ina quēran na'a parisioro'sa', sato-
sioro'sa', inapitanta huē'pi.

—Quiyanta' aporintocoi, itopirina-
huē', Coansha co nohuantērinhuē':

—¡Canpitaso' ya'huan pochin
cancantatoma', yanonpinama! “Yosē
isoro'pa' ana'intoahuachin, cha'ēpoi,”
topiramahuē'. Co topinan cha'ēsarama-
huē'. ⁸Co noyahuē' yonquiramasopita

naniantatoma', noya nico huachi.
 9 Ama canpitaora ninonpintocohuë'.
 “Apraan shinpitacoi ni'toi, Yosë piya-
 pinënpitacoi,” ama tocosohuë'. Yosë
 nohuantërin naporini, iso na'piro-
 santa' Apraan shinpita atarantacaso'
 nanichitonhuë'. 10 Nani Yosë yonquirin
 oshahuano'sa' ana'intacaso'. Ni'co'.
 Nararo'sa' co noya nitohuachinahuë',
 a'nërë'. Itëquënpitarë chachin ocoira-
 huatë', pënuë të'yatërë' huiquitacaso
 marë'. 11 Co noyahuë' yonquiramasopita
 naniantohuatama', i'quë aporintaran-
 quëma'. Ca piquëranso nipirinhüë'
 a'na quëmapi huë'sarin. Inaso' chini
 chiniquën nanantërin. Caso' co pi'pian
 tëranta' ina pochin chiniquën nanan-
 tërahuë'. Co maquëyancohuë' ni'to,
 co sapatën quëpaca'huaso tëranta'
 nanitarahuë'. Inaso' huë'pachin, a'na-
 quëma' Ispirito Santo aya'coancanta-
 rinquëma'. A'naquëmaso nipirinhüë'
 pënuë chiniquën ana'intarinquëma'.
 12 Cayarinsol manëso pochin nisarín.
 Arosë mapatëra, to'norarë'. Ina quëran
 pintiarahuatë', pëiquë acorë'. Sha'huë-
 tënso nipirinhüë', pënuë ahuiquitë'rë'.
 Inaso' co onporonta' tacopiarinhüë',
 tënin Coansha.

Quisoso aporihuaninsol

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

13 Ina quëran Quisoso Cariria quëran
 huë'nin. Cortaniquë canquirahuaton,
 Coansha nontërin aporintacaso marë'.

14 Napotopirinhüë', co nohuantërinhuë'.

—¿Ma'marëta' napotiiranco? Co
 aporinta'huanquënso' ya'huërinhuë'.
 Quëma aporintoco tëhuëncinso', itërin.

15 Napotopirinhüë', Quisosori itërin:

—Yosë nohuantërin ni'ton, ya'ipi
 natëca'huaso' ya'huërin. Napoaton
 noya quëma aporintoco, itërin. Ina
 natanahuaton:

—Noyahua', itahuaton, i'quë aporin-
 tërin. 16 Ina quëran nonshiaso chachin
 a'naroáchin inápaquë pi'iro'të' ni'soa-
 tërin, ni'nin. Ispirito Santo nëpë pochin
 nohuaraimarahuatón, Quisoso ya'coan-
 cantomiatërin. 17 Naporo' inápa quëran
 Yosë noninsol natanpi.

—Isosol ca hui'nahuë chachin, na'con
 nosororahuëso'. Noya ni'nahuë, tënin.

Sopairi Quisoso tënininsol

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

4 1 Ina quëran Ispirito Santori
 Quisoso quëparin inotëro parti
 sopairi tënicaso marë'.

2 Catapini shonca tahuëri tashirë
 chachin inaquë ya'huaponahuë', co
 manta' ca'ninhüë'. Ina piquëran tanarin
 huachi. 3 Naporo' sopairi huëcapairin.

—Tëhuëncachin Yosë hui'ninquën
 nipatan, iso na'piro'sa quëran cosharo'
 atarantëquë', itopirinhüë',

4—Inca, co nohuantërahuë'. Yosë
 quiricanënuë pëneninpoa'. “Co cosha-
 roriáchin piyapi ananpirinhüë'. Ya'ipi
 Yosë noninsol natëhuachin tëhuëchinsol,
 nanpiarin,” tënin, itërin.

5 Ina quëran Quirosarin'pa' sopairi
 quëparin. Yosë chinotopiso pëi' a'can-
 piso aipi quëpantarahuaton, itërin:

6—Quëmasol Yosë hui'ninquën
 nipatan, no'paquë niiquë'. Quiricanën
 quëran nani sha'huitërinquën.

“Yosë anquëninënpita a'patima-
 rinquën a'pailinquënso marë'
 ni'ton, co ma'sha onpoaranhuë'.

Imirina quëran masarinënuën
 ama na'piquë tëranta' ya'quia-
 maso marëhuë',”

tënin ni'ton, no'paquë niiquë' a'pai'i-
 nënuën, itërin sopairi.

7—Inca co nohuantërahuë'. Yosë
 quiricanënuë pëneninpoa'. “Ama Yosë
 tëniquësóhuë'. Ama camaiquësóhuë'.

Ina nohuantërinsoáchin yonquicaso' ya'huërin," tënin quiricanënuë, itërin Quisosori.

⁸Ina quëran a'na motopi'pa' sopairi quëpantarin. Inatohua quëran ya'ipi ninanoro'sa', ma'shanënpita, inapita a'notërin. Noyápiachin nininsopita ya'ipiya quënanin.

⁹—Natëhuatanco, carinquën catahua-ranquën, ya'ipi isopita hua'anëntapon. Isonahuaton, chinotoco chiniquën nanan quëchinquën huachi, itërin sopairi.

¹⁰—Inca co nohuantërahuë'. Quëmaso' sopai hua'anquën. Patoco huachi. Yosë quiricanën quëran sha'huitërinpoa': "Sinioroíchin chinotëquë'. Inasáchin natëcaso' ya'huërin," tënin, itërin Quisosori.

¹¹Napotohuachina, sopairi patërin. Patohuachina, anquëniro'sari huëca-paimarahuatona', nocomaimapi.

Quisoso pënëntacaso' caniaritërinso'

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹²Ina piquëran Coansha tashinan pëiquë po'mopi. Pënëntërinso marë' napotopi. Ina natanahuaton, Quisoso pa'nin Cariria parti. ¹³Inatohua' pacaponahuë', co huachi Nasaritoquë ya'huërinhuë'. Sono' yonsanquë paaton, Capinaomoquë yacapatonin. Saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita iráca ya'huëpiquë yacapatonin. ¹⁴Iráca chachin Yosë nohuanton, Isaiasë ninorin. Ninshitaton, naporin:

¹⁵ "Na'a piyapiro'sa' Cariria parti ya'huëpiso', imasapi.

Inapitaso', Cortanii' aquëtëran ya'huëpi, marë Pancai' ya'cari'.

Inaquë saporonoro'sa', nipitariro'sa', inapita ya'huëpi.

Inaquë inpioro'santa' ya'huëpi.

¹⁶Inapitaso' co Yosë nohuitatonaraihuë', tashi pochin cancantopi.

Chiminpachina', parisitomiata-caiso' ya'huëpirinhuë',
Yosëri a'pintërinso pochin
nanamën anitotarin noya
cancantacaiso marë'.

Tahuëri pochin a'pintarin
huachi," tënin iráca.

Naporinso chachin Quisoso inatohua' paaton, a'chinarin.

¹⁷Naporo quëran huarë' Quisosori pënënarin.

—Iso tahuëri'sa' Yosë yahua'anëntarinquëma'. Napoaton ya'ipi co noyahuë' yonquiramasopita naniantatoma', Yosë chachin tahuëretaantaco huachi, itëra'piarin pënënaton.

Sami camayoro'sari imapiso'

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸Cariria sono' yonsanquë pa'sahuaton, cato' sami camayoro'sa' quënanconin. A'naso' Simon. Pitro itopi anta'. Inso' Antërisë itopi. Ritinënapita të'yatapi sami macacaiso marë'.

¹⁹—Huëco' iyaro'sa', imaquico a'chinchinquëma'. Sami manamaso pochachin piyapi'sa' masarama' Yosë imacaiso marë', itërin Quisosori.

²⁰Napotohuachina, ritinënapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi. ²¹Ina quëran amasha pa'sahuaton, catoya'pi quënancoantarin. Santiaco, Coansha inapita itopiso'. Pa'pinarë' potiquë huënsëatona', ritinënapita pasonapi. Pa'pinaso' Sipitio itopi.

—Huëco' imaquico, itohuachina, ²²potinëna', pa'pina' inapita patahuatona', Quisoso imasapi huachi.

Na'a piyapi'sa' a'chintërinso'

(Lucas 6.17-19)

²³Ya'ipi Cariria parti paaton, niyontopiso pëiro'saquë pënëna'piarin. Noya nanan a'chinatón: "Yosë yahua'anëntërinquëma'!"

itëra'piarin. Naporahuaton, na'a cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatërin. Nisha nisha caniori maninsopita anoyatëra'piarin. ²⁴Ya'ipi Siria partinta', nahuinin ni'ton, notohuaro' cania'piro'sa' quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Nisha nisha canio inquitëra'piarin. A'naquëonta' sopairi ya'coancantërin ni'ton, co huachi inaora yonquirinso' yonquirinhuë'. Tocona'piro'sa', apiaro'sa inapitanta' quëpapi Quisosori anoyatacaso marë'. Quëpachinara, ya'ipi anoyatëra'piarin.

²⁵Hua'huayatërahuë' piyapi'sari Quisoso imasapi huachi. Cariria quëran, Ticaporisë quëran, Quirosarin quëran, Cotia parti quëran, Cortanii' aquëtëran quëran, inaquëranpita huë'pi Quisoso natanacaiso marë'.

Panënuë a'chininso'

5 ¹⁻²Ina quëran notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi. Inapita quënanahuaton, Quisoso panënuë pa'sahuaton, huën-sëconin. Imarinsopitari tancapitohuachinara, na'con a'chintárin.

Noya cancantopisopita

(Lucas 6.20-23)

³“Natanco iyaro'sa' a'chinchinquëma'. Yosë huëntonëinquë yaya'conpatama', iso pochin cancantacaso' ya'huërin. ‘Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Sinioro,' topatama', Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, noya cancantarama'. Hua'anëntërinquë chachin aya'conarinquëma'.

⁴Sëtohuatama', Yosë achinicancanarinquëma'. Oshanëma' yonquiatoma', cancanëma quëran huarë' sëtohuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' noya cancantacamasa marë'.

⁵Sano piyapi nipatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Naporahuaton, a'na tahuëri nasharo'paquë ya'huëmiatarama'.

⁶Tanarëso pochin, yamororëso pochin cancantatoma', Yosë na'con nohuantoco'. Ina pochin cancantacasoáchin nohuantohuatama', noya ni'sarinquëma'. Catahuarinquëma' ina pochin cancantacamasa marë'. Sano cancantarama'.

⁷A'napita nosorohuatama', Yosë nosoroarinquëma' canpitanta'. Noya cancantarama'.

⁸Ya'ipi cancanëma quëran imapatama', Yosë nohuitarama'. Naporahuaton, a'na tahuëri ina quënancontahuatama', noyá nohuitarama'.

⁹Isoro'paquë na'a piyapi'sa' nino'-huipirinahuë', canpitari catahuaco' noya ninonchina'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Hui'nin pochin cancantiarinquëma'.

¹⁰Yosë natëramasa marë' aparisitohuachinëinquëma', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë chachin nani aya'coninquëma'. A'na tahuëri inápaquë ya'huëcontarama'.

¹¹Imaramacoso marë' a'naquën no'huarinëinquëma', ahuëarinëinquëma', pinosarinëinquëma', nisha nisha nonpinariarënëinquëma'. Napotopirinëinquëmahuë', ama sëtocosohuë'. Ina marë' Yosë noya ni'sarinquëma' ni'ton, nóya cancantoco'. ¹²Iracanta' Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, a'naquëni inapochachin no'huipi. Napoaton a'napita no'huihuachinëinquëma', noya cancantoco'. Parisitëramasa marë' Yosë'pa' na'con acanaarinquëma'. Ina yonquiatoma', capa cancantoco',” itërin Quisosori.

Yamora pochin nininso'

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³Ina quëran itantarín:

“Canpitaso' iyaro'sa', yamora pochin nicatoma' a'napita catahuamaso' ya'huërin. Napoaponahuë', yamora chimipitë pochin nicatoma co a'napita catahuahuatamahüë', co huachi insonta natëarinquëmahüë'.

¹⁴Isoro'paquë ya'huëpisopita tashinanquë pa'nëso pochin nisapirinahuë', canpitari a'pintatë pochin nitarama'. Ni'co' iyaro'sa'. Ninano' panëinquë ya'huëhuachina, ya'ipi piyapi'sari quënanpi. ¹⁵Nanparionta' i'chinpihuatëra, co caconquë ocohuëtërehüë'. A'ninquechin acorë' pëi' acoana a'pinacaso marë'. Piyapi'sa' inaquë ya'huëhuachinara, noya quënantopi. ¹⁶Inapochachin canpitanta' a'pininso pochin nicatoma', noyasáchin nico'. A'napita nicatënëinquëma': ‘Ma noya Tata Yosëri catahuarin ni'ton, noya nisapi,' tosapi,' tënin.

Íraca pënëntopiso'

¹⁷Ina quëran itaantarín:

“Íraca Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënëntopi. Pënëntona',

ninshitopi. Co ina naniantacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. Ya'ipi inapita ninopiso' nanicaso marë' o'marahuë. Ma'sona tapon naporinsopita no'tëquën sha'huichinquëma'. ¹⁸Tëhuëenchachin itëranquëma'. Isoro'pa' ta'huantaquë huarë' Yosë quiricanën iráca ninshitopiso' ya'huápon. Co a'na hui'sharinso tëranta' topinan quëran ninshitopihuë'. Ya'ipi ninorinso' naniarin huachi. ¹⁹Napoaton pi'pian tëranta' co natëhuatamahuë', co Yosë noya ni'sarinquëmahuë'. Hua'anëntërinquë co acanarinquëmahuë'. Piyapi'sa' a'chintatoma': 'Ama natëquësohuë', itohuatama', co noya a'chinaramahaüë'. 'Natëcaso' ya'huërin,' itohuatama', noya a'chinarama'. Natëhuatama', Yosë noya ni'sarinquëma'. Hua'anëntërinquë acanamiatarinquëma'. ²⁰Cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita Yosë quiricanën noya nitotaponaraihuë', co cancanëna quëran imapihuë'. Canpitanta' co ya'ipi cancanëma quëran huarë' imapatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë', ténin.

Co no'huítacaso' ya'huërinhuë'

(Lucas 12.57-59)

²¹Ina quëran itaantarín:

"Íráca pënëntopiso' nani nitotërama'. Mashocoro'sa' iráca pënënpi. 'Ama piyapi tēpacosohuë'. Tēpahuatama', hua'ano'sa' ana'intinquëmaso' ya'huërin,' topirinahuë'. ²²Co tēpatërëso maréachin ana'intinpoaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'na piyapi no'huíhuatama', ana'intarinquëma'. Pinotohuatamanta', cotio ansiano'sa' ana'inchinquëma'. Cancanëma quëran huarë' no'huítoma', 'Quëmaso' sopainquën,' itohuatama', pënquë chachin parisitacaso' ya'huërin, ténahuë.

²³Napoaton, iyaro'sa', a'naroáchin nanan anoyatacaso' ya'huërin. Yosë yachinotohuatama', yonquico'. Pi'pian tëranta' nanan ya'huëhuachin, ²⁴a'naroáchin paatoma', anoyatoco'. Nani nanan anoyatohuatama', naporohuarë' Yosë pëinënquë paantaco'. Yosë chinotatoma' ma'sha yaquëtëramaso', quëtoco huachi.

²⁵Ni'co'. Nihuitëramaso marë' yaquëpahuachinënquëma', a'naroáchin nanan anoyatoco'. Co anoyatohuatamahuë', coisëquë quëparinënquëma'. Coisëquë quëpahuachinënquëma', sontaro'saquë yo'coaninënquëma', tashinan pëiquë po'moarinënquëma'. ²⁶Inaquë po'mohuachinënquëmaso', ya'ipiya pahuërëtaquë huarë' pipiarama'," ténin Quisoso.

Monshihuaninso'

²⁷Ina quëran itantarín:

"Íson'ta' iráca pënëntopiso'. 'Sa'ama' ya'huëtóhuachinquëma', ama monshihuanacosohuë', ténin iráca, natantërama'. ²⁸Nipirinhaüë', co monshihuanpiso maréachin ana'intacaso' ya'huërinhuë', ténahuë. A'na sanapi cancanëna quëran noyahuachina', ina marënta' oshahuanapi. Nani monshitërinso pochín Yosëri ni'sarin.

²⁹Napoaton, ya'pirama quëran quënamasos marë' co noyahuë' yonquihuatama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahüë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato' quëran chachin noya ni'tapomarahüë' parisitopiquë tē'yatohuachinënquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama'. ³⁰Imirama quëran pi'pian tëranta' co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Apia nipomarahüë', co parisitopiquë

pa'itomahuèl. Imirama' nishitëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco," ténin.

Sa'ahuano'sa' pënëninso'

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹Ina quëran itaantarín:

“Isonta' iráca pënëntopiso'. ‘A'na quëmapi sa'in yatë'yatohuachin, co topinan tël'yatacaso' ya'huërinhuèl. Coisëquë paaton, quirica aninshichin: “Iso sanapi nani tël'yatërahue huachi,” ta'caso aninshichin. Ina quëran sanapi quëtacaso' ya'huërin,' topi. ³²Caso nipirinhuèl' nisha pënënanquëma'. Co sa'ama monshihuanpachinahuèl, co onporonta' tël'yatamaso' ya'huërinhuèl, ténahuè. Topinan tël'yatohuatama', oshahuanarama'. Ina sanapinta' so'yantahuachin, monshihuaninso pochin nisarin. Nasha so'ionta', monshin pochin nisarin. Co onporonta' tël'yatacaso' ya'huërinhuèl, ténahuè,” ténin.

**No'tëquënáchin nonacaso'
ya'huërinso'**

³³Ina quëran itaantarín:

“Isonta' shimashonëmapita iráca pënënpiso'. ‘Yoscoarë' no'tëquë nontaranquën, itohuatëra, no'tëquë nontacasos' ya'huërin, Yosë anal'into-huachinpoa'. Ina pochin nonpatëra, sha'huitëranso chachin nicacasos' ya'huërin,' topi. ³⁴Nipirinhuèl, carinquëma' sha'huichinquëma'. No'tëquënáchin nonpatëra, co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuèl. Co onporonta' nonpinacasos' ya'huërinhuèl, ténahuè. A'naquënso' yanonpinatona', taponal: ‘Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' toconpi. ‘Ina pochin nontato, nonpintohuatëra, co Yosë anal'intarincohuèl,' topirinahuèl. Pi'iro'tënta' Yosëri ninin. Inaquë ya'huaton, ya'ipiya hua'anëntarin. Napoaton co ina

pochin nonacaso' ya'huërinhuèl. ³⁵A'naquëonta' taponal: ‘Isoro'pa' ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' topi. Yanonpinatona', napopirinahuèl. Isoro'panta' Yosëri ninin. Chini chiniqué nanantaton, isëquënta' hua'anëntërinpoa'. ‘Quirosarin ya'huërin ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' toconpi a'naquëonta'. A'na tahuëri inaquë Yosëri a'paimarinso' hua'anëntapon huachi. Napoaton co ina pochin nonacaso' ya'huërinhuèl. ³⁶‘Moto' ya'huëtërinco ni'ton, no'tëquë nontëranquën,' topi a'naquëonta' yanonpinatona'. Ama ina pochin noncosohuèl. Acatohuatamara, co nanitëramahuèl' a'na ainëma tëranta' ayararintantacasos'. Yosëichin nanitërin. ³⁷Ma'sona tëranta' iyaro'sa' nonpatama', no'tëquënáchin nonco'. ‘Pa'sarahuè,' topatama', paco'. ‘Co pa'sarahuè,' topatama', ama pacosohuèl. No'tëquënáchin nonpatama', co Yoscoarë' ta'caso' ya'huërinhuèl. Pi'pisha tëranta' piyapi nonpintohuatama', sopai nohuanton napoarama', ténahuè,” ténin Quisoso.

Yai'huërëtopiso'

(Lucas 6.29-30)

³⁸Ina quëran a'chintaantarín:

“Isonta' iráca pënëntopiso'. ‘A'na piyapi a'nari ahueaton, tapirayahuachin, coisëquë quëpaquë'. Inaquë no'tëquë i'huërëchin. Inanta' tapirayacasos' ya'huërin. Natëonta' nipantohuachin, coisëquë quëpaquë' i'huërëchin,' topi. ³⁹Napopirinahuèl, carima' sha'huichinquëma'. Co canpita capiniso' nii'huërëtacaso' ya'huërinhuèl, ténahuè. Ma'sha onpotohuachinënuëma', ama no'huicosohuèl. Panpirayahuachinënuëma', ama manta' i'huërëtosohuèl. Naquëranchin panpianthahuachinquëma', co naporo tëranta' no'huicasos' ya'huërinhuèl.

⁴⁰A'naquën no'huitënguëma', coisëquë quëparinënguëma'. 'A'moranso quëtoco,' itohuachinënguëma', quëtoco'. Aipi a'moransonta' quëpatopirinënguëmahuë', co no'huicaso' ya'huërinhuë'. ⁴¹Inso tëranta' camaiatënguëma': 'Pë'pëtonëhuë macaton, a'na quiromitro pochin quëpatoco,' itohuachinquëma', ama no'huicosohuë'. 'Noyahua'. Nohuantohuatan, cato' quiromitro quëpachinquën,' itoco'. ⁴²A'naquën: 'Ma'sha quëtoco,' itohuachinënguëma', ama apiratoma-huë', quëtoco'. 'Canta' ma'sha a'nanco, topirahuë',' itohuachinënguëmanta', a'nanco'. Onpopionta' nosoroatë' catahuacaso' ya'huërin," ténin.

**Inimicoro'santa'
nosorocaso' ya'huërinso'**

(Lucas 6.27-28, 32-36)

⁴³Ina quëran a'chintaantarín:

"Isonta' iráca pënëntopiso'. 'Canpita capini ninosoroco'. Inimiconëmapitaso nipirinhuë', co nosorocaso' ya'huërinhuë', topi. ⁴⁴Nipirinhuë' carima' sha-huichinquëma'. Inimiconëmapitanta' iyaro'sa', nosoroco'. Aparisitopirinënguëmaonta', nosorocaso' ya'huërin. Inapita marënta' noya Yosë nontoco' inahuanta' catahuain. ⁴⁵Inapotohuatama', Yosë pochin cancantarama'. Inaso' ya'ipi piyapi'sa' nosororin. Ina nohuanton, pi'i, o'nan, inapita ya'huërin noya nanpicaso marë'. Co imarinsopita marëáchin pi'i a'pininhuë'. Noya nipisopita, oshahuano'santa', ya'ipiya a'pintërin. Naporahuaton, o'naonta' napopianachin acotërinpoa' ma'sha apapotacaso marë'. ⁴⁶Nipayaramasopitaráchin nosorohuatama', co ina marë' Yosë acanaarinquëmahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'santa' nipayapisopita nosoropi. ⁴⁷Iyamaráchin noya nontohuatama', co noya noya ninamahuë'.

Co Yosë nohuítópísópítahuënta' inahua capini noya ninontopi. Napoaton canpitaso' nisha piyapiro'santa' noya nontoco'. ⁴⁸Tata Yosë pochin cancantacaso' ya'huërin. Inaso noyasáchin ninin ni'ton, canpitanta' ina pochin cancantatoma', noyasáchin nico'," ténin.

**A'napita catahuacaso'
ya'huërinso'**

6 ¹Naquëranchin Quisoso pënëntaantarín:

"A'naquënso' piyapi'sari noya nicacaiso marë' noya Yosë imapisopita pochin ya'nopirinahuë', co tëhuëchachin cancanëna quëran huarë' Yosë yonquipi-huë'. Ina pochin nipatama', co inápaquë Tata Yosë acanaarinquëmahuë'. Ama iyaro'sa' inapita pochin nicosohuë'. ²Ma'sha sa'ahuario'sa' quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. A'naquën niyontonpiso pëiquë ya'conahuatona', coriqui sa'ahuario'sa marë' quëtopirinahuë', a'ninquëchin quëtopi. 'Ina marë' noya ni'sarinacoi,' ta'tona', napopi. Cachiquënta' coriqui quëtopi piyapi'sari nicacaiso marë'. Co tëhuëchachin nosoroaponaraihuë', napopi. Piyapi'sariso' noya ni'pirinahuë', Yosëriso' co noyahuë' ni'nin. Co inápaquë acanaarinhue', tënahue'. ³Canpitaso nipirinhuë', sa'ahuario'sa' ma'sha quëtohuatama', ama a'ninquëchin quëtocosohuë'. Ama nipayaramaso tëranta' sha'huitocosohuë'. ⁴Co piyapi'sa' nitotopirinahuë', Tata inápaquë ya'huërinso' ni'sarinquëma'. Ina acanaarinquëma'," itërin.

Yosë nontacaso' a'chininso'

(Lucas 11.2-4)

⁵Ina quëran itaantarín:

"Yosë nontohuatama', ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë'. Inapitaso' niyontopiso pëiquë huanirahuatona', na'con

Yosë nontopirinahuë!, co cancanëna quëran huarë! nontopihuë!. Cachiquënta! a'ninquëchin Yosë nontopirinahuë!, piyapi'sari noya nicacaiso marë! napopi. Co tëhuëenchachin Yosë yonquihuë!. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë!, Yosëriso! co acanaarinhuë!. ⁶Canpitaso nipirinhuë! Yosë yanontohuatama!, canpitaoráchin onpopiyanquë tëranta! Yosë nontacaso! ya'huërin. Quëmaoraichin Yosë nontëquë!. Co quënanpirinahuë!, nataninquën. Co piyapi'sa! natanpirinëinquënahuë!, Yosëso! noya natanatëinquën, acanaarinquën.

⁷Yosë nontohuatama!, ama inachin inachin nontocosohuë!. Co Yosë imapiso-pitahuë! ina pochin yonquipi. 'Hua'qui! nontohuato, natanatonco catahuarinco,' topirinahuë!. Co Yosë nohuitatonahuë!, napopi. ⁸Ama inapita pochin cancantocohuë!. Co'huara Yosë nonchátërasëinquë-mahuë!, ya'ipi pahuantërinquëmasopita nitotërin. ⁹Napoaton Yosë yanontohuatama!, iso pochin nontoco!:

'Tata Yosë, quëmaso inápaquë ya'huaponahuë!, natanancoi. Quëmasáchin noya noyanquën ni'ton, ya'ipi piyapi'sa! chinochinëinquën.

¹⁰Chini chiníquën nanantëran ni'ton, ya'ipicoi natëiinquën. Inápaquë no'tëquën natërinëinquënso pochachin catahuacoi quëma nohuantëran-soráchin nii.

¹¹Nani tahuëri catahuacoi cosharo! ya'huëchincoi.

¹²Co noyahuë! nicatoi, oshahuanai. Nosoroatoncoi, oshanëhuëi inquitocoi.

A'napita ma'sha onpotohuachincoi, nanan anoyatëraiso pochachin oshanëhuëi inquitatoncoi, anoyacancantocoi.

¹³Co noyahuë! yonquihuato, catahuacoi a'naroáchin nanianchii. Catahuacoi ama sopai minsëincoisohuë!. [Quëmasáchin hua'anëntarancoi. Ya'ipi nani-taparan. Ipora quëran huarë! ya'ipiya natëinëinquën. Amen,] itoco! Yosë nontohuatama!.

¹⁴A'naquën ma'sha onpotopirinquëmaonta!, noya nontacaso! ya'huërin. Nanan anoyatohuatama!, Tata Yosënta! canpita oshanëma! inquitarinquëma!. ¹⁵Co nanan anoyatohuatamahuë!, Yosënta! co oshanëma! inquitarinquë-mahuë!," itërin Quisosori.

Co coshatatonaraihuë!, Yosë nontopiso!

¹⁶Ina quëran itaantarín:

"Ama nonpina'piro'sa pochin nicosohuë!. A'naquën Yosë nontacaso marë! ya'ipi tahuëri co manta! coshatërinhuë!. Naporahuaton, co nitapamantarínhuë!. Sëtëresó pochin ya'norin a'napita nitotacaiso marë!. Co cancanën quëran chinotaponahuë!, a'napitari nicacaiso marë! naporin. Ni'pachinara: 'Ma noya Yosë chinotërin,' topi. Piyapi'sari noya ni'pirinahuë!, co huachi Yosëri acanaarinhuë!. ¹⁷Canpitaso nipirinhuë! Yosë nontacaso marë! co coshatohuatamahuë!, ama piyapi'sa! sha'huitocosohuë!. Noya ihuiantahuatoma!, nitapaco!. ¹⁸Ama a'napita nitotacaiso marëhuë! inapoco!. Tata Yosëíchin nitotarín. Co quënanpirëhuahuë!, ya'ipiya ni'sarinpoa!. Ina marë! inápaquë acanaarinquëma!," itërin.

Canamiatërëhuaso!

(Lucas 12.33-34)

¹⁹Ina quëran itaantarín:

"Ama iyaro'sa! ma'sharáchin yonquicosohuë!. Ama na'con coriqui, ma'sha, inapita yontoncosohuë!. Isoro'paquë

ya'ipi ma'sha a'naroáchin mocarin, chanatërin. No'soni pë'yarín. Chi'chiro-tërin. Ihuatëro'sa' ya'conatona', ihuari-nënpoa'. Naporin. Napoaton, isoro'paquë ya'huërsinopita co ya'huëmiatërinhuë'.²⁰Inápaquë ya'huërsinopitaso nipirinhüë', ya'huëmiatarin. Yosë na'con yonquiatoma', noya nico'. Ina marë' na'con sacatoco' inápaquë acanamiachinquëma'. Inatohua' co manta' mocaponhuë'. Co no'soni pë'yaponhuë'. Co chi'chirotoponhuë'. Co ihuatëro'sa' ya'conatona' ihuapönënpoahuë'. Napoapon. ²¹Ma'sharáchin nohuantohuatama', co Yosë yonquiaramahuë'. Nipirinhüë' Yosë na'con na'con nohuantohuatama', ina na'con na'con yonquiarama'," ténin Quisoso.

Nitapicancaninso'

(Lucas 11.34-36)

²²⁻²³Ina quëran a'chintaantarín:

"Ya'piranpo quëran ma'sha quënanë'. Co pëtorayatohuatërahuë', noya ni'tërë'. Nitapirayahuatëra, co manta' quënantërehüë'. Canpitanta' ya'ipi cancanëma quëran Yosë yonquiuhuatama', tahuëri pochín cancantarama'. Nipirinhüë', ma'sharáchin yonquiuhuatama', tashi pochín cancantarama'. Nitapicancanpatama', aquë aquëtë co noyahuë' cancantarama huachi," itërin.

Coriquiráchin yonquipsisopita

(Lucas 16.13)

²⁴Ina quëran itaantarín:

"A'na piyapi cato' patron ya'huëtóhua-china, nisha nisha camaitopi ni'ton, co nanitërinhuë' cato chachín natëcaso'. A'naso' nohuantaton, noya natëarin. A'naso nipirinhüë' co onpopinchín nohuantatonhuë', co natëarinhuë'. Inapochachín canpitanta' coriquiráchin cancantohuatama', co nanitaramahuë' Yosë natëcamaso'," ténin.

Yosë noya a'pairinpoaso'

(Lucas 12.22-31)

²⁵Ina quëran itaantarín:

"A'naquënso' ma'sharáchin yonquipi. Capacaiso', o'ocaiso', a'mocaiso', inasáchin yonquipi. 'Nani ma'sha ya'huëtóhuachinco, nóya ya'huarahuë huachi,' topirinhüë'. Ama iyaro'sa' ina pochín cancantocosohüë'. Co capacaso marëáchin isoro'paquë acorinpoahuë'. A'mocasonta', co onpopinchín yonquicaso ya'huërinhuë'. Yosë na'con na'con yonquiuhuatëhua', catahuarinpoa noya ya'huëcaso'. ²⁶Ni'co'. Inairaro'sa' co manta' sha'pihuë'. Co ma'sha sha'piso' macatona', pëinënaquë acopihuë'. Napoaponahuë', Tata Yosëri catahuarin. Ina nohuanton, cosharo' quënanpi. ¡Canpitaso' inapita quëran noya noya ni'ninquëma! ²⁷Chiminacaso nanihuachín co napion ancantopiramahuë', co a'na tahuëri tëranta' nanitaramahuë' ana'huëcamaso'.

²⁸Nitapacamasonta', co aquëtë yonquicamaso ya'huërihuë'. Ni'co'. Yancoro'sa' topinan noya papotopi. Co sacatopihuë'. Co manta' a'mocaiso nipihuë'. Nipirinhüë', noyápiachín yancotopi. ²⁹Íráca copirno Saromon nani ma'sha ya'huëtërin. '¡Ma noyápiachíncha a'morin paya! topi. Yancoro'saso nipirinhüë', ina quëran noya noya ya'nopi. ³⁰Pacatoro quëran huarë' Yosëri yonquirin. A'na tahuëríchin ya'huëpirinhüë', ahuiwachina, ahuiquitërehüë huachi. Co hua'qui' ya'huëpirinhüë', Yosëri yonquirin. Ina nohuanton, noya papotërin. Canpitaso' ina quëran na'con na'con yonquirinquëma'. ¿Onpoatomata' nipachín, co natëramahuë'? 'Yosë catahuarinco mini,' ta'caso nipirinhüë'. ³¹Ama ma'sha yonquiatoma', pa'yancosohüë'. '¡Ma'cha ca'në'poya? ¡Ma'cha o'orë'poya?

¿Ma'cha a'morë'poya?' ama tocosohuë'.
³²Co Yosë imapisopitahuë' ina pochin
 yonquipi. Ma'sharáchin yonquipi. Canpi-
 taso nipirinhüë' tatanëma' inápaquë
 ya'huërinso' yonquirinquëma'. Ya'ipi
 pahuantërinquëmasopita nani nito-
 tërin. ³³Napoaton Yosë na'con na'con
 yonquico'. A'napitanta' catahuaco'
 hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'.
 Yosë nontoco' noyasáchin yonquicamaso
 marë'. Ina pochin cancantohuatama',
 catahuarinquëma'. Ina nohuanton,
 ma'sha pahuantërinquëmasopita
 ya'huëtarinquëma'. ³⁴Napoaton ama
 tashiraya ma'sha onpoamaso' yonquia-
 toma', pa'yancosohuë'. Tashirayanta'
 ma'sha onpohuatama', pa'yanacaso
 ya'huapon ni'ton, co ipora quëranchin
 ina yonquiatoma co napion ancantá-
 pamaso ya'huërinhuë'," tënin Quisoso.

Nocantorosa' pënëninso'

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 ¹Naquëranchin Quisoso pënë-
 taantarín.

“Ama iyaro'sa' a'napita nocancoso-
 huë'. 'Paso' quëmapi co noyahuë', ama
 tocosohuë', Yosë ana'intochinquëma'.
²A'napita pinopatama', Yosënta' co
 noyahuë' ni'sarinquëma'. Piyapi
 chiníquën nonapihuatama', Yosënta'
 chiníquën ana'intarinquëma'. Piyapi
 noya yonquirapihuatama', Yosënta'
 noya ni'sarinquëma'. ³⁻⁵Co iyaparín
 nocanacaso ya'huërinhuë'. Inaso
 pi'pian co noyahuë' nipachin, mo'shiri
 ya'conayatërinso pochin ninin ni'ton,
 nocanan. Quëmanta' co noyahuë' ninan
 ni'ton, narasëratë' nani noyá ya'copi-
 rayarinquënsó pochin nipiranhüë',
 naporan. Napoaton 'carinquën noya
 nicatëinquën mo'shi ocoichinquën,' co
 itamaso ya'huërinhuë'. Napotohuatan,
 nonpinan. Narasëratë' niocoitëquë'.

Ina quëran noya quënantaran. Naporo
 huarë' nanitaran iyaparín mo'shi ocoi-
 tacaso'," itërin.

⁶Ina quëran itaantarín:

“Isonta' a'chinchinquëma'. Ni'ni-
 ro'sa', coshiro'sa', inapita co yonqui-
 pihuë'. Huirina'pi pa'ton nininso' co
 quëtacaso' ya'huërinhuë'. No'paquë
 acorama' naporini, i'nachitonahuë'.
 Ina quëran canpitanta' yaquëtëitën-
 quëmahüë'. A'naquën piyapi'santa'
 ni'niro'sa pochin cancantopi ni'ton,
 Yosë nanamën a'chintohuatama',
 chiníquën no'huiarinëinquëma'. Co
 pi'pisha tëranta' nohuantohuachina-
 huë', tananpitoco'," itërin.

Yosë nontacaso' ya'huërinso'

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷Ina quëran itaantarín:

“Nani tahuëri Yosë nontoco'
 nata'inquëma'. Pahuantërinquëmaso'
 nipatama', quëtarinquëma'. Ma'sha yoni-
 rëso pochin cancantatoma', nontáco'
 catahuainquëma'. Ya'coana pi'nirëso
 pochin cancantatoma', nontoco' aya'-
 coinquëma'. ⁸Tëhuëenchachin ma'sha
 nitohuatama', quëtarinquëma'. Hua'qui'
 ma'sha yonípatama', quënanarama'.
 Ya'coana pi'nirëso pochin nipatama',
 i'soatarinquëma'.

⁹Hui'nama' tanaton cosharo' natan-
 pachinquëma', co na'pi quëtëramahuë'.

¹⁰Sami nayahuachina', co ya'huan
 quëtëramahuë'. Sami quëtërama'.

¹¹Canpitaso' co noyahuë' yonquiapo-
 marahuë', hui'nama' nosororama'. Noya
 ma'sha quëtërama'. Yosëso' noya noya
 ni'ton, na'con na'con nosororinquëma'.
 Inápaquë ya'huaponahuë', hui'ninpita
 pochin ni'ninquëma'. Nontohuatama',
 noya nininso' quëtarinquëma'. Cata-
 huarinquëma' noya cancantacamaso
 marë'.

¹²Noya ninosorocaso' ya'huërin. Canpitaso' nohuantërama' a'napita nosoroinënuëmaso'. Napoaton canpita nohuantëramaso chachin inapitanta' nosoroco'. Ninosoroatoma', nicatahuaco'. Yosë nohuanton, Moisësë, pënëntona'piro'sa', inapita na'con pënënpirinënuëmahüë', ninosorocaso' na'con na'con nohuantërin. Ninosorohuatama', noya imasarama', tënahüë," itërin Quisosori.

Cato' ira ya'huërinso'

(Lucas 13.24)

¹³⁻¹⁴Ina quëran itaantarin:

“Ni'co'. Cato' ira ya'huërin. A'naso' pancana. Co sacaihuë' pa'tacaso' ni'ton, na'a piyapi'sa' ina pa'tapi. Ya'coanamënso' pancana nipirinuë', ina pa'tohuatama', parisitopiquë paatoma', parisitomiátapoma'. A'na iraso nipirinuë', sacai pochin pa'tacaso'. Ya'coanamënso' yamianasha'huaya. Carafchin piyapi'sa' ina quënanpi. Inaquë ya'conpatama', nanpimiatarama'. Ina ira pa'toco'. Sacai' Yosë imacaso' niponahuë', chiniquëncancantatoma', imaco huachi,” tënin Quisoso.

Nisha a'china'piro'sa'

(Lucas 6.43-44)

¹⁵Ina quëran itaantarin:

“Ni'cona iyaro'sa' nonpin nanan pënëntona'piro'sa' nonpintochinënuëma'. ‘Quiyanta' imarai,’ itopirinënuëmahüë', co cancanëna quëran imapihuë'. Tanan ni'ni' yamapintërinso pochin cancantatona', yatapicancaninque'ma'. Co no'tëquën a'chinpihuë'.¹⁶Napoaton noya yonquico'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chintarinënuëmahüë'. Ni'co'. Sharo'sa' nitërin

quëran nohuitërehua'. So'huanpiso', co misëra nitërinhuë'. ¡Shihuarionta' co quëpa nitërinhuë'!¹⁷Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noyahuë' nipachina, co noya nitërinhuë', napoonin.¹⁸Nitacaso' nara nipachina, inachachin noya nitërin. A'naso nipi-rinuë', co nitacaso' narahuë' ni'ton, co onporonta' noya nitërinhuë'.¹⁹Co noya nitohuachinuë', a'nëhuachinara pënuë ahuiquitopi huachi.²⁰Nitërin quëran nara nohuitërehua'. Inapochachin a'china'piro'sa' nohuitarëhua'. Noya cancantohuachina', noya nisapi. Co noyahuë' cancantohuachina', co noyahuë' nisapi. Co no'tëquën a'chinapihuë',” itërin.

Yosë huëntonënuë

ya'conpispita

(Lucas 13.25-27)

²¹Ina quëran itaantarin:

“Na'a piyapi'sa': ‘Sinioro, Sinioro,’ itopirinacohüë', a'naquën co cancanëna quëran imarinacohüë' ni'ton, co Yosë hua'anëntërinquë ya'conapihuë'. Yosë natëpisopitaráchin inatohua' ya'huë-contapi huachi.²²Ayaro' tahuëri nanihuachin, na'a piyapi'sa' nontaponaco: ‘Quëma nanamën Sinioro sha'huirai. Quisoso nanan quëtërincoi, ta'toi sopairo'sa' a'parai. Quëma pochin sacai' nininsopita ninai,' itaponaco.²³Cariso nipirinuë' itapo: ‘Yanonpintatomaco, napopiramahuë', co noyahuë' cancantërama'. Co piyapinëhuëpitanquëmahüë'. Co onporonta' imaramacohüë'. ¡Paco huachi!' itapo,” itërin Quisosori.

Cato' pëirinsó'

(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴Ina quëran pënëntaantarin:

“Na'acquëma' natanamacoso marë' huë'nama'. Natëhuatamaco, a'na

quëmapi pochin nisarama! Ina quëmapiso!, natëricho quëran yapëirin. Yapëihuachina, noya yonquiaton, noya pëiaquë yonirin. Na'pitë' quënanahuaton, inaquë noya pëirin. ²⁵Chiniquën o'nanpachina, panca ihuan pa'nin. Pamatohuachina, opotopirinhüë!, co anotërinhuë!. Chinii' niponahuë!, co tël'yatërinhuë!. Panca ihuantapona-hüë!, na'pitëquë pëirin ni'ton, noya huanirin. Co tël'yatërinhuë!. ²⁶A'naquënso nipirinhüë' yapëihuachina, co noya yonquirinhüë!. 'Inotëquë tëranta' pëi'i,' ta'ton, inaquë pëipirinhüë!. ²⁷Ina quëran panca o'nanin huachi. Pamatohuachina, chiniiri tël'yatërin. Panca ihuantohuachina, pëi' a'naroáchin tël'yatërin. Ya'ipi noyá quiquirin huachi," itërin Quisosori.

²⁸Ya'ipi piyapi'sa' natanahuatona!, pa'yanpi. "¡Ma noyacha a'chintërinpoa paya! ²⁹Co hua'anhuë' niponahuë!, chiniquën nanantaton, a'chintërinpoa!. Co cotio maestro'saso' ina pochin a'chinpihuë!," topi.

Chana caniori maninso'

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 ¹Ina quëran panën quëran nohuaramahuachinara, na'a piyapi'sari imasapi. ²Pa'sapirinhüë!, a'na cania'pi huë'nin, chana caniori maninso!. Nacapirahuaton, Quisoso nantëntaquë isonin quëran, itapon:

—Nohuantohuatan Sinioro, quëma nanitëran anoyatancoso!. Anoyatoco topirahuë!, itërin. ³Quisosori sé'huarahuatón, itërin:

—Nohuantërahuë mini, iyasha. ¡Noyatëquë huachi! itërin. Itohuachina, a'naroáchin noyatërin. Canio inquirin huachi.

⁴—Ama piyapi'sa' sha'huitëquësohüë!. Corto hua'an ya'huërinquë paaton,

noyatëranso' a'notonquë' ni'inquën. Naporahuaton, ma'sona Moisësë sha'huirinso' quëpaquë' noyatëranso' nitotacaiso marë!, itërin. Napotohuachina, pa'nin huachi.

Capitan piyapinën anoyatërinso'

(Lucas 7.1-10)

⁵Ina quëran Capinaomoquë paantarin. Canconpachina, a'na Noma capitani huëcapairahuaton:

⁶—Piyapinëhuë Sinioro chiniquën caniorin. Pëinëhuëquë quëhuënarin. Co huachi nanitërinhuë' iratacaso!. Pa'pi parisitarin, itiirin.

⁷—Noyapa!, pa'sarahuë anoyatapo, itërin.

⁸—Quëmaso' Sinioro noya noyanquën. Co caso' quëma pochincohüë!. Co pëinëhuëquë huarë' huëcamaso' ya'huërinhuë!. Topinan camaiquë' noyachin, tënahüë. ⁹Caso' hua'anëhuë natërahuë. Capitanco ni'ton, sontaro'sa' natërinaco canta!. "Paquë!," itohuatëra, pa'nin. "Huëquë!," itohuatëra, huë'nin. Piyapinëhuëpitanta' camairahuë. "Sacatëquë!," itohuatëra, sacatarin. Inapochachin quëmanta' topinan camaihuatan, a'naroáchin piyapinëhuë noyatarin tënahüë, itërin.

¹⁰Quisosori natanahuaton, pa'yatërin. Napoaton piyapi'sa' itapon:

—¡Ma noyacha iso quëmapi natërinco paya! Nisha piyapi niponahuë!, israiro'sa quëran noya noya natërinco.

¹¹Iporaso huachi nisha nisha parti quëran huë'sapi. Nisha piyapi'sa' niponaraihuë!, imatona!, Yosë hua'anëntërinquë ya'conapi. Inápaquë pa'pachina!, Apraan, Isaco, Cacopo, inapita nohuitapi. Inapitarë' huënsëapi coshatacaiso marë!. Nóya ya'huërapi huachi, tënahüë. ¹²A'naquëmaso nipirinhüë!,

“Quiyanta' Yosë piyapinënpitacoï,”
topiramahuë', co natëramahuë' ni'ton,
co hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'.
Tashinanquë të'yatarinquëma'. Inaquë
na'nëarama', chiniquë'n parisitarama
huachi, itërin Quisosori.

¹³Ina quëran capitán itantarin:

—¡Ya'huëranquë iyasha paantaquë'!
Natëranco ni'ton, apiramiachin piya-
pinën noyatarin, itërin.

Naporo chachin piyapinën noyatërin.
Paantahuachina, sano quënanconin
huachi.

**Pitro a'shatën a'naroáchin
anoyatërinso'**

(*Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39*)

¹⁴Ina quëran Pitro pëinënquë pa'pi.
A'shatën chiniquë'n sapoton, quëhuë-
nárin, quënanconpi. ¹⁵Quisosori maimi-
rarahuaton, a'naroáchin anoyatërin. Co
huachi saporinhuë'. Huanirahuaton, inari
chachin a'carin, o'shitërin, napotërin.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(*Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41*)

¹⁶I'huanahuanquë yatashirahuaso',
na'a piyapi'sa' huëcatona', cania'piro'sa'
quëpi Quisosori anoyatacaso marë'.
A'naquë'n sopairi ya'coancantërin ni'ton,
co inaora yonquirinso' yonquirinhuë'.
Quisosori topinan noncharapirinhuë',
sopairo'sa' pipipi. Ya'ipi cania'piro'sa'
anoyatërin. ¹⁷Íráca Isaiasë ninoton,
ninshitërin. “Caniopirëhuahuë', anoya-
tarinpoa'. Canio inquitarinpoa'” tënin.
Cania'piro'sa' anoyatohuachina, nino-
rinso' nanirin huachi.

**Ya'ipi cancanëna quëran
imacaiso' ya'huërinso'**

(*Lucas 9.57-62*)

¹⁸Notohuaro' piyapi'sa' niyonton-
pachinara, ca'tano'sanënpita itërin:

—Poti maconco'. Aquëtëran pa'ahua',
itapirinhuë', ¹⁹a'na cotio maistrori
nontiirin.

—Canta' Maistro imainquë'n. Insëquë-
sona pa'patan, canta' pa'i, topirahuë', itërin.

²⁰—Sacai' imancoso' iyasha, ténahuë'.
Anashiro'sa', huë'ëshinantëna ya'huë-
topi, inaquë huë'ëpi. Inairaro'santa'
pë'pëtëna ya'huëtopi. Caso nipirinhuë'
Yosë quëran quëmapico niporahuë',
co pëi' ya'huëtërincohuë'. Pa'sápato,
co ya'huëmiatërahuë', itërin.

²¹A'na imarinsoarinta' huëcapaira-
huaton, itiirin:

—Canta' oshaquëran imamiachin-
quë'n, topirahuë', co apira nanitëra-
huë'. Tatahuë nani noyá mashotërin.
Chiminpachin, cari pa'pitarahuë. Ina
quëran imamiataranquë'n, itopirinhuë'.

²²Quisosori itërin:

—A'naquë'n co nohuantopihuë' imaina-
coso'. Chimipi pochin cancantopi. Inapitari
pa'pichina'. Quëmaso nipirinhuë' ca na'con
na'con yonquiatonco, imaco, itërin.

Ihuan a'parinso'

(*Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25*)

²³Ina quëran Quisoso potiquë ya'conin.
Ya'conpachina, ca'tano'sanënpitanta'
ya'conpi anta'. ²⁴Paaquëya', a'nanaya
panca ihuani manin. Panca sono' ni'ton,
co'sacairi poti opoto opototahuaton,
yamëntaitapirinhuë'. Ya'huë'rë Quiso-
soso' huë'ërarin. ²⁵Napohuachina,
ca'tano'sanënpitari ochinanpi.

—¡Catahuacoi Sinioro! ¡Chimiita-
rihua' canpoaso'! itopi.

²⁶—¿Onpoatomata' të'huaramaso'?
¿Co noya natëyatëramacohuë' ti?
itërin. Ina quëran huënsëintarahuaton,
ihuan a'parin. Sononta' nontërin.

—Sanoquë', itohuachina, a'naroá-
chin co'sacai' sanoirin. ²⁷Ina nicatona',
ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Ma quëmapicha isoso' ni'ton, ihuan a'parin paya? Sononta' a'naroáchin asanoirin, nitopi.

Sopairo'sari ya'coancantopiso'

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸Ina quëran aquëtëran canconpi. Inaso no'pa' Catara parti itopi. Inaquë cato' quëmapi ya'huëpi. Na'a sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, co huachi yonquihuë'. Pa'pi hua'yantopi. Na'pi naninquë chimipiro'sa' po'mopiquë ya'huërapí. A'naroáchin yaahuëtopi ni'ton, co inataquëchin pa'pihuë'. Quisoso nonshihuachina, sopairo'sari ya'coancantërin sopita na'pi nanin quëran pipirahuatona', huë'sapi nacapirin. ²⁹Quisoso quënanahuatona', chiníquën nontapi.

—Nohuitërainquën Siniro. ¿Ma'ta' onpotaponcoi? Quëmaso' Yosë hui'ninquën ni'ton, co'huara ayaro' tahuëri naniyatërasohuë', ¿aparisitarancoi ti? itopi.

³⁰Ina ya'cariya na'a coshiro'sa' ya'huërin. Huëntonën coshatapi.

³¹Inapita quënanahuatona', itaantapi:

—Yaocoihuatancoi, coshiro'saquë tëranta' a'pacoí ya'coanta'lii, itantapi.

³²—Inta nipachin, inaquë paatoma' ya'conco', itohuachina, quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Inaquë ya'conpachinara, coshiro'santa' hua'yantatona', a'naroáchin tahuan pa'topi. Panca sonoquë niitahuatona', inaquë chimiitopi.

³³Ina ni'sahuatona', a'paina'piro'saso' pa'yanpi. Pa'yanatona ninano'pa' ta'api. Inaquë ya'ipiya sha'huiconpi.

—Sopairo'saso' quëmapi'sa quëran pipirahuatona', coshiro'saquë ya'conconpi. Napohuachinara, hua'yantatona', tahuan pa'topi. Ya'ipi chimiitopi, itopi.

³⁴Natanahuatona', na'a piyapi'sa' huë'pi

Quisoso nicacaiso marë'. Nani ni'pachinara, të'huatatoná:

—A'na parti paquë', itopi.

Apia anoyatërinso'

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

9¹Napotohuachinara, potiquë ya'coantarahuatona', aquëtëran pëntoantapi. Quisoso ninanonëinquë chachin paantapi. ²Inaquë catapini quëmapi'sari huëcatona', apia quëpi. Pë'sara'huaya pochin nininquë quëpi. Hua'qui' co nanitërinhuë' huanicaso', quëhuënárin. “Ma noya isopita natërinaco,” ta'ton, Quisosori cania'pi itërin: —¿Noya cancantëquë', apia'hua! Apiramiáchin quëma oshanën inquitaranquën, itërin.

³Ina natanahuatona', cotio maistro'sa' yonquipi. “¿Ma quëmapita' isoso'? ‘Oshanën inquitaranquën,’ ta'ton, Yosë yaya'huëretërin,” topi, yonquiatona'. ⁴Topinan yonquinëna quëran napoápirinahuë', Quisosori nitotaton.

—¿Onpoatomata' co noyahuë' yonquirapiramacó? ⁵Canpitaso naporama': “Piyapinpoa a'napita oshanën inquitacaso', co nanitërehuahuë'. Apia camaiatë': ‘Huanirahuaton, noya paquë huachi,’ itacasonta' co nanitaparëhuahuë',” tënama'. ⁶Caso nipirinhuë' Yosë quëran quëmapico ni'to, nanan quëtërinco piyapi'sa' oshanëna' inquitahuaso marë'. Canpitanta' ina nitotacamaso marë' iso apia anoyatarahuë, itërin. Ina quëran apia itantarin:

—Huaniquë' apia'hua. Pë'sara'huaya masahuaton, ya'huëranquë paquë', itërin.

⁷Itohuachina, a'naroáchin huanirahuaton, ya'huërin'pa' pa'nin huachi. ⁸Piyapi'sa' ina nicatona', pa'yanpi.

—¿Ma noyacha Yosëri catahuanin paya! Piyapi niponahuë' chiníquën nanan quëtërin paya, topi.

Matio imarinso'

(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹Ina quëran Quisoso paantarahuatón, Matio quënanconin. Coriqui Noma copirno marë' ma'patërinquë huën-sëarin. Quisosori itapon:

—Huëquë' iyasha imaco, itërin. Itohuachina, a'naroáchin huanirahuatón, imarin.

¹⁰Naporo' tahuëri ina pëinënuë Quisoso ca'tano'sanënpitarë' coshatapatapi. Na'a piyapi'sa' huë'pi Quisorë' coshatatona' nohuitacaiso marë'. A'naquënso' copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa'. A'naquëonta' oshahuano'sa' itopiso'. ¹¹Parisioro'saso' ina ni'sahuatona', Quisoso ca'tano'sanënpita itonpi: —¿Onpoatonta' maistrone'ma' oshahuano'sapitarë' coshatarin? Copirno

marë' coriqui ma'patona'piro'santa'
co noyahuë' nipirinahuë', inapitarë'
coshatarin, itopi.

¹²Natanahuaton, Quisosori itërin:

—Isopitaso' tēhuēnchachin nohuan-
topi imainacoso'. Ni'co'. Cania'piro'saso'
notoro nohuantopi. Nipirinhuë', “Co
caniorahuë',” topatëraso', co notoro
nohuantërehuë'. ¹³Oshahuano'sa'
pēnēna'huaso marë' o'marahuë. “Co
noyahuë' yonquiramasopita nanianta-
toma', Yosë chachin tahuërētantaco',”
itërahuë. A'napitaso': “Quiyaso' co
oshahuancoihuë',” topiso marë' co
na'con a'chintërahuë'. Paatoma', Yosë
quiricanēn noya nitotoco' no'tëquēn
yonquicamaquë. Inaquë iráca ninshitopi:
“A'naquēn topinan quëran chinotatonaco
oshanēna marë' ma'sha tēpapurinahuë',
co a'napita nosoropihuë'. Nosorotacaso'
na'con na'con nohuantërahuë',” tēnin
Yosë, itërin Quisosori.

Nasha nanan a'chininso'

(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

¹⁴Ina quëran Coanshari a'chintërin-
sopita huëcatona', Quisoso nontiipi:

—Quiyaso' a'na tahuëri co coshata-
toihuë', Yosë nontarai. Parisioro'santa'
inapopi. Quëma imarinēnsopitaso
nipirinhuë', noya coshatapi, o'osapi,
inapopi. ¿Onpoatonta' co quiya pochin
imarinēnhuë'? itiipi.

¹⁵—Ca ya'huarahuë ni'ton, co
sëtopihuë'. Ni'co'. Quëmapi sa'acaso
marë' piyapi'sa' amatohuachina, capa
cancantopi. Nipayarinsopita huë'pa-
chinara, inapitarë' coshatatona', capa
cancantapi. ¡Co sëtacaiso' ya'huë-
rinhuë'! A'na tahuëriso nipirinhuë'
inimiconēnpitari huëcatona', sa'a-
na'pi masapi. Quëpatohuachina', co
huachi coshatacaiso' yonquiapihuë'.
Sëtapi huachi. Inapochachin canta'

mapachinaco, imarinacosopita sëtapi.
Sëtatona', co huachi coshatacaiso'
yonquiatonahuë', Yosë nontápona',
itërin Quisosori.

¹⁶Ina quëran a'chintaantarín.

—Ni'co'. A'morëso noyá mocahua-
china, co nasha nē'mëtëquë pa'pitë-
rëhuë'. Nasha nē'mëtëquë pa'pitë-
rëhuë'. Nasha nē'mëtëquë pa'pitë-
rëhuë'. Nasha nē'mëtëquë pa'pitë-
rëhuë'. Naporini, naquëranchin noshataton,
aquëtë chachin napointonhuë'. ¹⁷Sha-
moronta' yonquico'. Huino sha'moro'
nipachina, co sha'huëtë' morsa mocaro'
nininquë ta'panëhuë'. Sa'potohuachina,
a'naroáchin nopoitërin. Nopoitohua-
china, huino chinarië'. Morsanta' tapirë'.
Sha'moro' huinoso' nasha morsaquë
ta'panë'. Huino, morsanta' noya nisarín,
tënin Quisoso. (Iráca inachitopiso'
naniantatona', nasha nanan imacaso'
ya'huërin, tapon naporin.)

Sanapi anoyatahuaton, Cairo hui'nin ananpitaantarínso'

(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

¹⁸A'chinaquëya', a'na cotio hua'an
huë'nin. Quisoso notënanquë isonquirin.

—Hui'nahuë apira chiminin. Huëcaton,
Sinioro, sē'huaquiquë' nantianta'in,
topirahuë', itiirin.

¹⁹—Noyapa', tosahuaton inarë
chachin pa'nin. Ca'tano'sanēnpitanta'
pa'pi. ²⁰⁻²¹Paaquëya', a'na sanapiri
imaquiarin. Hua'qui' panca huënai'
a'parin. Nani shonca cato' pi'ipi co sano-
rinhuë'. Parisitárin. “A'morinso tēranta'
sē'huatohuato, anoyataponco,” ta'ton
pinēn quëran imaquiarin. Imaquiton,
a'morinso' huirotëínchin sē'huaquirin.
²²Quisosori tahuërëtahuaton, sanapi
quënanin.

—Noya cancantëquë', imoya. Natë-
rancio ni'ton, noyataran, itërin. Naporo
chachin noyatërin. Huënai' no'narin
huachi.

²³Ina quëran hua'an pëinënquë canconpi. Na'a piyapi'sa' quënanconpi, na'nërápi, ayanápi. Quinatoro'santa' quënanconpi. Huinatacaiso marë' huë'pirinahuë', ²⁴Quisosori itapon:

—Ya'ipinquëma' pipico'. Co sanapia'hua chimininhuë'. Topinan huë'ésárin, itërin.

—Co huë'ërinhuë'. Nani chiminin, itatona' tëhuapi. ²⁵Ya'ipi piyapi'sa' aipiran a'parahuaton, acoana chimipi ya'huërinquë ya'conin. Maimirarahuatón, ananpitaantarín. A'naroáchin huanirin huachi. ²⁶Napohuachina, ya'ipi parti nanan nahuinin.

Cato' somaraya anoyatërinso'

²⁷Ina quëran pipirahuaton pa'sapirinhue', cato' somarayari imaquiapi. Co manta' quënantopihuë'. Quisoso imaratona', chiníquën nontapi.

—¡Nosorocoi Siniro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarinquën ni'ton, nosoroatoncoi anoyatocoi, topiraihuë', itopi.

²⁸Pëiquë canconahuatona', Quisoso ya'conin. Somarayo'santa' ya'compachinara, Quisosori itërin:

—Cari nanitato anoyatërahuëso' ¿natërama' ipora ti? itërin.

—Natërainquën mini Siniro. Ya'ipiya nanitaparan tënai, itopi.

²⁹Napotohuachinara, së'huarayarahuatón, itërin:

—Natëramaco ni'ton, apiramiáchin anoyataranquëma', itërin.

³⁰Napotohuachina a'naroáchin quënantopi.

—Anoyatëranquëmaso' iyaro'sa', ama insonta' sha'huitocosohuë', itopirinhue', ³¹pipirahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi.

—Quisoso anoyarayatërincoi. Noya huachi quënantërai, itëra'piapi. Ya'ipi parti quëran natantopi.

Në'huëya anoyatërinso'

³²Ina quëran pa'pachina, a'napi-tanta' canqui. Në'huëya quëpi. Sopai nohuantón, co nanitërinhuë' nonacaso'.

³³Quisosori nosoroaton, sopai a'patërin. A'patohuachina, a'naroáchin noyatërin. Noya nonsarin huachi. Piyapi'sari ni'pachinara, pa'yanpi.

—Co onporonta' iso pochín ni'chinëhuahuë'. Iráca quëran huarë' co insonta' isëquë naporinhue', topi.

³⁴Parisioro'saso nipirinhue', co yanatëpihuë'.

—Sopai hua'ani catahuarin ni'ton, nanitërin sopairo'sa' a'pacaso', toconpi.

Piyapi'sa' nosororinso'

³⁵Ina quëran Quisoso pa'sápatón, nisha nisha ninanoro'saquë a'chintëra'piarín. Niyontónpiso pëiro'saquë noya nanan sha'huitëra'piarín.

—Yosë yahua'anëntërinquëma', itëra'piarín. Insëquësona pa'pachina, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatëra'piarín. Nisha nisha canio inquitërin. ³⁶Paaton, notohuaro' piyapi'sa' quënanin. Co Yosë yonquiatónahuë', co napion cancantopi. Ohuicarosa pochín inahuaso', co incari tëranta' a'pairinhue'. “¿Incha catahuaincoi paya?” ta'tona', nisha nisha yonqui. Napoaton Quisosori nosororin.

³⁷Nosoroaton, ca'tano'sanënpita itërin:

—Notohuaro' piyapi'sa' ya'huëpirinahuë', co incariso tëranta' catahuarinhue' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso marë'. Isoro'pa' panca imin pochín ninin. Cayarinso' manëso pocháchin piyapi'sa' manë' Yosë imacaiso marë'. Notohuaro' piyapi'sa' ya'huaponaraihuë', caráchin pënëntapi Yosë imacaiso marë'.

³⁸Napoaton Yosë nontoco' a'napitanta' a'pa'in pënëchina'. Ina sha'huitërinpoa' a'chinacaso marë', itërin Quisosori.

Shonca cato'
ca'tano'sanënpita acorinso'
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

10 ¹Shonca cato' quëmapi'sa' Quisosori nani huayonin na'con na'con a'chintacaso marë'. Inapitaso', ca'tano'sanënpita itopi. Ayontonahuaton, chiníquën nanan quëtërin sopairo'sa' a'pacaiso marë'. Ina nohuanton, nisha nisha caniori maninsopitanta' anoyatapi.

²Shonca cato' acorin paatona' nanamën a'chinacaiso marë'. Simon'ton acorin. Pitro itopi anta'. Iionta' acorin, Antërisë itopiso'. Santiaco, Coansha, inapitanta' acorin. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. ³Pinipi, Partoromi, Tomasë, Tatio, inapitanta' nohuantaton, acorin. Mationta' coriqui Noma copirno marë' ma'patopirinhue', acorin ca'tanacaso marë'. Arpio hui'nionta' acorin, Santiaco itopiso'. ⁴A'na Simonta' acorin. Inaso', copirno no'huina'piro'sa' imapirinhue', iporaso' Quisoso imasarin huachi. Cotasë Iscariotinta' acopirinhue', a'na tahuëri inari sha'huirapiarinso'.

A'chinacaiso marë' a'parinso'
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵Nani shonca catoya'pi acohuachina, sha'huitërin: "Paatoma' iyaro'sa' noya pënëntoco'. Ama nisha piyapiro'sa' ya'huëpiquë pacosohue'. Samaria ninanoro'saquënta' ama pacosohue'. ⁶Israiro'sa' a'chintonco'. Inapitaso', ohuicaros'a' chihuëpiso pochin ni'tona', co Yosë yonquipihuë'. Napoaton pënënacaso' ya'huërin. ⁷Paatoma', a'chintoco': 'Iso tahuëri'sa' Yosë hua'anëntarinpoa', itoco'. ⁸Cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatoco'. Chimipiro'santa', ananpitaantaco'. Chana caniori maninsonta' quënanpatama', anoyatoco'. A'napitanta'

sopairo'sari ya'coancantopi ni'ton, pa'pi hua'yantopi. Quënanpatama', sopairo'sa' a'patoco' piyapi'sa' noyachina'. Co manta' pahuëretapomarahuë', Yosëso' inaora nohuanton, catahuarinquëma' ni'ton, ama pahuëre nitocosohue'.

⁹A'chinacamaso marë' pa'patama', ama manta' coriqui quëpacosohue'. ¹⁰Ama pë'pëto, pitana, sapatë', inapita quëpacosohue'. Ama a'moramasso tëranta' cato' quëpacosohue'. 'Asacatohuatëra, a'cacaso' ya'huërin,' topi. Napoaton a'chintohuatama', a'caarinënuëma', catahuarinënuëma' ama ma'sha pahuantinquëmaso marëhuë'.

¹¹Nisha nisha ninanoquë a'chintoco'. Ninanoquë canconpatama', insosona noya natanpachinquëma', ina pëinënuë yacapaco'. Inaquë yacapatohuatama', inaquë-sáchin ya'huëco'. ¹²Pëinënaquë ya'conpatama', 'Yosë catahuainquëma', itoco'. ¹³Noya nohuantohuachinënuëmaso', Yosëri catahuarin. Nipirinhue', co noyahue' nontohuachinënuëmaso', co Yosëri catahuarinhue'. ¹⁴Insëquësona pa'patama', 'Ama isëquë huëcosohue'. Co yanatanainquëmahue', itohuachinënuëma', patoco'. Yapa'patama', pënëncoco'. 'Nani sha'huitopiranquëmahue'. Co nohuantëramahuë' ni'ton, canpitaora tëhuënëmaquë nina'intarama', itoco'. Ina quëran a'na parti paco huachi. ¹⁵Tëhuënhachin itëranquëma'. Ayaro' tahuëri nanihuachin, inapitaso' chiníquën parisitapi. Iráca Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita pa'pi co noyahue' cancantopi ni'ton, Yosëri chiníquën ana'intërin. Co natërinco-pitasohue' nipirinhue', chini chiníquën ana'intarin huachi," itërin Quisosori.

Aparisitacaiso' ninorinso'

¹⁶Ina quëran itaantarín:

"Ni'co' iyaro'sa'. Ohuicaros'a' co nanitopihuë' nia'paicaiso'. A'naroáchin

huëntonën ni'niro'sari mapi. A'chinto-huatama', a'naquën piyapi'sa' ni'niro'sa pochin cancantatona', no'huiarinën-quëma'. Napoaton noya yonquico'. No'huiipirinënquëmaonta', ama no'hui-cosohuë'. Noya cancantatoma', sanoanan quëran nontoco'. ¹⁷Ni'cona iyaro'sa', piyapi'sa' a'naroáchin ano'huitotama'. A'naquën no'huitënënquëma', masari-nënquëma'. Mapachinënquëma', coisëquë quëpaarinënquëma'. Niyontonpiso pëiro'saquënta' huihuiarinënquëma'. ¹⁸Imaramacoso marë' hua'ano'sa' ya'huë-rinquë sha'huirapiarinënquëma'. Copir-noro'saquënta' quëpaarinënquëma'. Ca nohuanto, inaquë quëpaarinënquëma' nanamëhuë sha'huitacamaso marë'. Inaquë nisha piyapiro'santa' a'chintarama'. ¹⁹Inaquëpita quëpahuachinën-quëma', ama pa'yancosohuë'. '¿Ma'cha tonopoya?' ama tocosohuë'. Naporo' Yosë anitotarinquëma' no'tëquën a'p-nitacamaso marë'. ²⁰Co canpitaora yonquinëma quëran nonsaramahuë'. Ispirito Santo ayonquiarinquëma' noya nonacamaso marë'.

²¹A'naquën imasarinaco. A'naquënso nipirinhuë' co nohuantarinacohuë' ni'ton, quëmopinënpita capini nino-huiapi. A'naquën iin chachin niponahuë', sha'huirapiarin tëpacaiso marë'. A'naquëonta' hui'nin niponahuë', imapachinco, pa'pini chachin sha'huirapiarin. A'naquëonta' a'shin chachin, pa'pin chachin niponahuë', imapachinaco, hui'ninpitari sha'huirapiapi. ²²Imaramaco ni'ton, na'a piyapi'sa' no'huiarinënquëma'. Nipirinhuë', co a'pohuatamacohuë', nicha'ësaranquëma huachi. ²³Aparisitohuachinënquëma', a'na ninanoquë paantaco'. Inaquënta' a'chiantaco'. Na'a ninanoro'sa' Cotia parti ya'huërin. Co ya'ipi ninanoro'-saquë pa'shatërasënquëmahuë', canta'

o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantarahuë Yosë hua'anëntërinso' acoca'huaso marë'.

²⁴Ni'co'. Patron ya'huëhuachina, co piyapinënpitaso' chini chiniquën nanantërinhuë'. Canta' canpita maistronëmaco ni'ton, chini chiniquën nanantërahuë'. ²⁵Napoaton no'huihuachinënquëma', co ina marë' sëtacaso' ya'huërinhuë'. Nani no'huirinaco canta'. 'Sopainquën,' itërinaco ni'ton, canpitanta ina pochachin nontarinënquëma', itërin Quisosori.

Yosë të'huatacaso' ya'huërinso'

(Lucas 12.2-9)

²⁶Ina quëran itantarin:

"Piyapi'sa' no'huiipirinënquëmahuë', ama iyaro'sa' të'huatocosohuë'. Iporaso' ma'sha noyá po'opinan pochin ni'ton, co insonta' nitotërinhuë'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipiya nitotapi. ²⁷Iporaso' co ya'ipi piyapi'sa' a'chintarahuë'. Carayanquëma tëranta' canpitaora quëparahuatënquëma', na'con a'chintaranquëma'. A'na tahuëriso nipirinhuë' ya'ipi piyapi a'ninquëchin sha'huitoco' nitochina'. ²⁸Ama piyapi'sa' të'huatocosohuë'. Tëpapirinënquëmaonta', co hua'yanëma' matarinënquëmahuë'. Yosë tëhuëchinso' të'huatacaso' ya'huërin, tënahuë. Ina nohuanton, chiminë'. Co noyahuë' nipachina', pënquë chachin a'paarin huachi. Inatohua' hua'yanë-narë chachin parisitomatapi huachi. Napoaton Yosë na'con na'con të'huatacaso' ya'huërin. Co piyapi'sa' të'huatacaso' ya'huërinhuë'.

²⁹Yosëso' a'pairinquëma'. Ni'co'. Inai-raro'sa' co pa'tonhuë'. Cato nipirinhuë', a'na soroíchin pa'tërin. Napoaponahuë', co a'naya tëranta' Yosëri naniantërinhuë'. Co ina nohuantohuachinhuë', co chiminihuë'. ³⁰⁻³¹Canpoaso nipirinhuë'

na'con na'con a'pairinpoa'. Ya'ipinpoa' a'naya a'nayanpoa' yonquirinpoa'. Ainënpoa' hua'huayátërahüë nipirinhuë', ya'ipiya pichirin. Napoaton ama të'huacosohüë'. Ni'sárinpoa'.

³²‘Quisoso imarahüë,’ topatama', ayaro' tahuëri carinquëmanta' nohuantaranquëma'. ‘Imarinaco mini,’ itarahüë Tata Yosë. ³³Nipirinhuë', ‘a'porahuë huachi,’ topatamaso', carinquëmanta' a'poaranquëma'. ‘Co imarinacohüë', itarahüë Tata Yosë,’ tënin Quisoso.

**Nisha nisha Quisoso
yonquirapipiso'**

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Ina quëran pënëantarin:

“ ‘Cristo o'mahuachin, ya'ipiya nohuantatona', noya ya'huapi,' topiramahuë', co ya'ipiya nohuantarinacohüë' ni'ton, nino'huiapi. ³⁵Ipora quëran huarë' a'na pëiquë ya'huëpisopita nisha nisha yonquiapi. A'na pëiquë pa'pin nohuantarin. Hui'ninso nipirinhuë' co nohuantarinhuë'. A'na pëiquënta' hui'nin nohuantarin. Pa'pinso nipirinhuë' co nohuantarinhuë'. Sanapi'santa' nisha nisha yonquiapi. A'shin co nohuantarinhuë'. Hua'huinso nipirinhuë' nohuantarin. A'shatën nohuantarinhuë', notainso' co nohuantarinhuë'. Napoapona'. ³⁶Imaramacoso marë' quëmopinëma chachin no'huiarinënuquëma'. Co nishahuë' niponaraihuë', inimiconën pochin ni'sarinënuquëma'.

³⁷Yaimapatamaco, ca na'con na'con nosoroco. Tatama', mamama', hui'nama' inapita co onpopinchin nosorocaso' ya'huërinhuë'. Co na'con na'con nosorohuatamacohüë', co tëhuëenchachin imaramacohüë' ténahuë. ³⁸Imapatamaco, a'napita aparisitarinënuquëma'. Yatëpapirinënuquëmaonta', imamiatoco. Corosëquë chiniquën parisitërë'.

Inapochachin canpitanta' imapatamaco, aparisitarinënuquëma'. Co ahuantohuatamahuë', co tëhuëenchachin imaramacohüë'. ³⁹Noya nanpicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanpiarama'. Chiminpatama', parisitamiatarama'. Nipirinhuë', imaramacoso marë' aparisitohuachinënuquëma', noya cancantoco'. Tëpapirinënuquëmaonta', noya noya nanpimiatontarama',” itërin.

Yosëri acanarinso'

(Marcos 9.41)

⁴⁰Ina quëran pënëantarin: “Insosona noya natanpachinquëma', noya natanarinaco canta'. Yosë a'paimarinco ni'ton, Yosë nanamën chachin imasapi huachi. ⁴¹A'chinamaso marë' Yosë noya ni'sarinquëma'. Inápaquë acanaarinquëma'. A'naquën natanpachinënuquëma', ‘Yosë nanamën chachin a'chintarinpoa', ta'tona', noya natanarinënuquëma'. Ina marë' inapitanta' inápaquë canarapi. Tëhuëenchachin noya piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin. ‘Yosë imarin ni'ton, noya quëmapi inaso', ta'toma', catahuaco'. Ina marë' Yosë acanaarinquëma'. ⁴²Inso tëranta' imarincoso co chiniquën nanantopirinhuë', inanta' nosorocaso' ya'huërin. Imarincoso marë' i'sha tëranta' o'shitohuatama', inápaquë Yosë acanaarinquëma'. Tëhuëenchachin noya i'huëretarinquëma',” itërin Quisosori.

**Coansha Paotistari
piyapi a'parinso'**

(Lucas 7.18-35)

11 ¹Nani ca'tano'sanënpita sha'huitahuaton, a'chinacaso marë' pa'nin huachi. Nisha nisha ninanoquë pa'sahuaton, a'china'piarin. Pënëna'piarin.

²Coansha Paotistaso nipirinhuë', naporo' tashinan pëiquë ya'huárin.

Inaquë ya'ipi Quisoso naporinso' natan-tërin. Ina natantaton, cato' imarin-sopita a'parin Quisoso natanacaiso marë'. ³Canconpachinara, Quisoso natanatona':

—Coansha Paotista a'parincoi ni'ton, natana'huainquënso marë' huë'nai. I'huá chachin inaso', na'con sha'huitërincoi. “A'na tahuëri Cristo o'mararin, Yosëri a'paimarinso',” itërincoi. ¿Quëmaso' inanquën nimara, ti? ¿Pahuanarin o'macaso' nica? Co nitotatoihuë', natanapoinquën huë'nai. Sha'huitocoi quiyanta' Coansha sha'huitoanta'ii, itopi.

⁴⁻⁵Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—Nani ma'sha ni'nama', natanama'. Somaraya nininsopita huë'pachinara, ca nohuanto, ni'topi. Apiaro'santa' a'naroáchin anoyatërahuë. Noya iratopi ni'nama'. A'naquëonta' chana caniori maninsopita anoyatërahuë. Në'huëro'-santa' ca nohuanto, noya natantopi. Chiminpisopitanta' ananpitaantarahuë. Notohuaro' piyapi'sa' co Yosë nohuitatonaraihuë', nosorotápirinahuë', iporaso huachi noya nanan a'chintarahuë natanama'. Paatoma', ya'ipiya Coansha sha'huitonco' no'tëquën nitochin. ⁶Insosona ya'ipi cancanëna quëran natëmiatohuachinaco, nóya cancantapi, itërin Quisosori.

⁷Ina natanahuatona', Coansha sha'huitapona' pa'pi. Nani pa'pachinara, Quisosori piyapi'sa' a'chintantarin.

—Natanco iyaro'sa' Coansha yonquiato a'chinchinquëma'. I'hua inotëro parti ina nicapoma' pa'patamara, inaso Yosë marë chiníquën huanirin quënanconama'. Co piquira ihuani onororinso pochin niconinhuë'. ⁸Co inaso ma'huano'sa' pochin noyápiachin a'morinhuë'. Noyápiachin a'mopisopitaso', copirnoros'a' pëinënaquë ya'huëpi. Coanshaso nipi-rinhuë', co nani ma'sha ya'huëtërinhuë'.

⁹Pënëntërinso' natanacamaso marë' pa'nama', ténahuë. Coansha tëhuën-chachin nóya pënëntërin. Co topinan quëran pënëntërinhuë'. Yosëri chachin a'parin pënëntacaso marë'. ¹⁰Iráca quiricanënuquë ninoton Yosëri hui'nin sha'huitërin.

“Co'huara

pa'shamátërasënquënhuë',
comisionëhuë'ton a'para-
rahuë piyapi'sa' ayonquicaso
marë',” itërin.

Coansha ninoton, naporin.

¹¹“Iráca quëran huarë' na'a piyapi'sa' pënëntopirinahuë', Coansha Paotistaso' noya noya pënëntërin. Pënëntërinso' noya, nipirinhuë', inso tëranta' imapachinaco, noya noya nisarín. Yosë hua'anëntërinquë chachin ya'conarin huachi, ténahuë.

¹²Coansha pënëntërin quëran huarë' na'a piyapi'sa' huë'sapi natanacaiso marë'. A'naquënso nipirinhuë' co nohuantopihuë' Yosë hua'anëntërinquë ya'conacaiso'. Co nohuantatonaraihuë', nohuantopisopita aparisitopi. Chiníquën cancantopisopitaso nipirinhuë', onpopionta' ya'conapi. ¹³Iráca quëran huarë' Moisésë, pënëntona'piro'sa', inapita ninopi. ‘Yosë yahua'anëntërinpoa'. A'na tahuëri ina marë' acorinso' a'paimararin,' topi. Coanshanta' ninotona', ninshitopi: ‘Co'huara Siniro tahuërinën naniyatërasohuë', Iniasë huëantarin pënëntacaso marë',’ topi. ¹⁴Napopiso chachin Coansha pënëntarin huachi. Iniasë pochin cancantaton, pënëntarin, ténahuë. Nohuantohuatama', natëco'. ¹⁵Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico'.

¹⁶Iporaso' piyapi'sa' nisha nisha yonquiipi. Hua'huaro'sa' pochin cancantopi. Hua'huaro'sa' cachiquë ya'nipihuachinara, a'naquën taponaa':

‘Huëco’ pita pochin ni’têhua’, ya’nipiahua’, ta’tona’, ¹⁷quinatapurinahuë’, co a’napita nohuantopihuë’ nansacaiso’. Ina quëran co nohuantohuachinarahue’, tantapona: ‘Inta nipachin, huëco’ chimipi pa’pitopiso pochin ni’têhua’, ya’nipiahua’, nitantapi. Na’nëpirinahuë’, co a’napita nohuantopihuë’ na’nëcaiso’. Inapochachin canpitanta’ ipora nisha nisha yonquirama’. ¹⁸Coansha Paotistaso’ pënëntapon, co aquëtë’ cosharo’ yonquirinhuë’. Co noya coshatërinhuë’. Co pi’pian tëranta’ huino o’orinhuë’. Napopirinhuë’: ‘Inaso’ Sopairi ahuayan’tërin ni’ton naporin,’ tënama’. ¹⁹Caso nipirinhuë’, Yosë quëran quëmapico niporahuë’ coshatërahuë, o’orahuë. Ina marë’ pinoramaco canta’. ‘Quisoso coshatárin, o’opatárin. Oshahuano’sarë’ nipayarin. Copirno marë’ coriqui ma’patona’piro’sarënta’ nipayarin,’ toconama’. Nisha nisha yonquiconama’. A’naquënso nipirinhuë’ noya yonquiatona’, Yosë natëapi huachi. No’tëquën pënënahue’ ni’ton, no’tëquën yonquiapi huachi,” tënin Quisoso.

**Nisha nisha ninanoquë
ya’huëpisopita pënënsino’**

(Lucas 10.13-15)

²⁰Nisha nisha ninanoro’saquë nani pënëntërin. Inaquë na’a cania’piro’sa’ a’naroáchin anoyatërin. Ya’huëhua-no’saso’ nicaponaraihuë’, inachachin inachachin yonquiantapi. Co oshanëna’ yaa’popihuë’. Napoaton chiníquën pënënin. ²¹Corasinoquë ya’huëpisopita, Pitsaitaquë ya’huëpisopita, inapita yonquiaton, itapon:

“¡Ma’huántacha canpitaso’ nisarama paya! Na’con pënënpiranquëmahuë’, co natëramacohuë’. Ina marë’ parisitarama’. Na’con nitotopiramahuë’, co yaimaramacohuë’. Tiroquë, Sitonquë,

inaquëpitaso nipirinhuë’ co pënëntërahuë’. Co inaquë cania’piro’sa’ a’naroáchin anoyatërahuë’. Inaquë naporahuë naporini, oshanëna marë’ sëchitonahuë’. Sa’catën nininso a’motona’, huarianoquë nipashimotochitonahuë’. Co noyahuë’ yonquipisopitanta’, nanianchitonahuë’. ²²Napoaton ayaro’ tahuëri nanihuachin, canpitaso’ Yosë chini chiníquën ana’intarinquëma’. Inapitasto’ co onpopinchin ana’intarinhuë’. ²³Capinaomoquë ya’huëramasopitanta’ co no’tëquën yonquiramahuë’. ‘Noyacoi ni’toi, Yosë’pa’ pa’sarai,’ ¿topiramahuë’ ti? Co ina marë’ inatohua’ pa’saramahuë’. Parisitopiquë pa’miatarama huachi. Hua’qui’ a’chintëranquëma’. Na’a cania’piro’sa’ a’naroáchin anoyatërahuë. Nani nicapomarahuë’, co yaimaramacohuë’. Sotomaquë naporahuë naporini, inapitasto natëitonacohuë’. Co oshanëna marë’ Yosëri ata’huanchitonhuë’. Ipóra huanta’ ya’hua’itonahuë’. ²⁴Ayaro’ tahuëri nanihuachin, canpitasto chini chiníquën ana’intarinquëma’. Sotomaro’saso nipirinhuë’, co onpopinchin ana’intarinhuë’, tënahuë,” itërin Quisosori.

Quisoso asanocancaninpoaso’

(Lucas 10.21-22)

²⁵Naporo’ noya cancantaton, Yosë nontërin:

“¡Ma noyacha Tata yonquiran paya! Quëmaso’ chini chiníquën nanantëran. Inápaquë ya’huërinso’pita, isoro’paquë ya’huërinso’pita, ya’ipiya hua’anëntëran. A’naquën Tata nani ma’sha nitotaponaraihuë’: ‘Quiyaora noya noya nitotarai,’ topiso marë’, co nanamën anitotëranhuë’. Imarinacosopitasto nipirinhuë’, co onpopinchin nitotaponaraihuë’: ‘Catahuaco Siniro co caora nanitërahuë’, topachinara,

quëma nanamën chachin anitotëran. Ina marë: 'Yosparinquën,' itëranquën. ²⁶Quëmaora nohuanton Tata naporan," itërin.

²⁷Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin.

"Tata Yosë nohuanton, pënëtarahuë. Ya'ipi nanamën anitotërinco piyapi'sa' a'chintaca'huaso marë'. Hui'ninco ni'ton, inasáchin noya nohuitërinco. Inapochachin Tata Yosë nohuitërahuë. Casáchin noya nohuitërahuë. A'naquëonta' cari anohuito huato, nohuitapi anta'. ²⁸Huëco' casáchin imaco catahuainquëma'. Isoro'paquë ma'sha onporama' ni'ton, sëtarama'. Naporahuaton, nisha nisha yanatëpiramahuë', co canpitaora nanitëramahuë' noya cancantacamaso'. Pë'pëto quëquën quëparamaso pochin ninatanama ni'ton, napion cancantërama'. Napoaton huëco' catahuainquëma' sano cancantacamaso marë'. ²⁹Co carinquëma' nocananquëmahuë'. Sanoanan quëran pënënanquëma'. Casáchin natanco a'chinchinquëma'. Nani tahuëri catahuaranquëma' noya cancantacamaso marë'. Ina pochin imapatamaco, sano cancantarama huachi. ³⁰Ma'sona nicacaso sha'huitohuatënuëma', catahuaranquëma' noya nicacamaso'. Catahuaranquëma' ni'ton, co sacaihuë' imasaramaco huachi," itërin Quisosori.

Chinoto tahuëri naporinso'

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

12 ¹A'na chinoto tahuëri nanihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë' pa'sapi. Tricoro' pëntontapi. Ca'tano'sanënpita tanatona', papona pochin a'naya a'naya trico moto maraapi. I'shorayarahuatona', ca'pi. ²Ina ni'sahuatona parisioro'saso':

—¡Ni'quë' Maestro! Chinoto tahuëri nipirinhuë', ca'tano'sanënpita tricoraya

i'shorayapi, co ipora tahuëri pi'pisha tëranta' sacatacaso ya'huërinhuë'. Co Moisésë pënëntërinso' natëpihuë', itopi.

³Napotohuachinara, itërin:

—Yosë quiricanën ¿co nontëramahuë' ti? Iráca Tapi tanahuachina, ⁴Yosë pëinënuë ya'conin. Inaquë ya'conahuaton, pan Yosë marë' acopiso' ca'nin. Ca'taninosopitanta' tanatona', ca'pi. Corto hua'ano'saráchin ina pan capacaiso nipirinhuë', Tapi ca'nin. Ca'pirinhuë', co ina marë' Yosëri ana'itërinhuë'. ⁵Isonta' yonquico'. Nani chinoto tahuëri corto hua'ano'sa' Yosë pëinënuë sacatopi. Piyapi'sa' oshanëna marë' ohuicaro'sa' tëpapi. Sacatopirinahuë', co ina marë' oshahuanpihuë'. ¿Co inanta' nontëramahuë' ti? ⁶Yosë pëinën noya nipirinhuë', caso' chini chiniquën nanantato, noya noya a'chintaranquëma'. ⁷Yosë chachin naporin: "Piyapi'sa' nosorocamaso' na'con na'con nohuantërahuë. Ma'sha oshanëna marë' tëparahuatoma ya'ipi ahuiquitamaso', co onpopinchin nohuantërahuë'," tënin quiricanënuë. Nontopiramahuë', co natantochináchinhuë' cancantërama'. No'tëquën yonquirama' naporini, co topinan quëran sha'huirapiitomahuë'. ⁸Yosë quëran quëmapico ni'to, chiniquën nanantërahuë. Chinoto tahuëri ma'sona noya nicacaso' sha'huichinquëma'. Co nicacaso huë nininsonta' sha'huichinquëma', itërin.

Imirin tachitërinso'

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹Ina quëran paantarahuaton, niyontopiso pëiquë ya'conconin. ¹⁰Inaquë a'na quëmapi quënanconin. A'na imirin tachitërin ni'ton, co pi'pisha tëranta' nanitërinhuë' së'quëtacaso'. "Ipora tahuëri co cania'piro'sa' anoyatacaso ya'huërinhuë'," ta'tona', parisioro'sari

ni'sapi. Quisoso yasha'huirapitona', itapona':

—Chinoto tahuëri nipirinhue', ¿noya cania'piro'sa' anoyatacaso' ti? itopi.

¹¹—Ni'cochi iyaro'sa', ohuicaro'sa' pë'tahuahuatamara, a'naya tëranta' panca nanincatëquë anotohuachina, ocoirama'. Chinoto tahuëri nipirinhue', masahuatoma', ocoirama'. ¹²Piyapi'saso nipirinhue' noya noya ni'ton, na'con na'con nosorocaso' ya'huërin. Napoaton chinoto tahuërinta' piyapi'sa' catahuacaso' ya'huërin, itërin.

¹³Napotahuaton, apia nontërin.

—Imiran iyasha ihuëquë', itërin. Natëton ihuëpachina, a'naroáchin noyatërin. A'na imirin pochachin niantarin. ¹⁴Ina nicatona parisioro'-saso' pipipi. Pipirahuatona', Quisoso tëpacaiso marë' yonquipi huachi.

Iráca ninorinso'

¹⁵Ina nitotaton, Quisoso a'na parti pa'nin. Na'a piyapi'sari imasarin. Cania'piro'sa' huë'pachinara, ya'ipiya anoyatërin.

¹⁶—Ama a'napita sha'huitocosohue', itërin. ¹⁷Iráca Quisoso ninoton, Isaiasë ninshitërin. Yosë yonquirinso chachin ninshitaton, naporin:

¹⁸ “Iso quëmapi nani acorahuë nisha nisha piyapi'sa' nicha'ëcaso marë'. Noya natëarinco.

Na'con nosoroato, nóya ni'nahuë. Ispiritonëhuë chachin aya'coancantarahuë.

Nisha piyapiro'santa' no'tëquën a'chintahuaton, anoyacancantarin.

¹⁹ Co no'huiarinhuë'. Co chiníquën nonsarinhuë'.

Co cachiquë paaton, piyapi'sa' ano'huitarinhue'.

²⁰ A'naquën piquira yanopantërinso pochin nicatona', co huachi chiníquën cancanto-pihuë'. Inapitaso' achincanararin.

Nanparin yatacopirinsó pochin cancantatona', pi'pianchin Yosë shia'popi. Co inapitanta' no'huiarinhuë'.

No'tëquën a'chintahuaton, na'a piyapi'sa' anoyacancantarin. Inapotaton, sopai minsëarin huachi.

²¹ Nisha nisha piyapi'sari natana-huatona': 'Inasáchin nicha'ë-sarinpoa', tosapi huachi,' tënin Yosë quiricanëquë.

Iráca Isaiasë ninorinso chachin nanirin ni'ton, Quisosori sanoanan quëran piyapi'sa' pënënarin.

Sopai hua'an minsërinso'

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²²Ina quëran a'na quëmapi quëpi Quisosori anoyatacaso marë'. Sopairi ya'coancantërin ni'ton, co nanitërinhuë' nonacaso'. Co quënantacaso tëranta' nanitërinhuë'. Sopai a'parahuaton, a'naroáchin anoyatërin. Noya ni'tërin. Nonacasonta' nanitërin huachi. ²³Ina ni'sahuatona', piyapi'sa' pa'yanpi. “¡Ma'pitacha nanitaparin paya! Isoso' Tapico' shiin, ¿Yosëri a'païmarinso' nimara ti?” nitopi.

²⁴ Parisioro'sariso nipirinhue', co natëpihuë': “Sopairo'sa' hua'an Piirsipo^a itopisoari catahuarin ni'ton, nanitaparin sopairo'sa' a'pacaso'. Co inari catahuarinhue' naporini, co nanichitonhuë',” topi.

^a 12.24 Piirsiposo': Satanasë tapon naporin.

²⁵Topinan yonquirapirinahuë!, inaora yonquinën quëran Quisosori nitotaton, itërin: “Ni'co!. Ninanoquë ya'huëpisopita nino'huipi naporini, yanquë'itonahuë!. Co huachi inaquë ya'huë'itonahuë!. Huëntonënquë ya'huëpisopitanta' nino'huipi naporini, inapitanta' yanquë'itonahuë!.²⁶Inapochachin Satanasë sopairo'sarë! nino'huipi naporini, co huachi hua'an niitonhuë!, co huachi piyapi'sa' hua'a-nëntacaso' nanichitonhuë!.²⁷Piirsipo catahuarinquën,' itopiramacohuë!, co no'tëquën yonquiramahuë!. Co ina catahuarincohuë!. A'naquën a'chintëramasoarinta' sopairo'sa' yaa'papi. Satanasë catahuarinco ni'quëhuarë!, inapitanta' inari catahuarin. Inapita natanco' macariso' catahuarinso' sha-huichinquëma!.²⁸Caso nipirinhue!, Espirito Santo catahuarinco sopairo'sa' a'paca'huaso!. Napoaton Yosë chachin a'paimarinco hua'anënta'huanquëmaso marë!, ténahuë.

²⁹Quëmapi chiníquën nipachina, pëinën noya a'pairin. Co insonta ya'conaton ma'shanën mataponhuë!. A'naso nipirinhue! ina quëran chini chiníquën ni'ton, huëcapairahuaton minsëquirin. Tonporahuaton, ma'shanënpita quiquitërin.

³⁰Co imapatamacohuë!, inimicotaramaco. Co catahuahuatamacohuë!, sopai natëarama huachi. Piyapi'sa' anishacancantarama' ama Yosë imacaiso marëhuë!.

³¹Napoaton itaranquëma!: Co noyahuë! nipatama!, oshahuanarama!. Pinótohuatamanta oshahuanarama!. Oshanëma marë! sëtouhatama!, Yosë oshanëma' inquitaringuëma!. Ya'ipi co noyahuë! ninamasopita inquitaringuëma!. Espirito Santoichin pinotoma' oshahuanpatama' tëhuënchinso!, co inquitaringuëmahuë!.³²Caso' Yosë

quëran quëmapico nipirahuë pinopata-maco, ina marë! oshahuanpiramahuë!, oshanëma marë! sëtouhatama!, inquitaringuëma!. Nipirinhue!, Espirito Santo pinopatama!, co oshanëma' inquitaringuëmahuë!. Co onporonta' inquitaringuëmahuë!," itërin Quisosori.

Nara pochin nininso'

(Lucas 6.43-45)

³³Ina quëran itaantarin: “ ‘Nara noya nipachina, noya nitërin. Co noya nito-huachinahuë!, napoonin,' topi. Nitërin quëran nara nohuitëre!. Inapochachin piyapinpoanta' ninëhua!. Noya yonqui-huatëhua!, no'tëquën nonarihua!.

³⁴Canpitaso nipirinhue!, ya'huan pochin cancantatoma' yanonpinama!. Co noyahuë! yonquiatoma!, co nanitëramahuë! noya nonacamaso!. Onpopinsona cancantëramaso!, nonama quëran piyapi'sa' anitotarama!.³⁵Noya cancantohuatëhua!, noyasáchin nonarihua!. Co noyahuë! cancantohuatëhua!, co noyahuë! nonarihua!.³⁶⁻³⁷Noya cancantohuatama!, noya nonsarama!. Ayaro' tahuëri Yosë noya ni'saringuëma!. Co noyahuë! cancantohuatama!, co noyahuë! nonsarama!. Ina marë! ayaro' tahuëri ana'intaringuëma!. Ayaro' tahuëri nanihuachin, Yosë nontaringuëma!. Ya'ipi nonamasopitanta' aipitaringuëma!. A'naquëma' co noyahuë! nonpatama!, ‘Co yonquiatohue!, naporahuë,' itopiramahuë!, ina marënta' ana'intaringuëma!, ténahuë. Co noyahuë! cancantohuatama!, no'tëquën ana'intaringuëma huachi,” itërin Quisosori.

Yosë pochin nicacaso' nohuantopiso'

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸Ina quëran parisioro'sa!, cotio maestro'sa!, inapita huë'pachinara, Quisoso nontiipi:

—Yosë pochin niquë' ni'iinquën. Ina ni'patoi, natëarainquën, itiipi.

³⁹—Canpitaso' co noyahuë' cancantërama'. Co pi'pisha tëranta' Yosë yanatëramahuë'. “Yosë pochin niquë' ni'iinquën,” itopiramacohuë', co Yosë nohuantërinhuë'. Isoíchin anitotarinquëma'. A'na tahuëri Conasë pochin nisarahuë. ⁴⁰Iráca Conasë marëquë t'ë'yaitohuachinara, panca sami pochin nininsoari mi'tërin. Cara tahuëri tashirë chachin inaquë ya'huapirinhüë'. Ina quëran Yosë nohuanton, cha'ërin. Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, chiminpató, cara tahuëri tashirë chachin acoporo' ya'huaporahuë', cha'ësarahuë huachi. ⁴¹Conasë cha'ërahuatón, Ninihuíquë pa'nin. Inaquë pënëntohuachina, co noyahuë' yonquípísopita naniantopi. Napoaton ayaro' tahuëri inapita nontarinënuëma'. “¿Onpoatomata' co canpitaso' natëramahuë'?” itaponënuëma'. Caso' chiníquën nanantato, noya noya pënënpiranquëmahuë', co yanatëramacohuë'. Napoaton ayaro' tahuëri Yosë na'con ana'intarinquëma'. ⁴²Inapochachin iráca Saromon hua'a-nëntapon, copirno sanapi nininso' sor parti quëran huë'nin ina nontacaso marë'. “Ya'ipi nitotërin,” ta'ton, huë'nin natanapon. Napoaton ayaro' tahuëri ina atapanarinquëma'. Saromon quëran caso' na'con na'con nitotato, noya noya a'chintopiranquëmahuë', co yanatëramacohuë' ni'ton, Yosë chiníquën ana'intarinquëma', itërin Quisosori.

Sopairi ya'coancantantarinso'

(Lucas 11.24-26)

⁴³Ina quëran Quisosori a'chintantarin. “A'na quëmapi sopairi ya'coancantopirinhüë', ina quëran pipirin. Pipihuachina, inotëro' parti pa'sárin.

Insëquësona ya'huëcaso marë' yonisapirinhüë', co quënaninhüë'. ⁴⁴Napoaton ina quëmapiquë chachin huëantarin. Inaso' co Yosë yonquiatonhuë', topinan ya'huárin quënanquiantarin. Noya ya'huëantachinachin ni'ton, sopairi yaya'coancantantarin. ⁴⁵Napoaton paantarahuaton, canchisë sopairo'sa' maantarin. Aquë aquëtë' co noyahuë' nipisopita maantarin. Posa sopairo'sari chachin quëmapi ya'coancantantapi. Napoaton aquë aquëtë' co noyahuë' yonquirin huachi. Inapochachin ipora na'a piyapi'sa' sopai natëtona', co noyahuë' cancantopi. Ina quëran: ‘Co huachi sopai natëarahuë’, taponaraihuë', co Yosë yonquiatonahuë', oshaquëran aquë aquëtë' co noyahuë' cancantaantapi huachi,” itërin Quisosori.

Quisoso quëmopinënpita pochin nininsopita

(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶Piyapi'sa' nontaso', a'shin, iinpita, inapita huë'pi. Quisoso yanontopirinhüë', na'a piyapi'sa' yamorapi ni'ton, co nanitopihuë' ya'conacaiso'. Aipiran huaniápirinhüë', ⁴⁷a'na quëmapiri sha'huitërin:

—Ni'quë' Maistro. Mamaparin, iyaparinpita, inapita huëcatona', aipiran huanirapi. Yanontërinënuë, itërin, ⁴⁸Napotopirinhüë', Quisosorisó itapon:

—Mamahuë, iyahuëpita, inapita pochin ni'nahuësopita sha'huichinquën nitotëquë', itahuaton, ⁴⁹imirin quëran tasatërin:

—Isopita imarinaco ni'ton, iyahuëpita pochin nicato, nosororahuë. ⁵⁰Yosë natëpisopita iyahuëpita pochin ni'nahuë. Sanapi'santa' Yosë nanamën natëhuachina', oshihuëpita pochin ni'nahuë. Payaro'santa' Yosë imapachina', mamahuë pochin ni'nahuë, itërin.

Pa'sarayarinso'*(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)*

13 ¹Naporo' tahuëri pëi quëran pipirahuaton, sono' yonsanquë huënsëconin. ²Inaquë notohuaro' piyapi'sa' niyontonpi natanacaiso marë'. Hua'huayatërahuë' tancapitohuachinara, potiquë ya'conahuaton, huënsëmarin. Ii' yonsánshaquë huarë' piyapi'sa' yamorapi. ³Nisha nisha pënënto nanan a'chintërin. Ma pochinsona nininsopita a'chintárin ayonquicaso marë'.

A'chintaton, itapon: "A'na quëmapi sha'tapon pa'sarin. ⁴Tricoraya iminquë pa'sarayarín papotacaso marë'. Pa'sarayahuachina, a'naquën ya'pirin iraquë huarë' pa'sarayarín. Iraquë huarë' anotërin ni'ton, inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipi huachi. ⁵A'naquën ya'pirin na'piroquë pa'sarayarín, pi'pian pi'pian no'pa' ya'huërinquë. Shimënshin no'pa' ni'ton, shiarahuaton, papotopirínhuë'. ⁶Pi'iri chiníquën pi'cahuachina, yaahuirin. Pi'pishara'huaya itëhuanin ni'ton, ahuirin huachi. ⁷A'naquën ya'pirionta' nahuanoquë pa'sarayarín. Inaquë papotopirínhuë', nahuano'sarinta' papotërin. A'shinahuatona', imotërin huachi. Napoaton co nitërinhuë'. ⁸A'naquënso nipirínhuë' noyaro'paquë pa'sarayarín. Inaquë noya papotërin. A'shinpachina, sha'nin quëran na'con na'con nitërin. A'naquën cara shonca, cara shonca nitërin. A'naquën saota shonca, saota shonca nitërin. A'naquën pasa, pasa nitërin. ⁹Huëratëhuanpata'ma', noya natanatomaco, yonquico'," itërin Quisosori.

Pënënto nananquë a'chininso'*(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰Ina quëran ca'tano'sanënpitari ya'caritahuatona', natanpi. "¿Onpoatonta'

Maistro piyapi'sa' a'chintohuatana, pënënto nanan quëran a'chintëran?" itopi.

¹¹"Yosë hua'anëntërinso' co insonta' inaora yonquinën quëran nitotërinhuë'. Canpitaso' ya'ipiya a'chintaranquëma'. A'napitaso nipirínhuë' co ya'ipi a'chintarahuë'. Pënënto nanan quëransáchin a'chintarahuë. ¹²Insosona noya natanpachinaco, Yosëri catahuarin noya yonquicaiso marë'. Na'con na'con nitotapi. A'napitaso nipirínhuë' co yanatëhuachinacohuë', Yosëri tananpitarín ni'ton, ya'ipiya naniantapi huachi. ¹³Napoaton inapita huë'pachinara, sacai pochín a'chintërahuë. Natanaponaraihuë', co natëapihuë'. Nicaponaraihuë', co yonquiapihuë'.

¹⁴Iráca Isaiasëri ninoton, naporin:

'Natanapomarahuë', co natëtarahahuë'.

Nicapomarahuënta' co tëhuëncachin quënanaramahuë'.

¹⁵Isopitaso' co natantochináchinhuë' cancantopi.

Në'huëya pochín cancantatona', co yanatantopihuë'.

Tanshirinso pochín cancantatona', co yaquënantopihuë'.

Noya ni'pi naporini, quënanchitonahuë'.

Noya natanpi naporini, cancänëna quëran nataintonahuë'.

Co noyahuë' yonquipisopita naniantatona' imarinaco naporini,

anoyacancanchitohuë', tënin Yosë iráca.

Ipora huanta' na'a piyapi'sa' ina pochín cancantopi.

¹⁶Canpitaso nipirínhuë', ma noya Yosë catahuarinquëma' ni'ton noya ni'namacaco. Noya natanamacaco. Napoaton noya cancantarama'. ¹⁷Iráca quëran

huarë' na'a pënëntona'piro'sa', noya piyapi'sa', inapita canpita ni'namasopita yani'pirinahuë', co ni'pihuë'. A'chintë-ranquëmasopitanta' yanatanpirinahuë', co natanpihuë', itërin Quisosori.

Tricoraya tapon naporinso'

(*Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15*)

¹⁸Ina quëran ca'tano'sanënpita a'chintaantarin. "Natanco iyaro'sa'. Sha'tona'pi sha'ninso pochin nininso' a'chintanta'inquëma' no'tëquën nitotacamaso marë'.
¹⁹Tricoraya pa'sarayarëso pochin Yosë nanamën ya'ipi parti a'chintë'rë'. 'Yosë yahua'anëntarinquëma', topachina, a'naquën piyapi'sa' ira pochin nipi. Nanamën natanpirinahuë', co yonquipi-huë'. Inairaro'sari huëcapairahuatona', pë'yaquipiso pochin a'naroáchin sopai huë'nin. Huë'sahuaton, Yosë nanamën natanpiso' osërëtiirin. Ananiantërin huachi. ²⁰A'naquën piyapi'saso nipi-rinhuë', na'piro pochin niconpi. Yosë nanamën natanahuatona', a'naroáchin pa'yatatona', natëpirinahuë', ²¹co cancanëna quëran huarë' natëpihuë'. Co chiníquën cancantatonaraihuë', co natëmiatopihuë'. Ma'sha onpo-huachinara, a'naroáchin yaa'popi. Imapiso marë' aparisitohuachinara, a'popi huachi. ²²A'naquën piyapi'santa' nahuano' ya'huërinso pochin niconpi. Yosë nanamën natanpachinara, yaima-pirinahuë', ma'sharáchin yonquiatona', naniantopi. 'Na'a coriqui, ma'sha, inapita ya'huëtohuachincoi, nóya cancantarai,' topirinahuë', co ina quëran noya cancantacasohuë' nipirinhuë'. Napoaton nahua-no'sari imotërinso pochin, ma'sharáchin yonquiatona', Yosë nanamën naniantopi. Co imamiatopihuë'. ²³A'naquën piyapi'saso nipirinhuë', noyaro'pa pochin nipi. Yosë nanamën natanahuatona', cancanëna quëran huarë' natëpi. Cara

shonca, cara shonca nitërinso pochin a'naquën noyamiáchin imapi. A'na-quëonta' saota shonca, saota shonca nitërinso pochin noya imapi. A'na-quëonta' pasa, pasa nitërinso pochin ya'ipi cancanëna quëran imatona', noya noya imapi huachi," itërin.

Pacatëro' sha'ninso'

²⁴Ina quëran a'chintaantarin: "A'nanta' iyaro'sa', a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'a-nëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na patron iminpachina, noya trico sha'nin. ²⁵Ina quëran tashihuachina, huë'ësoi' inimico huë'nin. Huë'sahuaton, inaquë chachin pacatëro' trico pochin ya'norinso' sha'quirin anta'. Trico sha'ninso' huancanaya ina huancanaya sha'quirin. Nani sha'pachina, pa'nin. Co incari tëranta' ni'ninhuë'. ²⁶Inanta' pichopitahuaton, tricorë' napopianachin ya'norin. Cato chachin a'shinaponahuë', pacatëroso' co nitërinhuë'. Naporo huarë' nohuitopi huachi. 'Isoso' co tricohuë', pacatëro', topi. ²⁷Ina ni'sahuatona', piyapinëpitari sha'huitonpi. 'Noyarayasachin asha'topiranhuë', ¿onporahuatonta' ina huáncana ina huancánachin pacatëro' papotërin?' itonpi. ²⁸'Inimiconëhuë naporin,' itërin patronënari. Napohuachina, piyapinëpitari itapona': 'Nohuantohuatan, paatoí hua'chi'i, topiraihuë', itopi. ²⁹'Ama napotocosohuë'. Ipora hua'tohuatama', tricon'ta' ocoiarama'. ³⁰Tananpitoco' cato chachin a'shiina'. Nani macacaso' nanihuachin, sacatoro'sa' sha'huitarahuë. Pacatëro'ton masahuatoma', tonpoco' pëncuë ahuiquitacaso marë'. Ina quëran tricosachin masahuatoma', pëinë-huëquë acotoco huachi, itarahuë', tënin patron," itërin Quisosori.

Mostasaraya pochin nininso'

(*Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19*)

³¹Ina quëran itaantarin: "Yosë hua'a-nëntërinso' a'chintaanta'inquëma'.

Mostasaraya pochin ninin. Inaso ya'pirin pi'pira'huaya niponahué',³² iminqué sha'patéra papotohuachina, panca ta'an ninin. Nani a'shinpachina, inairaro'sa' huécatoná', inaqué pëirin," itërin. (Inapochachin caniaritapon, caraíchín piyapi Yosë imapirinahué', a'na tahuëri notohuaro' piyapi'sa' Yosë imasapi.)

**Pan ahuëpocatërinso
pochin nininso'**

(Lucas 13.20-21)

³³“Naquëranchin iyaro'sa' Yosë hua'a-nëntërinso' a'chintaanta'inquéma'. Pan ahuëpocatërinso pochin ninin anta'. A'na sanapi pan nipachina, cara shonca quiro pochin trico no'mo' manin. Masahuaton, pi'pian tëranta' pan ahuëpocatërinso' ayontohuachina, ya'ipiya së'cotaton, ahuëpocatërin huachi,” itërin Quisosori.

Ma'pochinsona nininso'

(Marcos 4.33-34)

³⁴Notohuaro' piyapi'sa' niyontonpachinara, na'a pënënto nanan sha'huitërin. Ma'pochinsona nininsoáchin sha'huitërin. ³⁵Íraca pënëntona'piri ninoton, ninshitërin.

“Piyapi'sa' a'chintahuato,
ma'pochinsona nininso'
a'chintarahuë.

Isoro'pa' ninin quëran huarë' co
piyapi'sa' nitotopirinahué',
a'chintarahuë huachi,” tënin
íraca ninoton.

Naporinso chachin ina pochin Quisosori a'chintarin.

Pacatëro' tapon naporinso'

³⁶Ina quëran piyapi'sa' patahuaton, pëiqué ya'conconin. Inaqué ca'tano'sa-nënpitari itapona': “Achin sacai' pochin

pënënto nanan a'chintopirancoihué'. Pacatëro' sha'piso' co nitotëraihué'. ¿Ma'ta' tapon naporan? A'chintantacoi nitochii,” itopi. ³⁷“Inta nipachin, a'chinchinquéma'. Patron asha'tërinso pochin piyapi'sa' a'chintërahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, nanamën a'china'huaso marë' o'marahuë. ³⁸Isoro'pa' panca imin pochin ninin. Yosë hua'a-nëntërinqué ya'conpispitaso' noya ya'pirin pochin nipi. Sopai natëpispitaso nipirinhué', pacatëro' pochin niconpi. Co noyahué' cancantatona', sopai natëpi. ³⁹Inimico pacatëro' sha'ninso pochin sopai chachin nohuanton, co noyahué' nipi. Nitërinso' manëso pochachin ayaro' tahuëri naniriarin. Nanihuachin, anquëniro'sa' o'maapi piyapi'sa' macacaiso marë'. ⁴⁰Pacatëro' ahuiquitëresó pochin ayaro' tahuëri pëinqué ana'intacaso' ya'huërin. ⁴¹Anquëniro'sa' a'pahuato, ya'ipi co noyahué' nipispita ayontonapi huachi. Anishacancantona'piro'santa' masapi. ⁴²Inapita masahuatona', pëinqué t'ë'yatapi. Inaqué chiniquën parisitatona', na'nërápona'. ⁴³Yosë natëpispitaso nipirinhué', nóya ni'sarin. Pi'i a'pininso pochin Yosë hua'anëntërinqué ya'noapi. Huëratëhuanpatama', noya natanatomaco, yonquico',” itërin Quisosori.

Oro pochin nininso'

⁴⁴Ina quëran itaantarin: “Isonta' a'chinchinquéma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi ya'huëpirinhué'. A'na no'pa' pa'taton, oro pochin nininsopita quënanconin. Acoporo' ya'huëpirinhué', quënanconin. Pa'yataton, imotantarahuaton, pa'nin huachi. Ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton, coriqui canarin quëran, ina no'pa' pa'anconin huachi.

‘Quënanahuëso' noya nóya,' ta'ton, ina na'con na'con nohuantërin,” tënin. (Inapochachin Yosë hua'anëntinquëmaso' na'con na'con nohuantoco', tapon naporin.)

Huirina'pi pa'ton nininso'

⁴⁵Ina quëran itaantarín: “A'nanta' a'chinchinquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. A'na quëmapi pa'sárin huirí na'pira'huayaro'sa' pa'ton nininso' yonicaso marë'. ⁴⁶A'na tahuëri noya noya nininso' quënanin huachi. Na'con pa'tërin ni'ton, ya'ipi ma'shanënpita pa'anahuaton coriqui canarin quëran pa'anconin. ‘Ina na'con na'con nohuantërahuë,' ta'ton, pa'anin huachi,” itërin.

Sami pochín nininso'

⁴⁷Ina quëran itaantarín: “A'nanta' a'chintaanta'inquëma' Yosë hua'anëntërinso' nitotacamaso marë'. Sami manëso pochín ninin. Panca riti marëquë t'ëyatohuatëra, notohuaro' sami manë'. Nisha nisha manë'. ⁴⁸Na'a sami ya'conpachina, yonsanquë oshirë'. Ina quëran sami camayoro'sa' huënsërahuatona', sami nisha nisha huayonapi. Noya sami i'mëquë po'morapi. Napoonin nininsopitaso nipirínhuë', t'ëyatopi. ⁴⁹Ayaro' tahuëri inapochachin nisarin. Anquëniro'sa' o'marahuatona', ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha huayonapi. Yosë yonquipisopita noya acoapi. A'naquënsó nipirínhuë', co noyahuë' cancantopi ni'ton, ⁵⁰pënuquë t'ëyatapi. Inaquë chiníquën parisitatona', na'nërâpona huachi,” itërin Quisosori.

⁵¹Ina quëran ca'tano'sanënpita natanin:

—Nani a'chintëranquëmaso' ¿nitotërama' ti? itërin.

—Nani nitotërai, itopi.

⁵²—Yosë quiricanën nani nitotarama'. Yosë hua'anëntërinso' a'chintëranquëma' ni'ton, pëi' hua'anën pochín nisarama'. Pëi' hua'anën noya nipachina, ya'ipi pëinënuquë ya'huëpisopita noya nocomarin. Nani na'con a'chintëranquëma' Yosë nanamën a'chinacamaso marë'. Iráca ninshitopiso' nitotërama'. Naporahuaton, a'nanta' nashamiachin a'chintëranquëma'. Ya'ipiya nitotatoma', a'chintëra'piarama', itërin Quisosori.

Nasaritoquë paantarínso'

(*Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30*)

⁵³Nani a'chintohuachina, pa'nin huachi. ⁵⁴Ya'huërinquë chachin paantarahuaton, niyontopiso pëiquë a'chintarin. Piyapi'sa' natanahuatona', nisha nisha yonquiatona', ninontopi.

—¿Ma'pítacha nitotërin paya! ¿Macariso' a'chintomara? Piyapi'sa' a'naróáchin anoyatërin. ¿Onporahuatoncha nani ma'sha nanitaparín nicaya? ⁵⁵Hua'huatapon quëran huarë' nohuitërhua'. Pa'pinso' nontëcamayo. A'shinso' Maria itopi. Iinpítanta' nohuitërhua'. Santiaco, Cosí, Simón, Cotasë, inapita itopi. ⁵⁶Oshinpitanta' isëquë ya'huarin. Co Quisoso chiníquën nanantërinhuë'. ¿Onporahuatonta' nipachín ina pochín nitotërin? nitopi.

⁵⁷Co natëtonaraihuë' t'ëhuapi. Napohuachinara, Quisosori itërin:

—Iráca quëran huarë' napopi. “Ya'ipi piyapi'sari pënëntona'pi noya natanpi. Ninanonënuquë ya'huëpisopitaso nipirínhuë', co noyahuë' natanpi. Co quëmpinënpitari tëranta' yanatëpíhuë',” topi iráca. No'tëquën napopi, tënin Quisoso.

⁵⁸“Co Yosë quëran o'marinhuë',” ta'tona', co cancanëna quëran huarë' natëpíhuë' ni'ton, co na'a piyapi'sa' a'naróáchin anoyatërinhuë'. Caráíchin cania'piro'sa' anoyatërin.

Coansha Paotista tēpapiso'

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14 ¹Ya'ipi Quisoso naporinso' nahuinin. Cariria hua'an Irotisē itopisonta' natantērin. ²“Ma'pitacha nanitapaton, cania'piro'sa' a'naroáchin anoyatērin paya. Coansha Paotistaco' nanopiantarinso' tēnahuē,” itērin piyapinēnpita nontaton. I'huamiáchin Coansha atēpataton, naporin.

³⁻⁴I'hua chachin Coansha narpiso', Irotisē co noyahuē' ninin. Iin sa'in osērētaton, manin. Pinipi sa'in chachin osērētērin, Irotiasa itopiso'. Napoaton Coansha Paotistari chiniquēn pēnēnin. “Yosē co nohuantērinhuē' iyaparin sa'in osērētaton macamaso',” itērin. Napotohuachina, chiniquēn no'huitaton, sontaro'sa' camairin macacaiso marē'. Masahuatona', tashinan pēiquē po'mopi.

⁵Chiniquēn no'huiton, yatēpapirinhue', piyapi'sa' tē'huatērin. “Yosēri chachin Coansha a'parin pēnēnpoaso marē',” ta'tona', noya ni'pi. Inapita tē'huataton, co atēpatērinhuē'. ⁶Ina quēran hua'huatērinso' tahuēri nanihuachina, pita ninin. Na'a piyapi'sa' amatērin. Naporo' Irotiasa hua'huin ya'conahuaton, ya'ipi piyapi'sa' ni'tērantapaquē nansararin. Nanon nansarinso' ni'sahuaton, hua'ani pa'yatērin: ⁷“Ma'sona tēranta', apia'hua, nohuantohuatan, nico quēchinquēn. Yoscoarē' quēchinquēn,” itērin. ⁸Itohuachina, a'shin paahuarin.

—¿Ma'ta' mama ma'pai? itoonin.

—“Coansha anishitēconotahuaton, motēn quētoco,” itēquē', itērin a'shini. Manorahuaton, hua'an ya'huērinquē paantarin.

—Coansha motēn nohuantērahuē. Sēnanquē acorahuaton, apiramiáchin quētoco, itoonin.

⁹Natanahuaton, hua'an sētērin. “Coansha noya quēmapi,” ta'ton, co huachi yonquirinhue' tēpacaso'. Co yatēpapirinhue', “Ya'ipi piyapi'sa' nataninaco, Yoscoarē' itērahuē,” ta'ton, sontaro'sa' a'parin tēpacaiso marē'. ¹⁰Pa'sahuatona', tashinan pēiquē nishitēconotonpi. ¹¹Motēn sēnanquē acorahuatona', nanon quētopi. Nanonta' a'shin quētoonin.

¹²Napotohuachinara, imarinsopita natantahuatona' huē'pi. Nonēn quēparahuatona', pa'pitopi. Ina quēran Quisoso sha'huitonpi.

Cosharo' ana'atērinso'

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³Coansha tēpapiso' natantahuaton, Quisoso piyapi'sa' patērin. Potiquē ya'conahuaton, co piyapi ya'huērinquēhuē' pa'nin. Piyapi'sa' natantahuatona', imapi. Ira pa'tatona', inahua'ton canconpi. ¹⁴Quisosos canconahuaton nonshipirinhue', notohuaro' piyapi'sa' quēnanconin. Quēnanconahuaton, na'con nosororin. Noya nontaton, ya'ipi cania'piro'sa' anoyatērin. ¹⁵I'huararahuaso', ca'tano'sanēnpitari itiipi:

—Nani i'huarin. Co manta' isēquē ya'huērinhuē'. Piyapi'sa' a'paquē' ninatoro'saquē pa'ina'. Inaquē cosharo' pa'ananatona' ca'ina', itopirinhue'.

¹⁶—Co iyaro'sa' pacacaiso' ya'huērinhuē'. Canpitari a'caco', itērin Quisosori.

¹⁷—Capa isēquē capacaso'. A'natērapóchin pan, catoíchin sami, inaíchin ya'huētērincoi, itopi.

¹⁸—Inaya tēranta' quēshico, itohuachina, quēshipi.

¹⁹Ina quēran piyapi'sa' sha'huitērin pastoquē huēnsēcaiso marē'. Nani huēnsēhuachinara, Quisosori a'natērapoya pan, catoya sami, inapita manin. Masahuaton, inápaquē nē'pētahuaton, Yosē nontērin. “Yosparinquēn, Tata,”

itahuaton, pan, sami, inapita sē'panahuaton, ca'tano'sanēnpita quētērin.

—Piyapi'sa' quētonco' ca'ina!, itohuachina, quētēra'piapi. ²⁰Ya'ipi piyapi'sa' coshatopi. Natēaquē huarē' coshatopi. Ina quēran pē'sotopiso' mapi. Shonca cato' i'mē' mēntatopi. ²¹A'natērāpo huaranca pochin quēmapi'sa' coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarē chachin coshatopi anta'.

Ii' aipi i'narinso'

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²²Ina quēran ca'tano'sanēnpita sha'huitērin. “Potiquē ya'conahuatoma', aquētēran paco'. Nani piyapi'sa' nontohuato, canta' pa'sarahuē,” itohuachina, pa'pi huachi. Ina quēran piyapi'sa' nontērin.

²³Nani nontohuachina, panēnquē inaora pa'nin Yosē nontacaso marē'. Inaquē Yosē nontaso', tashitērin. ²⁴Ca'tano'sanēnpitaso nipirinhue', sono' huancanai' tashitopi. Ya'ipi tashi' maitopirinhue', panca ihuan nacapiatona', co nanitopihue' chiniquēn paacaiso'. Poti opoto opototarin. ²⁵Co tahuēriyátērasohuē', Quisoso huēsapirinhue', co nitotopihue'. I' aipi i'narahuaton, no'pa pochin pa'tarin. Poti ya'cariarin. ²⁶Ca'tano'sanēnpitari quēnanpirinhue'. Ii' aipi i'narinso' ni'sahuatona', pa'yanpi. “Hua'yan” ta'tona', “ēē” topi. Chiniquēn pa'yanpirinhue', ²⁷a'naróachin Quisosori nontērin.

—¡Co'ta ca huēsarahuē. Ama pa'yan-cosohuē! Chiniquēn cancantoco', itērin.

²⁸Ina natanahuaton, Pitrori itërin:
—Quëma Siniro ni'quëhuarë', sha'-
huitoco pa'i. Canta' i' pa'tato nacapi'in-
quën, itërin.

²⁹—Noyapa', huëquë', itohuachina,
Pitro poti quëran nohuaraitahuaton, ii'
aipi huanirin. Quisosoíchin yonquiaton,
amasha huancanaimiachin noya pa'sa-
pirinhuë'. ³⁰Ihuani chiníquën aco'sa-
caitërinso ni'sahuaton, t'ë'huatërin.
Napohuachina acopoi' pa'sapirinhuë':
—¡Catahuaco Siniro! itërin.

³¹A'naroáchin Quisosori maimirarin.
Oshirahuaton, ahuaniiintarin:
—Co ya'lipi cancanën quëran natëran-
cohuë' ni'ton, acopoi' pa'sapiranhuë'.
¿Onpoatonta' co noya natërancohuë'?
itërin.

³²Ina quëran potiquë quësahuaton,
ichiya'conin. Ya'compachina, a'naroá-
chin ihuan sanorin. ³³Napohuachina,
na'con yonquipi.

—Quëmaso' Siniro t'ëhuë'nchachin
Yosë hui'ninquën, ta'tona' chinotopi.

Na'a cania'piro'sa' anoyatërinso'

(Marcos 6.53-56)

³⁴Ina quëran aquëtëran canconahuatona',
Quinisariti parti nonshipi. ³⁵Ya'huëhua-
no'sari nohuitahuatona', nanan a'papi.
“Quisoso nani canquirin,” topachinara,
na'a cania'piro'sa' quëpi anoyatacaso marë'.
Nisha nisha parti quëran huë'pi. ³⁶“Quëma
a'moranso' huirotën tëranta' s'ë'hua-
tona', noyachina!” itopi. “Inta nipachin
s'ë'huaina!” topachina, s'ë'huapi. Insoari-
sona s'ë'huahuachina, a'naroáchin noyotopi.

Shimashonënapita napopiso'

(Marcos 7.1-13)

15 ¹Ina quëran a'naquën parisio-
ro'sa', cotio maistro'sa', inapita
Quirosarin quëran huë'pi Quisoso
natanacaiso marë'.

²—¿Onpoatonta' ca'tano'sanënpita co
quiya pochin nipihuë'? Iráca shimasho-
nënpoa' inachintopiso' a'chintërinënpoa'.
“Co'huara coshachatërasëmahuë',
i'shaquë pi'pian niopoimiratoco' ama
oshahuanacaso marëhuë',” topi iráca.
Quëmaso nipirinhuë' co ina pochin
nicacaso' a'chintëranhuë', itopi.

³Napotohuachinara, Quisosori itërin:

—¿Onpoatonta' canpitanta' shimasho-
nënpoa' inachintërinso' natëtoma', co
Yosë pënëntërinso' natëramahuë'? ⁴Quiri-
canën quëran pënëninpoa'. “Tatama',
mamama', inapita noya nicatoma natëco'”
tënin. Naporahuaton, “Inso tëranta
pa'pina', a'shina' inapita co noyahuë
yonquirapitona' no'huihuachina', t'ëpaco'”
tënin Yosë iráca. ⁵Canpitaso nipirinhuë'
nisha a'chinama'. “Ma'sha ya'huëtërin-
coso' nani acorahuë Yosë quëta'huaso
marë',” topatëra, co tatanpo' quëtacaso'
ya'huërinhuë', toconama'. Napoaton
tatama' ma'sha pahuantohuachinara,
apiratatoma', co quëtëramahuë'. ⁶“Co
quëtacaso' ya'huërinhuë',” toconama'.
Ina pochin a'chinatoma', co Yosë quiri-
canën natëramahuë'. ⁷“Yosë imarai,”
topiramahuë', co imaramahuë'. ¡Canpi-
taso' nonpintëinquëma! Iráca Isaiasë
ninshitaton, no'tëquën ninorinquëma'.

⁸Yosë naporin: “Isopita piyapi'sa'
nanamëna quëran noya
nontopirinacohuë',
co cancanëna quëran imarina-
cohuë'. Co ca pochin cancan-
topihuë'.

⁹“Yosë pënëntërinso' a'chinarai',
topirinahuë',
inahuara yonquinëna quëran
a'chinpi. Napoaton topinan
quëran chinotërinaco,” t'ënin
Yosë.

Iráca Isaiasë ninshitaton naporin,
itërin Quisosori.

**Onporahuatèhuasona
oshahuanèhuaso'**

(Marcos 7.14-23)

¹⁰Ina quèran piyapi'sa' pèrasahuaton, a'chintèrin.

—Ya'ipinquèma' natanco no'tèquèn yonquicamaso marè'. ¹¹Coshatèrèso marè' co oshahuanèhuè'. Cancanènpoa quèran yonquirèso marè' oshahuanèhuaso'. Tèhuèenchachin co noyahuè' nonpatèra, oshahuanè', itèrin.

¹²Ina quèran ca'tano'sanènpitari sha'huitiirin.

—Achin Maistro pènènancoi ni'ton, parisioro'sa' no'huirinenquèn, itopi.

¹³⁻¹⁴—Ama ina marè' pa'yancosohuè'. Oshaquèran Yosèri ana'intarin. Ni'co'. Ma'sha sha'patèra, co pacatèro' pa'ararèhuè'. Ocoirahuatè' tè'yatèrè'. Inapochachin co nanamèn imapisopitahuè' Yosèri a'poarin. Inapitaso' somaraya pochin cancantopi. Somarayasa' co nanitèrinhuè' a'na somaraya noya quèpacaso'. Quèparin naporini, cato chachin panca naninquè anochitona-huè', itèrin Quisosori.

¹⁵—Achin Maistro a'chintèrancoiso', a'chintaantacoi quiyanta' no'tèquèn nitochii, itèrin Pitrori.

¹⁶—¿Co canpita tèranta' yonquiyà-tèramahuè' ti? Inta nipachin, a'chinchinquèma'. ¹⁷Nani ma'sha ca'nèhuaso marè', co ina marè' oshahuanèhuahuè'. Co cosharo' cancanènpoaquè ya'coninhuè'. Chi'chirinamènpoaquè ya'conin. Ina quèran inquietarèhua'. ¿Co ina nitotèramahuè' ti? ¹⁸Napoaonahuè', cancanèma quèran co noyahuè' yonquihuatamara, co noyahuè' nonama'. Ina marè' oshahuanama'. ¹⁹Co noyahuè' yonquihuatamara, tèpatèrama', nitèhuananpitèrama', monshihuanaca-soáchin yonquiramama', ihuatèrama',

nonpintèrama', pinotèrama'. ²⁰Ina pochin cancantohuatamara, oshahuanamaso'. Co i'shaquè niopoimiratarihuahuènta', coshatohuatèhuara, co ina marè' oshahuanèhuahuè'. Cancanènpoa quèran noya yonquicaso' ya'huèrin. Ina Yosè nohuanterin, itèrin Quisosori.

Nisha sanapi natètèrinso'

(Marcos 7.24-30)

²¹Ina quèran Cotia parti quèran pipirahuaton, Tiro, Siton, inapita parti pa'nin. ²²Naporo' a'na Canaan sanapi inaquè ya'huèrinsoari huècapairahuaton, chiniquèn itapon:

—¿Nosoroco, Sinioro! Quèmaso' Tapico' shinquèn ni'ton, Yosè chachin acorinquèn piyapi'sa' catahuamaso marè' ténahuè. Hua'huahuè parisitárin. Sopairi ya'coancantaton, chiniquèn aparisitarin. Inquitoco, topirahuè', itèrin.

²³Quisososo' co a'panitaponahuè' pa'sapirinhue', sanapiriso' imaraton:

—Nosoroco Sinioro, itèrarin. Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanènpitari pi'pian no'huipi.

—Iso sanapi a'paquè' pa'in. Imaquitonpoa', pinatano' níriarin, itopi.

²⁴Napotohuachinara, sanapi itèrin:

—Quèmaso' imoya nisha piyapinquèn. Israiro'sa' catahua'huaso marè' Yosè a'parinco. Inahuaso Yosè piyapinènpita nipirinhue', ohuica chihuèrinso pochin nipi ni'ton, catahuahuè', itèrin.

²⁵Sanapiso nipirinhue', isonquirahuaton moshaquirin.

—Nisha sanapico nipirahuè', canta' Sinioro catahuaco, topirahuè', itèrin.

²⁶—Ni'què' imoya. Hua'huaro'sa' a'cahuatèra, co cosharonèn osèrèthuatè' ni'nira a'carèhuè', itèrin Quisosori.

²⁷—Naporin mini Sinioro. Napoaonahuè', pi'pian tèranta' cosharo' atatohuachina, ni'nira'huayari capitèrin

ni'ton, quiyanta' catahuacoi, topira-huèl, ténin.

²⁸—¡Ma noya imoya natéranco! Ya'ipi cancanén quèran huarè' natéranco ni'ton, hua'huan anoyachinquén, itèrin. Napotohuachina, a'naroáchin hua'huin noyatèrin huachi.

**Nisha nisha
cania'piro'sa' anoyatèrinso'**

²⁹Ina quèran Cariria sono' yonsanquè pa'sahuaton, a'na panénquè pantarin. Inaquè huénsèconin. ³⁰Napohuachina, notohuaro' piyapi'sa' huè'pi. Nisha nisha caniori maninsopita quésapi. A'naquén sonpacha, a'naquén somaraya. Apiaro'sa', nè'huéyaro'sa', inapita quésahuatona', Quisoso pirayan acoipi. Inaquè acoi-huachinara, ya'ipimiachin anoyatèrin. ³¹Piyapi'sari ni'sahuatona', pa'yatopi. “Ni'co'. Nè'huéyaro'sa' nonsapi. Apiaro'sa' nani noyatopi. Sonpacharo'sa' noya iratopi. Somarayaro'santa' noya quénantopi. ¡Ma noyacha Yoséso paya! ¡Ma noyacha ni'ton, piyapinènpitanpoa catahuarinpoa paya!” topi.

Cosharo' ana'atantarinso'
(*Marcos 8.1-10*)

³²Ina quèran ca'tano'sanènpita pèra-sahuaton, itapon:

—Piyapi'sa' nosororahuè. Nani cara tahuèri pochin natanarinaco ni'ton, co huachi manta' coshoro' ya'huètopihuèl capacaiso'. Co topinan yaa'parahuèl, tanari canahuachina', itèrin.

³³—Pa'pi notohuaro' piyapi'sa' yamorapi. ¿Intohuacha coshoro' macatèl isonapo' piyapi a'carè nicaya? Co pèl' isèquè ya'huèrinhuèl, itopi.

³⁴—¿Onpo panta' ya'huètèrinquèma'? itohuachina, —Canchisèichin pan, caraíchin sami, inaíchin ya'huètèrincoi, itopi.

³⁵Ina quèran piyapi'sa' sha'huitèrin no'paquè huénsècaiso marè'. Sha'huitohuachinara, huénsèpi. ³⁶Nani huénsèhuachinara, canchisè pan, sami, inapita masahuaton, Yosè nontèrin. “Yosparinquén Tata,” itèrin. Ina quèran sè'panahuaton, ca'tano'sanènpita quètèrin piyapi'sa' quètacaiso marè'. Ya'ipi quètèra'piapi. ³⁷Nani quètèhuachinara, ya'ipiya natèaquè huarè' coshatopi. Ina quèran pè'so-topiso' masahuatona', canshisè i'mèl mèntatopi. ³⁸Catapini huaranca què-mapi'sa pochin coshatopi. Sanapi'santa' hua'huinarè chachin coshatopi. ³⁹Ina quèran piyapi'sa' nontahuaton, potiquè ya'conin. Aquètèran pèntonahuaton, Macatan parti canconin.

**Quisoso sacai' nininso'
nicacaso' nohuantopiso'**
(*Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56*)

16 ¹Ina quèran parisioro'sa', satsioro'sa' inapita Quisoso nontacaiso marè' huè'pi. Nonpintatona', nontopi atèhuècaiso marè'. “Yosè a'paimahuachinquén, sacai' nicacaso nininso' niquèl. Quiyanta' ina nicatoi, natèiinquén,” itiipi.

²“¿Onpoatomata' iyaro'sa' co no'tè-quén yonquiramahuè'? Ni'co'. O'nan nitoninorama'. I'huanahuanquè noya-pihuayanchin nipachina, ‘Tashiraya noyahuantapon,’ tènama'. ³Tashiramia-chin chistro yaratohuachinaso', ‘Ipora tahuèri o'nanapon nimara,’ tènama'. Ina nitotapomarahuèl, ¿onpoatomata' ipora chachin naporahuèsopita co yonquiramahuèl'? ⁴Ipora ya'huèramasopita co noyahuèl cancantèrama'. Nitèhuananpitopisopita pochin cancantatoma', co pi'pisha tèranta' Yosè yanatèramahuèl. ‘Sacai' nicacaso nininso' niquèl natèiinquén,’ itopiramacohuèl, co Yosè

nohuantërinhuë' ina pochin nica'huaso'. Isoíchin anitotarinquëma'. A'na tahuëri canpita nitotacamaso marë', Conasë pochin nisarahuë" itërin. Ina quëran patërin huachi.

Parisioro'sa' yanonpinpiso'

(Marcos 8.14-21)

⁵Ca'tano'sanënpita sono aquëtëran pëntonpirinahuë', naniantopi pan quëpacaiso'. ⁶Ina quëran Quisori itërin:

—Parisioro'sa', satorio'sa' inapita, pan ahuëpocatërinso' pochin ya'huëtöpi. Ama iyaro'sa' ina nohuantocohuë', itërin.

⁷Natanahuatona', ca'tano'sanënpita capini ninontopi.

—¿Onpoatonta' naporin? tënin a'naso'.

—Ahuën. Capa pan. Co quënëhuahuë' ni'ton, napotërinpoa' nimara, tënin a'nanta'.

⁸Ninontopiso' nitotaton, Quisori itërin:

—¿Onpoatonta' "capa pan," toconama'? Tëhuënachichin co noya natëyatëramacohuë'. ⁹A'chintápiranquëmahuë', ¿ipora huanta' co yonquiramahuë' ti? Yonquico' iyaro'sa'. I'hua chachin a'natërápo painchin nipirinhuë' a'natërápo huaranca piyapi ananitërahuë. ¿Ina naniantërama' ti? Naporo' pë'sotopiso' shonca cato' i'më' mëntatërama'. ¹⁰Ina quëran canchisë painchin nipirinhuë', catapini huaranca quëmapi'sa' ananitërahuë. Naporo' canchisë i'më' pë'sotopiso' manama'. ¹¹¿Onpoatomata' co yonquiramahuë'? "Pan ahuëpocatërinso pochin ya'huëtöpi' ama nohuantocohuë'," itohuatëinquëmara, co cosharo' yonquiato naporahuë', itërin.

¹²Naporo huarë' yonquipi huachi: "Co pan chachin yonquiaton, naporinhuë'. Parisioro'sa', satorio'sa' inapita a'chinpiso' yonquiaton, pënëninpoa'. Pi'pisha

pan ahuëpocatërinso' sëlyonpachinara, a'naroáchin së'cotërin. Inapochachin inapitanta' co no'tëquën a'chinatonaraihuë', piyapi'sa' anishacancantopi, tapon napotërinpoa'," topi.

Pitro natëtërinso'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³Ina quëran Sisaria Pinipo parti pa'pi. Inaquë ca'tano'sanënpita itapon: —Nani ma'sha nanitaparahuëso marë', ¿inpochinta' piyapi'sa' cancantërinaco? itërin.

¹⁴—Nisha nisha cancantiarinën: "Coansha Paotistaco' nanpiantarinso' ni'ton, naporin," topi a'naquën. "Co inahuë'. Iniasëco' nanpiantamara," topi a'naquëonta'. "Pënëntona'pi iráca chiminpirinhuë', nanpiantarinso' nimara, tomantatona', Irimiasë nimara," topi a'napitanta', itopi.

¹⁵—¿Canpitapo'? ¿Incota tënama'? itërin. Itohuachina, ¹⁶Simon Pitrori itërin:

—Quëmaso' Cristo. Yosë hui'nin chachinquën. Ina nanpitan, a'paimarinquën, itërin.

¹⁷—Ma noyacha iyasha Yosë catahuarinquën ni'ton, naporan. Napoaton noya cancantëran. Co quëmaora yonquinën quëran nitotëranhuë'. Tata Yosë chachin anitotërinquën. Quëmaso' Conasë hui'ninquën. Simon itopirinëinquënhuë', ¹⁸nasha nininën acochinquën. Pitro itaranquën. Ca nohuanto, na'pitëquë noya pëipiso pochin na'a piyapi'sa' a'chintaran imainacoso marë'. A'chintohuatan, huëntonëhuëquë aya'conarahuë. Oshaquëran na'asarama huachi. Co chimirin tëranta' minsëarinquëmahuë'. ¹⁹A'na tahuëri chiníquën nanan quëchinquën a'napita a'chintacamaso marë'. Yosë huëntonëquë ya'conacaiso' a'chintaran. Ya'coana niahiquë

i'soatërëso pochin piyapi'sa' catahuaran ya'conacaiso marë'. Ina quëran ma'sona noya nicacaiso' a'chintaran. Insosona co yanatëhuachinquënhuë', sha'huitë-quë': "Tëhuënhachin co Yosë ya'huë-rin'pa' pa'saranhuë'," itëquë'. Yosërinta' inachachin sha'huitarin. A'naquënso nipirinhüë', noya natanpi quëran cha'ë-sapi huachi. Yosërinta' noya ni'sarin. Natërinaco ni'ton, oshanëna' Yosëri inquitarin. Napoaton huëntonëncuë ya'conapi huachi, itërin.

²⁰Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itapon: "Ca mini Cristoco. Yosë chachin acorinco piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë'. Ina nitotapomarahüë', ama iporasos' a'napita sha'huitocoso'huë'," itërin.

Chiminacaso' ninorinso'

(*Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27*)

²¹Naporo quëran huarë' chiminacaso' ninoton, ca'tano'sanënpita sha'huitërin: —Quirosarinquë pa'pato, na'con parisita'huaso' ya'huërin. Cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', inapita co huachi quë'yaarinacohüë'. Tëpaarinaco. Chiminaporahüë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarinco, itërin. ²²Ina natanahuaton, a'naróachin Pitrori amasha quëparahuaton, chiníquën pënënin:

—¡Ama Siniro napoquësohuë'! Ama Yosë nohuanchinsohuë', itopirinhüë',

²³Quisosori tahuëretahuaton, itërin.

—¡Ta'tëquë' iyasha! Sopai nohuanton, napotëranco. ¿Yaanishacancantëranco ti? Co Yosë pochin yonquiranhüë'. Piya-pinquëni ni'ton, quëmaora nohuantë-ransoachin yonquiran, itërin Quisosori.

²⁴Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpita itërin:

—Yaimapatamaco, canpitaora nohuantëramaso' naniantatoma', Yosë

nohuantërinso'ráchin imaco'. Corosëquë chiníquën parisitëre'. Canpitanta' parisitapomarahüë', imamiatoco. ²⁵Noya nampicamasoáchin yonquihuatama', topinan quëran nanopiarama'. A'na tahuëri chiminpatama', parisitomiatarama'. Nipirinhüë', casáchin yonquihuatamaco, parisitapomarahüë' co topinan quëran nanopiaramahuë'. Yosë'pa' nanopimiatarama'. ²⁶Ya'ipi ma'sha isoro'paquë ya'huërinso'pita canapiramahuë', co hua'yanëma' cha'ë-pachinhüë' topinan quëran nizarin. ¡Onponta' pahuëretapiramahuë', co huachi hua'yanëma' nanitarinhüë' cha'ëcaso'! ²⁷Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahüë'. Tatahuë huënaratërinso pochin canta' huënaratarahüë. Anquëniro'sapitarë'co o'mantararahüë. Naporo' coisë pochin no'tëquëni sha'huitarahüë huachi. Noya nipachina', noya acoarahuë. Co noyahuë' nipachina', ana'intarahüë huachi. ²⁸Tëhuënhachin isoro'pa' hua'anëntapo. A'naquëma' co'huara chimiyantërasëncuëmahüë', hua'anëntarahüëso' ni'sarama', itërin.

Nisha pochin ya'norinso'

(*Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36*)

17 ¹Saota tahuëri quëran Quisoso pa'nin motopi'pa'. Pitro, Santiago, Coansha, inapitaráchin quëparin. ²Inapitari nicasoi', nisha pochin ya'norin. Ya'ipi ya'pirin pi'i pochin a'pinin. A'morinso' huënaráchin huënaráchin ninin. ³A'nanaya Moisésë, Iniasë, inapita quënanpi. Iráca ayapirinhüë', Yosë nohuanton, ya'noantatona'. Quisosorë' ninontapi. ⁴Ina ni'sahuaton, Pitrori itërin:

—¡Ma noya Siniro isëquë huë'nëhua'! Nohuantohuaton, cara imënamëa'huaya nii, a'nara' quëma marë', a'nanta'

Moisësë marë', a'nanta' Iniasë marë', topirahuë', itërin.

⁵Nonaquëya, chitorori imotërin. Huë-naráchin huënaráchin ninin. Chitoro' huáncana quëran Yosëri sha'huitërin: “Isoso' ca hui'nahuë, na'con nosoro-rahueso'. Nóya ni'nahuë. Ina noya natanco',” itërin.

⁶Ina natanahuatona', chiníquën pa'yanpi. Isonahuatona', nipa'copirayatopi. Monshoápirinahuë', ⁷Quisosori sè'huaquirahuaton:

—Ama huachi iyaro'sa' pa'yancosohuë'. Huaniantaco', itërin.

⁸Napotohuachina nè'pëntapirinahuë', Quisosoráchin quënanpi.

⁹Ina quëran motopi quëran nohuaramapona pochin, Quisosori itërin:

—Achin ni'namaso', ama insonta' sha'huitocosohuë'. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri nanopiantarahuë. Naporo huarë' a'napita sha'huitoco', itërin.

¹⁰—Pi'pian Siniro yanatanainquën. Maistro'sa' Yosë quiricanën a'chinpachinara, napopi: “Co'huara Cristo o'mayatërasohuë', Iniasë'ton huëantararin,” topi. ¿Onpoatonta' napopi? itërin ca'taninsopitari.

¹¹—No'tëquën napopi. “Noya ayonquiantacaso marë' huëantapon,” tënin pënëntona'pi ninoton. ¹²Carimaso nipirinhuë' sha'huitaranquëma'. Nani mini huëantapirinhuë', co nohuítopi huë'. Co yanatëtonaraihuë', inahuara yonquinëna quëran no'huipi. Canta' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', inapochachin aparisitarinaco, itërin Quisosori.

¹³Napotohuachina, ca'tano'sanënpita yonquipi huachi: “Tëhuëncachin i'hua Coansha Paotista pënëntërin. Iniasë pënëntërinso pochachin pënëntopirinhuë', co yanatëpihuë',” topi yonquiatona'.

Hua'huasha hua'yantërinso'

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴Nani nohuaraimantahuachinara, na'a piyapi'sa' quënanquimarin. A'na quëmapiso' huë'sahuaton, isonquirin.

¹⁵—Hui'nahuë Siniro nosorotoco. Chiníquën parisitarin. Sopai nohuanton, no'paquë nitë'yatahuaton, sa'po sa'po niconin. Pacoro pacorotarin. A'na tahuëri pënuë anotërin. A'na tahuëri i'quë nitë'yaitërin. Naporárin. ¹⁶Ca'tano'sanënpita sha'huitato: “Sopai inquitoco',” itopirahuë', co nanitopihuë', itërin.

¹⁷—¡Ma'huantacha ninama paya! Canpitaso' co Yosë natëramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama'. Nani hua'qui' a'chintopiranquëmahuë', ¿onporo huarëta' yanatëramaco? itahuaton, —Hua'huasha quëshico, itërin Quisosori.

¹⁸Quëntahuachina, Quisosori sopai nontërin. “Iso hua'huasha tananpitëquë'. Pipimiatëquë huachi,” itohuachina, a'naroáchin sopai pipirin. Hua'huasha noyatërin huachi.

¹⁹Ina quëran inaora ya'huaso', ca'tano'sanënpitari natanquirin.

—¿Onpoatonta' Siniro co quiyariso' nanitëraihuë' inquitahuaiso'? itopi.

²⁰—Co ya'ipi cancanëma quëran huarë' natëramacohuë' ni'ton, co nanitëramahuë'. Natëramaco naporini, catahuaitënuëmahuë'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparin. Pi'pian tëranta' ina natëtoma', nontohuatama', catahuaninquëma'. Nani ma'sha nanitaparama'. “Yosë nohuanton, iso motopi ya'huinca'in,” tënama' naporini, ina nohuanton, ya'huincaitonhuë'. Inapochachin ya'ipi cancanëma quëran natëramaco naporini, sacai' nininso' catahuaitënuëmahuë'. [²¹Isanpi sopaiso nipirinhuë' sacai' inquitacaso'. Ayono

nicatë chiníquën Yosë nontaquë huarë', inquitëré', itërin.]

Chiminacaso' ninoantarinso'

(*Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45*)

²²Cariria parti papon pochin, Quiso-sori ca'tano'sanënpita sha'huitaantarín:
—Yosë quëran quëmapico nipirahuë', piyapi'sa' masarinaco. Sha'huirapihua-chinaco, masarinaco. ²³Mapachinaco, tēpaarinaco. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran Yosë ananpitaantarínco huachi, itërin. Natanahuatona', pa'pi, sëtopi.

Coriqui Yosë pëinën marë' quëtopiso'

²⁴Capinaomoquë canconpachinara, a'naquën Yosë pëinën marë' coriqui ma'patona'piro'sa' huë'pi. Huëcatona', Pitro itiipi:

—Yosë chinotopiso pëi' tapacaso marë' ya'lipinpoa' pi'pian coriqui quëtacaso' ya'huërin. ¿Quëma maiströnënsó' co pahuëretërinhuë' ti? itërin.

²⁵—Pahuëretërin mini, itërin Pitrori.

Ina quëran pëiquë ya'conpachina, inaquë Quisoso quënanconin. Co'huara sha'huichátërasohuë', inari ninoton, itërin:

—Pi'pian iyasha natainquën. Copir-noro'sa' coriqui nohuantohuachinara, ¿inpitata' ma'parin? ¿Quëmopinënpita quëran huarë' ma'parin to? itërin.

²⁶—Co quëmopinënpitaso' ma'parinhuë'. Nisharo'saráchin ma'parin, itërin Pitrori.

—No'tëquën naporan. Napoaton co hui'ninpitari'so' quëtacaso' ya'huërinhuë'. Inapochachin Yosë pëinënuquë nicacaso' ya'huërin. Co caso' quëta'-huasohuë' nipirahuë', ²⁷ama no'huita-caiso marëhuë' carinta' quëchi. Sono' yonsanquë pa'sahuaton, yo'natëquë'.

Ya'nán ohuararanso' sami nanamënuquë ni'quë'. Inaquë coriqui quënanaran. Masahuaton, quëtonquë'. Catoënpo marë' naniarin, itërin. Pitro pa'sahuaton, Quisoso ninorinso chachin quënanconin huachi.

Chini chiníquën nanantërinso'

(*Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48*)

18 ¹Ina quëran ya'ipi ca'tano'sa-nënpitari paahuarahuatona', Quisoso natanpi.

—A'na tahuëri Yosë isoro'paquë hua'anëntohuachin, ¿insota' chini chiníquën nanantarín? itopi.

²Ina natanahuaton, a'na hua'huasha përasahuaton, huancánachin ahuanirin.

³—Natanco iyaro'sa' pi'pian a'chinchinquëma'. Co no'tëquën yonquiyátëramahuë'. Hua'huasharo'sa' yonquico'. Co chiníquën nanan nohuantopihuë'. Co a'napita nocanpihuë'. Co inapita pochin cancantohuatamahuë', co onporonta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'.

⁴Hua'an pochin cancantacamaso' naniantatoma', hua'huasha pochin sano cancantoco'. Ina quëran Yosë noya noya ni'sarinquëma huachi.

⁵Imaramaco ni'ton, ya'ipiya nicatahuacaso' ya'huërin. Hua'huaro'santa' nosorohuatama', canta' nosoroaramaco. Ya'ipi hua'huaro'sa pochin cancantopisopitanta', noya ni'co'.

Anishacancantërinso'

(*Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2*)

⁶“Hua'huasha natërinco'so' anishacancantohuatama', Yosë chiníquën ana'intarinquëma'. A'naquëonta' imasapirinacohuë', co chiníquën cancanchatërapihuë'. Inapitanta' anishacancantohuatama', ana'intarinquëma'. Co'huara inapita anishacancanchatërapomahuë',

marëquë chimiitërama' naporini, noya noya niitomahuë'. Pancara'piquë a'sonconotahuatënëquëma', t'ëlyaitërinëquëma' naporini, co aquëtë' oshahuaintomahuë'. Piyapi anishacancantacaso', pa'pi co noyahuë'. ⁷Isoro'paquë sacai' Yosë imacaso'. Nisha nisha ya'huërin piyapi'sa' anishacancantacaso'. Ina marë' oshahuanpi. Anishacancantona'piso nipirinhüë', na'con na'con oshahuanin. Yosëri chiniquën ana'intarin ni'ton, jma'huantacha nisarin paya!

⁸Napoaton imirama quëran, nantëma quëranhuë nipon co noyahuë' nipatama', oshahuanama'. Ninishitëimiratërama', ninishitërantëtërama', ninapotërama naporini, noya noya niitomahuë'. Tantoimira, tantorancha nipomarahüë', Yosë'pa' paatoma', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Imirama', nantëma', inapita nishitëtëramaso pochin cancantatoma', ya'ipi aoshahuaninquëmaso' a'poco'. ⁹Ya'pirama quëran quënanamaso marë' co noyahuë' yonquihuataama', pa'pi co noyahuë' nisarama'. Ya'pirama' ocoirama' naporini, noya noya niitomahuë'. Somaraya nipomarahüë', co parisitopiquë pa'itomahuë'. Cato quëran chachin noya ni'tapomarahüë' parisitopiquë t'ëlyatohuachinëquëma', pa'pi co noyahuë' nisarama', itërin.

Ohuica chihuërinso pochin nininso'

(Lucas 15.3-7)

¹⁰Ina quëran Quisosori itaantarin: "Ama a'na hua'huasha tëranta' nocanco-sohuë'. Inahuanta' Yosëri nosororin. Nani anquëniro'sa' sha'huitërin a'naya a'naya a'paicaso marë'. Tata Yosë'pa' ya'huatona', Yosë nontapi. [¹¹Na'a piyapi'sa' co noyahuë' cancantatona', chihuëpiso pochin nipi. Yosë quëran quëmapico ni'to, o'marahüë inapita nicha'ëca'huaso marë'.]

¹²Ni'co'. A'na quëmapi pasa ohuicaro'sa' p'ë'tahuarin. Ya'ipiya nosororin. Pastoquë coshatacaiso marë' quëparinquë a'naya tëranta' chihuëhuachina, yonipon pa'nin. A'napitaso' inaquëranchin patahuaton, hua'qui' yonisarin. ¹³Quënanahuaton, pa'yatarin. Iscon shonca iscon ohuicanënpita co chihuëpirinhüë', co inapitaráchin yonquirinhüë'. A'naíchín chihuërinso' quënanahuaton, na'con na'con pa'yatërin. ¹⁴Inapochachin Tata inápaquë ya'huërinso' nosororinquëma'. Hua'huaro'santa' nosororin. Co nohuantërinhuë' a'naya tëranta' parisitopiquë paacaso', tënin.

Nanan anoyatacaso' ya'huërinso'

(Lucas 17.3)

¹⁵Ina quëran Quisosori pënëantarin. "Imapatamaco, iyaparima pochin nini-camaso' ya'huërin. A'naquën ma'sha onpotohuachinquën, quëmaora paaton, nanan anoyatëquë'. Ina quëran oshaquëran pënënuquë' noya yonquianta'in. Noya natëhuachinquën, oshanën marë' t'ëhuëenchachin sëtöhuachin, noya cancantaantarin. Iyaparima pochin ninosoroantarama huachi. ¹⁶Nipirinhüë', co yanatëhuachinquënhüë', a'na ya'pihuë nipon, catohüë nipon pënënanso natanacaso marë' quëparahuaton, nontoantaquë'. Iyaro'sa' quëparansopitanta' noya nataina' ama pi'pian tëranta' nonpinacaso marëhuë'. Inapitarinta' pënëina'. ¹⁷Co inapita tëranta' yanatëantahuachinhüë', ya'ipi imaramasopita niyontonpachina', ya'ipiya sha'huitëquë' inahuarinta' nanan anoyachina'. Inapitarinta' pënëantapirinhüë', co inapita tëranta' yanatantahuachinhüë', ama huachi iyama pochin ni'cosohüë'. Co imarinso pochinhüë nipon, Noma copirno marë' coriqui ma'patona'pi pochin nipon ni'co huachi.

¹⁸Oshahuanacaso' co yananiantohuachinhuë', sha'huitëquë': 'Tëhuënychachin iyasha oshahuanan. Co naniantëranhuë' ni'ton, co Yosë inquitarinquënhuë', itëquë'. Yosërinta' inachachin napotapon. Nipirinhüë', oshanën marë' sëtatton Yosë yonquiantahuachin, noyatapon. 'Oshanën iyasha Yosë inquitarinquënhüë', itëquë'. Yosërinta' oshanën inquitaton, noya ni'sarin huachi.

¹⁹Catoyanquëma tëranta' napopianachin yonquiatoma Yosë nontohuatama', Yosë natanatënuquëma', catahuarinquëma'. ²⁰Chinotamacoso marë' niyontonpatama', canpitaro'co ya'huarahüë. Carayanquëma tëranta' niyontonpatama', canta' inaquë ya'huërarahuë," tënin Quisoso.

²¹Ina quëran Pitrori itërin:

—A'na iyahuë Siniro ma'sha onpotohuachinco, nanan anoyachi, tënahuë. Nipirinhüë', naquëranchin naquëranchin ma'sha onpotohuachinco, ¿onpo onporota' nanan anoyachi? ¿Canchisëro' pochin nimara ti? itërin.

²²—Co canchisëroichin nanan anoyatacaso' ya'huërinhuë'. Canchisë shonca canchisëro'^b anoyatoco', itërin Quisosori.

Co nanan anoyatona'pihuë'

²³Ina quëran itaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chinchinquëma', natanco'. A'na hua'an naporinso pochin ninin. Na'a piyapinënpitari nihuirin ni'ton, a'naya a'naya amatërin natanacaso marë'. ²⁴Napohuachina, a'nara' quëntapi na'a huaranca nihuirinso'. Co apira pahuëretochináchinhuë' nihuitërin. ²⁵'Hua'huayátërahuë' nihuirinco ni'ton, co onporonta' nanitarinhüë'

pahuëreincoso', ta'ton, inpriatonën itapon: 'Iso quëmapi co nanitërinhuë' pahuëreincoso'. Chiminaquë huarënta' sacatopirinhüë', co onporonta' pahuërarincohuë'. Napoaton ya'ipi ma'shanënpita matonquë'. Ina quëran inaora chachionta' pa'anquë'. Sa'in, hui'ninpitare chachin pa'anquë' pi'pian tëranta' cana'i,' itërin hua'ani. ²⁶Ina natanahuaton, nihuitona'pi chiniquënhüë pa'yanin. Isonahuaton, nohuantaso' mosharin. 'Nosoroco siniro oshaquëran ya'ipiya pahuëre'inquënhüë. Ama pa'ancoisohüë', itërin. ²⁷Napotohuachina, hua'ani nosororin. Nosoroaton, ya'ipi nihuirinso' ayataton noya a'parin huachi.

²⁸Nihuitona'piso nipirinhüë' pipirahuaton, a'na iin pi'pian nihuirinso' quënanconin. Pasa tahuëri sacatohuachina canarinsoichin nihuiquirinhüë', maconorahuaton, chiniquënhüë no'huirin. 'Ya'ipi nihuirancoso' apiramiáchin pahuëreco huachi,' itërin. ²⁹Ina quëmapinta' isonahuaton, na'con mosharin. 'Nosoroco iyasha oshaquëran ya'ipi pahuërearanquënhüë,' itopirinhüë', ³⁰co pi'pian tëranta' nosororinhüë'. Tashinan pëiquë apo'motërin. 'Pahuëre'taquë huarë' pipiin,' itërin. ³¹Hua'an piyapinënpitaso' ina ni'sahuatona', no'huitopi. '¡Ma'huantacha ninin paya! Co pi'pian tëranta' nosororinhüë', ta'tona', hua'anëna ya'ipiya sha'huitonpi. ³²Ina natanahuaton, nihuitona'pi amataantarin. '¡Quëmaso' pa'pi co noyahuë' cancantëran! "Nosoroco," itëranco ni'ton, hua'huayátërahuë' nihuiquirincohuë', ya'ipiya topinan ayatëranquënhüë. ³³Carinquënhüë nosororanquënsoco pochachin a'na iyasha nosorocamaso nipirinhüë',

^b 18.22 *Canchisë shonca canchisëro' topachina*: Onponta nanan anoyatacaso' ya'huërin, tapon napotërin.

¿co pi'pian tēranta' nosororanhue' ti?' itērin. ³⁴Ina quēran chiníquēn no'huiton, sontaro'sa' amatahuaton, tashinan pēiquē apo'motērin anta'. 'Pahuērēinco huarē' chiníquēn aparisitēquē', itērin," tēnin.

³⁵Ina quēran itaantapon:

—Inapochachin Tata Yosē na'con nosoroatēnquēma', ya'ipi oshanēma' yainquitopirinquēmahuē', co canpita capini nanan anoyatohuatamahuē', co oshanēma' inquitarinquēmahuē'. Chiníquēn parisitarama'. Ya'ipi cancanēma quēran huarē' nanan anoyatacaso' ya'huērin, itērin Quisosori.

Sa'ahuano'sa' pēnēninsō'

(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 ¹Nani a'chinahuaton, Cariria quēran pipirin. Cortanii' aquētēran paaton, Cotia parti cancoantarin huachi. ²Notohuaro' piyapi'sari imasapi. Inaquē na'a cania'piro'sa' anoyatērin.

³Ina quēran a'naquēn parisioro'santa' huē'pi. Nonpintatona', atēhuēcaiso marē' nontiipi:

—¿Noya ipora sa'anpo' tē'yatacaso' ti? itiipi.

⁴—¿Ma'ta' Yosē quiricanēn quēran sha'huitērinpoa'? Iráca ya'nān piyapi nipon, catoíchin Yosēri ninin. A'na quēmapi, a'na sanapi, inaíchin ninin. ⁵"Napoaton quēmapi sa'apachina, pa'pin, a'shín, inapita patahuaton, sa'inē' nichinpitacaso' ya'huērin. Cato' piyapi nipirinhue', a'naíchin pochin Yosēri ni'nin," tēnin. ⁶Catoya'pi nipirinhue', a'naíchin pochin ni'nin. Nani Yosēri asē'quērin ni'quēhuarē', co onporonta' sa'ama' tē'yatacaso' ya'huērinhuē', tēnahuē, itērin Quisosori.

⁷—¿Onpoatonta' nipachin, iráca Moisésēso' pēnēninpoa' sa'anpo' tē'yatacaso'? "Sa'anpo' yatē'yatohuatēra,

coisēquē aninshitahuatē', tē'yatērē'," tēnin, itopi parisioro'sari.

⁸—Co tē'yatacaso' pēnēninquēmahuē'. Co natantochináchinhuē' cancantērama' ni'ton, napotērinquēma'. "Coisēquē ninshitaquē huarē' tē'yatērē'," itopirinquēmahuē', ya'nān nipon quēran huarē' co Yosē nohuantērinhuē' sa'ama' tē'yatacaso'. ⁹Napoaton carinquēma' pēnēinquēma'. Co sa'ama' monshihuanpirinhue', tē'yatohuatama', oshahuanama'. Ina quēran a'na sanapi mapatama', co inaso' sa'amahuē'. Monshitēramaso pochin Yosēri ni'nin, itērin.

¹⁰Ina natanahuatona', ca'tano'sanēnpitari itapona':

—Ina pochin ni'quēhuarē', co noyahuē' sa'acaso' nimara, itopi.

¹¹—A'naquēn mini Yosē nohuanton co sa'apihuē'. Na'con na'conso nipirinhue' noya sa'acaso'. ¹²A'naquēn hua'huatapona quēran huarē' inachin co nanitopihuē' sa'acaiso'. A'naquēonta' a'napitari ma'sha onpotērin ni'ton, co huachi nanitopihuē'. A'naquēonta' na'con na'con Yosē marē' yasacatatona', co sa'apihuē'. Ina pochin nicacamaso' nohuantohuatama', inapoco', itērin Quisosori.

Hua'huaro'santa' nosororinsō'

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³Ina quēran hua'huaro'sa' quēpi Quisosori sē'huamotocaso marē'. Inapotaahuaton, inapita marē' Yosē nontērin. Na'a hua'huaro'sa' quēntapirinhue', ca'tano'sanēnpitari co nohuantopihuē':

—Ama napotocosohue'. Quisoso apinama', itopi. ¹⁴Quisososos nipirinhue' tēnin:

—Tananpitoco' hua'huaro'santa' huē'ina'. Ama a'pacosohue'. Hua'huaro'sa' a'naroáchin yaimarinaco. Inapita pochin cancantohuatama',

Yosë hua'anëntërinquë ya'conarama', itahuaton, ¹⁵hua'huaro'sa' së'huamoto-
rahuaton, Yosë nontërin noya ya'huë-
caiso marë'. Nani Yosë nontohuachina,
pa'nin huachi.

Ma'huan yaimarinso'

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶Ina quëran a'na quëmapiri huë-
capairin.

—¿Ma'ta' Maistro caso' nii nanpi-
miata'huaso marë'? Sha'huitoco canta'
noya nii, itërin.

¹⁷—¿Ma'marëta' noya nininso'
natananco? Yosëichin noya noyaso'.
Nanpimiatamaso' nohuantohuaton,
pënëntërinso' natëquë', itërin.

¹⁸—¿Insopitata' natëca'huaso'
ya'huërin? itërin ma'huani.

—“Ama piyapi tëpaquësohuë'. Nani
sa'an ya'huëtohuachinquën, ama monshi-
huanquësohuë'. Ama ihuatëquësohuë'.
Ama nonpinapiquësohuë'. ¹⁹Tata natë-
quë'. Mamanta' natëquë'. Quëmaora
ninosororanso pochachin a'napitanta'
nosoroquë',” itërin Quisosori.

²⁰—Hua'huatapo quëran huarë'
inapita natërahuë. ¿Ma'ta' pahuanta-
rinco nica'huaso'? itaantarin ma'huani.

²¹—Yosë pochachin cancantamaso'
nohuantohuaton, ya'ipi ma'shanënpita
pa'anconahuaton, coriqui canaranso'
sa'ahuaro'sa' quëtëquë'. Ina quëran
imaco huachi. Co huachi ma'sharáchin
yonquihuatanhuë', inápaquë canamia-
taran, itërin Quisosori.

²²Ina natanahuaton, co huachi noya
cancantërinhuë'. “Hua'huayátërahuë
ma'sha ya'huëtërinco,” ta'ton, sëtërin.
Sëtatón, pa'nin huachi.

²³Nani pa'pachina, ca'tano'sanën-
pita itërin:

—Sacai quëran ma'huano'sa' Yosë
hua'anëntërinquë ya'conapi. ²⁴Ni'co'

iyaro'sa'. Nahuan huëratën pi'pira'huaya
naninën ya'huëtërin. Camiyoso panca
masho ni'ton, sacai' inaquë ya'cona-
caso'. Ma'huano'saso' ina quëran saca
sacai Yosë hua'anëntërinquë ya'cona-
caiso', itërin.

²⁵Ina natanahuatona', pa'yanpi.

—Napoahuarë' ¿cha'ërë'po ta'ma
a'naya tëranta nica? nitopi.

²⁶Ya'ipiya notëërahuaton, itapon:

—Co insonta' inaora nanitërinhuë'
cha'ëcaso'. Yosëichin nanitërin anoya-
cancantinquëmaso'. Ya'ipiya nanita-
parin, itërin.

²⁷—Ni'quë' Maistro. Quiyaso' ya'ipi
ma'shanëhuëi patahuatoi, imasarain-
quën. ¿Ma'ta' ina marë' canapoi? itërin
Pitrori.

²⁸—Tëhuëenchachin iyaro'sa' canaa-
rama'. Yosë quëran quëmapico ni'to,
a'na tahuëri ya'ipiya anoyatarahuë.
Naporó' noya noya ya'noato, hua'a-
nëntacaso' shiraquë huënsëarahuë.
Inaquë coisë pochin no'tëquën sha'hui-
tarahuë. Canpitanta' acoaranquëma'
ya'ipi israiro'sa' shonca cato' huënton
chachin nininso' hua'anëntacamaso
marë'. Shonca catonquëma' napoarama'.

²⁹A'naquëma mini imamacoso marë'
ma'shanëma' patarama'. Ina marë'
Yosë acanaarinquëma'. A'naquëma'
pëinëma', iyaparima', oshiparima',
tataparima', mamaparima', sa'ama',
hui'nama', no'panëma' inapita patarama'

a'chinacaso marè'. Inapohuatama', a'naíchín marè' pasa aquëtè canarèso pochín quètarinquèma'. Ina quèran a'na tahuèri Yosè'pa' nanpimiatarama'.³⁰ A'naquénso ipora chiníquèn nanantopirínahuè', a'na tahuèri topinan piyapi pochín nisapi. A'naquénso nipurínhuè' ipora topinan piyapi pochín nicapónaraihuè', a'na tahuèri chiníquèn nanantapi, itèrin Quisosori.

Sacatoro'sa' canapiso'

20 ¹“Natanco iyaro'sa', Yosè hua'anèntèrinso' a'chintaanta'inquèma'. A'na quèmapí ya'huèrin, pancana no'pa' hua'anèntèrinso'. Inaquè opasáchin sha'nín. Panca imin ya'huètèrin ní'ton, piyapi'sa' nohuantèrin iminènnquè asacatacaso marè'. Tashiramiachín pa'nín sacatoro'sa' yonípon.² A'naquèn quènanconahuaton: ‘Sacatoco’, itohuachina, natanpi. ‘¿Onpo marèta' asacatarancoi?’ itohuachinara: ‘A'napita canapiso nápo' pahuèrèranquèma’, itèrin. ‘Noyahua’. Ina nápo marè' ní'quèhuarè', sacatarai, topachinara, iminènnquè a'parin sacatacaiso marè'.³ Ina quèran yono pí'iriahuasó', cachiquè paantarin a'na sacatoro'sa' yoniantacaso marè'. A'naquèn quènancoantarin.⁴ ‘Canpitanta' iminènnquè sacatoco' no'tèquèn pahuèrè'inquèma’, itohuachina: ‘Noyahua’. Sacachii nipa-chín, ta'tona', inahuanta' paantapi sacatapona'.⁵ Ina quèran camotèchin naquèranchín cachiquè paantarahuatón, a'napitanta' iminènnquè a'parin sacatacaiso marè'. Tèhuèrènahuasó', inapotaantarin.⁶ I'huaraya huarè' naquèranchín cachiquè paantarahuatón, quèmapí'sa' quènancoantarin. ‘¿Onpoatomata' topinan huaniarama'? ¿Ya'ipi tahuèri ipora co sacatèramahuè' pa'?’ itoonin.⁷ ‘Co sacachàtèraraihuè'.

Co inso tèranta' camairincoihuè' ní'toi, ninaarai, itopi. ‘Inta nipachín, canpitanta' iminènnquè sacatoco’, itèrin. A'na oraíchín pí'i ya'conacaso' nisapurínhuè', pa'pi sacatapona'.

⁸Nani tashihuachina, hua'anèni inpriatonèn sha'huitèrin: ‘Ya'ipi sacatoro'sa' amatahuaton, pahuèrèquè'. I'huaraya huarè' sacatèrinsopita'ton pahuèrèquè’, itèrin.⁹ A'na oraíchín sacatopirínahuè', huè'pachinara, ya'ipi tahuèri nanirinsó' pahuèrèrin.¹⁰ Tashiramiachín sacatopisopita ina ní'sahuatona', yonquiapi: ‘Na'con na'con canpoaso' pahuèrèarinpoa’, ta'tona', huè'pirínahuè'. Ina nápo chachín pahuèrèrin anta'.¹¹ Coriqui ma'pataponaraihuè', hua'anèn no'huiconpi.¹² ‘Pasopitaso’, a'na oraíchín sacatopi. Quiyaso nipurínhuè', ya'ipi tahuèri sacatèrai. Tashiramiachín quèran huarè' pí'i pí'carincoi. Hua'quí' sacatopiraihuè', napopianachín pahuèrèrancoi. Co no'tèquèn pahuèrèrancoihuè', itèrin a'nari.¹³ ‘Co'chi iyasha nonpintèranquèmahuè' paya. Ina nápo coriqui marè' ya'ipi tahuèri sacatarai, itèramaco ní'ton, no'tèquèn pahuèrèranquèma'.¹⁴ Canaransó' masahuaton, paquè huachi. A'napitasó' co hua'quí' sacatopirínahuè', caora nohuanto, ya'ipi tahuèri nanirinsó' pahuèrèrahuè'.¹⁵ Caoranquèn coriqui ní'ton, onposona nohuantohuato, inanapo pahuèrèta'huasó' ya'huèrin. Inapita nosoroato, pahuèrèrahuèso marè' ¿no'huiramaco tí?' itahuaton, a'parin huachi.¹⁶ Tèhuènnchachín a'naquénso' ipora co piyapi'sari noya ní'pirínahuè', a'na tahuèri Yosèri nóya ní'sarin. A'naquénso nipurínhuè' ipora piyapi'sari noya ní'pirínahuè', a'na tahuèri co Yosèri noya ní'sarinhuè', itèrin Quisosori.

Chiminacaso' sha'huitantarinso'

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷Ina quèran Quirosarinnquè paantapi. Papona pochín ca'tano'sanènpita

amashamiachin quëparahuaton, inapitaráchin sha'huitantarín.

¹⁸—Natanco iyaro'sa'. Quirosarínquë paantarëhua'. Inatohua' Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinaco. Cotio hua'ano'sa', maistro'sa', inapita masahuatonaco: “Tëpacaso' ya'huërin,” tosapi. ¹⁹Ina tosahuatona', nisha piyapiro'sa' sha'huitapi aparisitínacoso marë'. Tëhuarahuatonaco, chiníquën huihuirarinaco. Huihuítónaco, pë'shaarínaco. Ina quëran corosëquë apatanantarínaco chimina'huaso marë'. Chiminaporahuë', cara tahuëri quëran nanpíantarahuë huachi, itaantarín.

**Santiago, Coansa
inapita nohuantopiso'**

(Marcos 10.35-45)

²⁰Ina quëran cato' ca'tano'sanënpita huë'pi Quisoso nontacaiso marë'. Sipitio hui'ninpita inahuaso'. A'shinë chachin huë'pi. A'shino' isonahuaton:

Pi'pian Sinioro nonchinquën, topiraihuë', itërin.

²¹—¿Ma'ta' imoya nohuantëran? itërin Quisosori. —Hua'an ya'conpatan, hua'huahuëpita chiníquën nanan quëtëquë', topirahuë'. Quëma pirayan ahuënsëquë', a'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran ahuënsëquë', itërin.

²²—Canpitaso' co ya'ipi nitochátëramahuë' ni'ton, co no'tëquën yonquiramahuë'. Máin o'orëso pochin chiníquën parisitarahüë. Canpitanta' aparisitohuachinëquëma', ¿ahuantapoma' ti? itërin.

—Ahuantarai, topi cato chachin.

²³—Imaramaco ni'ton, canpitanta' parisitapoma mini. Napoaponahuë', co caso' nanitërahüë' chiníquën nanan quëta'huanquëmaso'. Tata Yosëichin nanitërinso'. Inari nohuantërinso' acoarin. Nani inapita marë' tamarin huachi, itërin.

²⁴Ina quëran oshaquëran a'napita ca'tano'sanënpitari natanpi. “Chini chiníquën nanantacaiso' ¿nohuantopiti?” ta'tona', no'huipi. ²⁵Quisoso nipirínhuë', ya'ipi ca'tano'sanënpita përasahuaton, pënënin:

—Nisha piyapiro'sa' chiníquën nanantacaiso' pa'yatopi. Hua'ano'saso' chiníquën nanantatona', piyapínënpita no'huiana quëran camaipi. ²⁶Canpitaso nipirínhuë' ama inapita pochin cancantocosohüë'. Yosë huëntonëquë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaiso' nohuantërhüë'. Noya noya iyaro'sa' yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ²⁷Piyapínënpochin cancantoco'. Catahuacasoáchin yonquihuatama', Yosë noya noya ni'sarínquëma'. ²⁸Canta' Yosë quëran quëmapico niporahuë', co a'napita camaica'huaso marë' o'marahuë'. Piyapi'sa' catahuaca'huaso marë' o'marahuë. Chiminarahüë na'a piyapi'sa' nicha'ëca'huaso marë', itërin Quisosori.

Somaraya nininso'

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹Paantarahuatona', a'na ninanoquë canconpi, Quirico itopiso'. Ina quëran pipihuachina, notohuaro' piyapi'sari imasapi. ³⁰Cato' quëmapi'saso nipi-rínhuë', ira yonsanquë huënsëapi. Somaraya ni'tona', inaquë huënsërapicoriqui ma'patacaiso marë'. “Quisoso na'huërarín,” topachinara, chiníquën përapí.

—¿Nosorocoi Sinioro! Quëmaso' Tapico' shinquën. Yosë a'paimarínquën ni'ton, nosorocoi quiyanta' topiraihuë', itopi. ³¹A'naquëni natanahuatona', no'huipi: “Ta'toco',” itopirínahuë', aquëtë chachin chiníquën nontopi.

—¿Onpopionta' Sinioro nosorocoi quiyanta' topiraihuë'! itantapi.

³²Napotohuachinara, Quisososo chiniconahuaton:

—Sha'huitoco' huë'ina', itërin. Huë'pachinara:

—¿Ma'ta' iyaro'sa' onpochinquëma'? itërin.

³³—Anoyarayatoçoi Sinioro quiyanta' ni'chii, itopi.

³⁴Itihuachinara, nosoroaton, së'hua-rayarin. A'naroáchin noya ni'topi. Inapotohuachina, Quisososo imapi huachi.

Quirosarinquë canconinso'

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40;

Juan 12.12-19)

21 ¹Nani Quirosarinquë ya'cari-tahuatona', Oriposë panëinquë canconpi. Ina ya'cariya a'na ninano' ya'huërin, Pitipaqui itopiso'. Inaquë canconahuaton, cato' ca'tano'sanënpita sha'huitërin:

²—Paso' ninanoquë paco'. Pëi' ya'natimarinquë canconpatama', mora hua'huinë chachin a'sonpinan quënanconarama'. Hua'huinso', hui'napihin. Cato chachin i'quiritahuatoma', quëshico. ³“¿Onpotaomata' i'quiritaramaso'?” itohuachinëinquëma', “Siniorori nohuantërin. Apira isëquë acoquiantarai,” itoco'. “Quëpaquë' nipachin,” itohuachinëinquëma', quëshico, itërin.

⁴⁻⁵Iráca Yosë nohuanton pënëntona' piri ninshitaton tapon:

“Quirosarinquë ya'huëpisopita sha'huitëquë':

'Ni'co' iyaro'sa'. Hua'anëma' huë'sarin catahuainquëmaso marë', Yosë a'patimarinquëmaso'.

Chiníquën nanantaponahuë', topinan piyapi pochin cancantaton, mora hui'napihin aipi huënsëriarin, itëquë', ” tënin.

Iráca ninorinso chachin Quisososo mora aipi paacaso yonquirin.

⁶Ca'tano'sanënpitaso pa'sahuatona', Quisosori camairinso chachin nipi. ⁷I'quiritahuatona', cato chachin quëntapi. Mora aipi a'mopiso' huëtohuachinara, ina aipi Quisososo huënsërahuaton, pa'sarin. ⁸Na'a piyapi'sa' quëchitahuatona', a'mopiso' iraquë huëtopi. A'naquëonta' panpë mono pochin nininso' masahuatona', no'paquë huëtopi. Inaquë Quisososo pa'sarin huachi. ⁹A'naquën quëchitërapí. A'naquëonta' imasapi. Papona pochin chiníquën nonsapi:

—¡Nicha'ëcoi Tata Yosë! ¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico shiin inaso'. ¡Quëmari chachin chiníquën nanan quëtëran! ¡Quëma nohuanton, israiro'sacoi hua'anëntarincoi! itopi.

¹⁰Quirosarinquë canconpachina, ya'huëhuano'sa' pa'yanatona', noncaroapi.

—¿Ma piyapita' isoso'? topachinara, ¹¹—Co'ta Quisososo, Cariria parti ya'huërinso'. Nasarito quëran huëcaton, na'con pënëntërin, itopi.

Nipa'antopisopita Yosë chinotopiso pëi quëran a'parinso'

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48;

Juan 2.13-22)

¹²Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paaton, ya'conconin. Inaquë na'a nipa'antopisopita quënanconahuaton, a'parin. A'naquën coriqui nicanpiarapirinahuë', misanënapitanta' pitara'piarin. Nëpë' pa'aninsopitanta' a'paton, huënsëpiso' pitarin.

¹³—Yosë quiricanën quëran pënëninpoa'. “Ca nohuanto, pëinëhuë ya'huërin piyapi'sa' nontinacoso marë',” tënin Yosë. Canpitaso nipirinuë', ihuatëro'sa' ya'huëpiquë pochin nitërama', itërin Quisosori.

¹⁴Ina quëran na'a cania'piro'sa' Yosë chinotopiso pëiquë ya'conpi Quisosori

anoyatacaso marë'. A'naquën somaraya nininso!. A'naquëonta' apiaro'sa!. Inapita huë'pachinara, a'naroáchin anoyatërin.

¹⁵Cotio maistro'sa!, corto hua'ano'sa!, inapitaso' ni'sápi. Hua'huaro'saso nipirin-huë' pa'yatatona!, chiníquën nonsapi. “¡Ma noyacha Quisososo paya! Tapico' shiin inaso!. Yosë chachin a'patimarinpoaso!” tosapi. Ina natanahuatona!, hua'ano'sari no'huipi. ¹⁶No'huitona!, Quisoso itopi:

—Isopita napopiso! ¿co natananhuë' ti? itopi.

—Natanahuë mini. No'tëquën nonsapi. Yosë quiricanënuqué naporin:

“Quëma nohuanton, hua'huaro'sa' nóya nonapiarinënuquën.

Sho'shopia'huaro'sa' niponairahuë', ‘Ma noyanquëncha quëmaso paya,’ itarinënuquën,” tënin, itërin Quisosori.

¹⁷Ina toshuaton, Pitaniaquë pa'nin. Inaquë huë'ëpatërin.

Iqira nara ahuirinso'

(Marcos 11.12-14, 20-26)

¹⁸Tashiramiachin ninanoquë paan-tapon pochin, Quisoso tanarin. ¹⁹Aquë quëran iquira nara quënanin, ira yonsanquë huanirinso'. "Inaya tëranta' nitërinso' ma'to ca'i," ta'ton pa'pirinhuë'. Na'con monohuanaponahuë', co manta' nitërinhuë'. Ina ni'sahuaton:

—Ama huachi iso nara nichinsohuë', tënin Quisoso. Napohuachina, nara a'naroáchin ahuirin. ²⁰Ina ni'sahuatona', ca'tano'sanënpita pa'yanpi.

—¿Onporahuatonta' Maistro, iso nara a'naroáchin ahuirin? itopi.

²¹—Tëhuëenchachin Yosë ya'lipi nani-taparin. Ina nontohuatama', ya'lipi cancanëma quëran natëco'. "Co Yosë catahuarincohuë'," ama tocosohuë'. Ya'lipi cancanëma quëran ina natëhuatama', sacai' nininso' nanitaparama' canpitanta'. "Yosë nohuanton, iso motopi nichihuincarahuaton marëquë niichin" tënama' naporini, ina nohuanton, inapo'itonhuë'. ²²Yosë nontohuatama', noya natëco'. "Tëhuëenchachin Yosë catahuarinco," topatama', na'con catahuarinquëma'. Ma'sona tëranta' nipatama', acotarinquëma', tënin.

Chiníquën nanantërinso'

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³Ina quëran Yosë chinotopiso pëiquë paantarín piyapi'sa' a'chintantacaso marë'. A'chinaquëya', cotio ansiano'sa', corto hua'ano'sa', inapita huë'pi.

—¿Onporahuatonta' chiníquën nanantaton, nipa'antopisopita a'paran? ¿Inta' nanan quëtërinquën ina pochin nicacaso'? Sha'huitocoi, itopi.

²⁴—Inta nipachin, carinquëmanta' natainquëma'. Ina sha'huitohuatamaco, nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëma'.

²⁵¿Incarita' Coansha nanan quëtërin piyapi'sa' aporintacaso marë'? ¿Yosëri nanan quëtërin, piyapi'sari nica? ¿Ma'ta' tënama' canpita? Sha'huitoco carinquëmanta' nanan quëtërinco'so' sha'huichinquëma', itërin Quisosori.

Natanahuatona', inahua capini ninontapi.

—¿Ma'ta' itahua'? "Yosëri nanan quëtërin aporintacaso'," itohuatëhua', "¿Onpoatomata' nipachin co natëramahuë'?" itarinpoa'. ²⁶Nipirinhuë', "Co Yosëri nanan quëtërinhuë'. Piyapiri quëtërin," itohuatëhua', na'a piyapi'sa' no'huarinënpoa'. "Yosëri a'parin pënëntacaso marë'," topi ya'lipiya, nitopi.

²⁷Nani ninontohuachinara, Quisoso itapona':

—Ahuën. Co quiyaso' nitotëraihuë'. ¿Incariso' Coansha nanan quëtomara? Co nitotëraihuë', toconpi.

—I'yan, napoahuarë' co carinquëmanta' insosona nanan quëtërinco'so' sha'huitaranquëmahuë', itërin Quisosori.

Cato' hui'napi'sa' napopiso'

²⁸Ina quëran itaantarín:

—Apira iyaro'sa' a'chintaanta'inquëma' yonquico'. A'na quëmapi ya'huërin opa sha'na'pi. Inaso', Cato' hui'nin ya'huëtërin. A'naso' sha'huitërin: "Ipora tahuëri, conpa, iminquë sacatonquë'," itopirinhuë', ²⁹"Inca tata, co yasatërahuë'," itërin. Napotapona-huë', oshaquëran yonquiantarin. Noya cancantaton, sacatapon pa'nin. ³⁰A'na hui'nionta' camairin iminquë sacatacaso'. "Noyahua'. Pa'i nipachin canta' sacachi," itapona-huë', co pa'ninhuë'.

³¹Cato' hui'nin chachin sha'huitopirinhuë', ¿insoarita' natërinso'? itërin Quisosori.

—Ya'n'an camairinso' pa'pin natëton, sacatërin, itopi.

—No'téquën naporama'. A'naso' "Pa'i nipachin," taponahuë', co pa'ninhuë'. Inapochachin copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapita co noyahuë' yonquipirinahuë', iporaso' ina naniantahuatona', Yosë imasapi. Imatona', tëhuënychachin hua'anëntërinquë ya'conapi. Canpitaso nipirinhüë' co yaya'conamahuë'.³² Coansha Paotista pënënpirinquëmahüë', co yanatëramahuë'. Noya cancantamaso marë' a'chintopirinquëmahüë', co yanatëramahuë'. Copirno marë' coriqui ma'patona'piro'sa', monshihuana'piro'sa', inapitaso nipirinhüë' a'naroáchin natëtona', noya cancantopi. Ina nicapomarahüë', co yonquiramahuë'. Co natëtochináchinhuë' cancantërama', itërin.

**Inpriatoro'sa' co
noyahuë' yonquipiso'**
(*Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19*)

³³Ina quëran itaantarin: "A'nanta' pënënto nanan, a'chinchinquëma', natanco'. A'na quëmapi pancana imianatërin. Inaquë oparachin sha'nin. Nani pairapirahuaton, na'pi quëran nanpi ninin opa to'poitona' huino nicacaiso marë'. Naporahuaton, tori ninin. Inaquë piyapinën ya'huaton nocorarin ama ihuacaiso marëhuë'.

Nani tiquihuachina, inpriatoro'sa' acorin a'paicaiso marë'. 'Sacatëramaso marë' patoma nitërinso' canpitaoranquën marë' maco'. Patomachin canta' acotoco,' itërin. Itahuaton, a'na parti pa'nin huachi. ³⁴Ina quëran nani nitohuachina, aquë ya'huërin quëran piyapinënpita a'parin patoma nitërinso' ma'pacaiso marë'. ³⁵A'papurinhüë', inpriatonënpitari masahuatona', ahuëpi. A'naso' tëpapi. A'nanta' na'piquë të'yaratona', tëpapi. ³⁶Naquëranchin

hua'anëni a'napita a'paantarin. Na'a piyapinënpita a'paantapurinhüë', inachachin nitantapi. Ahuëantarahuatona', topinan a'paantapi.

³⁷Ina quëran hua'anënso' yonquiantarin. '¿Ma'cha onpochiya? Na'aya'pi a'papurahuë', co manta' quëtopihuë'. Hui'nahuë chachin nipachin a'pa'i. Ina tëhuënychinso' natëapona' nimara,' ta'ton, hui'nin chachin a'papurinhüë'. ³⁸Ya'caritëraso', inpriatoro'sari quënanpi. 'Ni'cochi. Hui'nin chachin huë'sarin huachi. Pa'pin chiminpachin, iso no'pa chachin hua'anëntapon. Huëco' tēpa'ahua' ya'ipi ma'shanënpita matahua', nitopi. ³⁹Naporahuatona', hua'anën hui'nin mapi. Masahuatona', aipiran të'yatopi. Ina quëran tēpapi huachi.

⁴⁰Napotohuachinara, ¿ma'ta' onpöntapon hua'anëni, hui'nin chachin tēpatopi ni'quëhuarë'?" itërin Quisosori.

⁴¹—Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, chiniquën no'huiton, a'naroáchin tēpapon. Ina quëran nasha inpriatoro'sa' acoantarin. Inapitaso' opa nitohuachin, no'téquën quëtapu huachi, itopi.

⁴²—Iráca Yosë quiricanënnquë ninshitërinso' ¿co nontëramahuë' ti? Ninshitaton, naporin:

"Na'pi quëran yapëihuachina, a'na na'pi quënanpirinahuë', pëina'piro'sa' co nohuantopihuë'. 'Nagoonin,' ta'tona', të'yatopirinhüë'.

Hua'anëni maantarahuaton, 'Iso na'pi na'con na'con nohuantërahüë pëica'huaso marë', ta'ton, noya acoantarin.

Yosëri chachin inapotërin.

Napoaton 'ma noya' tënëhua', tēnin quiricanënnquë.

⁴³Napoaton itaranquëma', Yosë yahua'anëntopirinquëmahüë', co

nohuantëramahuë' ni'ton, a'poarin-quëma'. Nisha piyapiro'sa' piyapinënpita pochin ni'sarin. Inapitaso' noya natëapi. [44Ina na'pi i'patohuatëra, anotatë' ya'panë'. A'na tahuëriso nipirinhüë' ina na'piri chachin anoantohuachin, a'naquën ni'sharian,] itërin Quisosori.

⁴⁵Natanahuatona', cotio hua'ano'sa', parisioro'sa', inapita yonquipi. "Canpoa' chinotatonpoa' pënënarinpoa'," ta'tona', no'huipi. ⁴⁶No'huitona' tashinan pëiquë yapo'mopirinhüë', piyapi'sa' të'huatatona', co mapihüë'. Notohuaro' piyapi'sa' Quisoso noya natanpi. "Yosëri chachin acorin pënëinpoaso marë'," topi. Napoaton cotio hua'ano'sa' co nanitopihüë' Quisoso macacaiso'.

**Coshatacaso marë'
amatërensopita**

(Lucas 14.15-24)

22 ¹Ina quëran a'na pënënto nanan ya'huëré', sha'huitaantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintaanta'inquëma'. ²A'na copirno naporinso pochin ninin. Inaso', hua'huayátërahuë piyapi'sa' hua'anëntërin. Hui'nin yasa'apachina, panca pita nisarin. ³Napoaton piyapinënpita a'parin piyapi'sa' sha'huitacaiso marë'. Sha'huitopirinhüë', co nohuantopihüë' huëcacaiso'. ⁴Copirno natanahuaton, a'napita piyapinënpita a'paantarin: 'Sha'huitonco' manóton huë'ina'. Nani ohuacaro'sa' amoshin nipisopita atëpatërahuë capacaso marë'. Nani ya'ipi taparahuë. Huëco huachi ca'ahua', itonco', itahuaton a'parin. ⁵Pa'sahuatona', sha'huitaantapirinhüë'. 'Co'chi nanitëraihuë paya,' toconpi a'naya a'naya. A'naso' iminquë pa'nin. A'nanta' ma'sha pa'anapon pa'nin. ⁶A'naquëniso', piyapinënpita masahuatona ahuëpi. Inapotatona' tëpapi. ⁷Copirno' natantahuaton, chiniquën

no'huitërin. Sontaro'sa' a'parin ana'inctacaiso marë'. Piyapinënpita tëpatopi ni'ton, inahuanta' sontaro'sari tëparin. Napotahuatona' pëinënapita ahuiquitopi. ⁸Piyapinënpita amatantarahuatona', sha'huitërin. 'Pita marë' nani tapapirahuë'. Amatërahuësopitaso' co inashitopihüë' isëquë nicacaiso ni'ton, co huachi inapita yonquirahuë. ⁹A'na ira a'na ira pa'tatoma', a'napita piyapi'sa' quënanpatama', sha'huitonco' huë'ina'. Inso tëranta' quënanpatama', sha'huitoco' huë'ina'. Hui'nahuë sa'acaso marë' noya pita nisarahuë,' itërin. ¹⁰Piyapinënpita pa'sahuatona', na'a piyapi'sa' sha'huitëra'piapi. Noya nipisopita, co noyahuë' nipisopitanta' sha'huitëra'piapi. Pita pëi' noyá ya'sotopi.

¹¹Ya'conahuaton copirno'so', a'naya a'naya noya nontërin. A'na quëmapiso nipirinhüë', co noya nitaparinhuë' pita pëiquë ya'conacaso marë'. ¹²Ina ni'sahuaton, copirnoritërin: '¿Onpoatonta' iyasha co noya nitapaponahuë' ya'conan?' itërin. Napotopirinhüë', co manta' tëninhuë'. Tapanaton, ta'tárin. ¹³Iso quëmapi masahuatoma', tonpoco'. Pa'on, tanpaquën, inapita noyá tonpoco'. Nani tonporahuatoma', tashinanquë të'yatoco'. Inatohua' piyapi'sa' na'në-rapi, chiniquën parisitapi huachi,' itërin piyapinënpita. ¹⁴Inapochachin notohuaro' piyapi'sa' Yosëri amatërin huëntonëinquë ya'conacaiso marë'. Na'a natanpirinhüë', caraíchín huayonin," itërin.

Coriqui ma'patërinso'

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵Parisioro'sa' natanahuatona', ninontopi. "Huëco' nonpintatëhua', nisha nisha natahuan'. Co no'tëquën a'panihuachinpoahuë', sha'huirapia-hua'," nitopi. ¹⁶Napoaton a'naquën

a'papi Quisoso natanacaiso marë'. Irotisë pa'yatopisopitanta' caraya pa'pi. Canconahuatona', noyásha nontonpi nonpintacaiso marë'.

—Quëmaso' Maistro, noyanquën. Co onporonta' nonpinanhuë'. Yosë pënëninpoaso' no'tëquën a'chintërancoi. Piyapi'sa' no'huiquirinënguëonta', co ina yonquiranhuë'. Co hua'an tëranta' t'ëhuatëranhuë'. ¹⁷Napoaton yanatanainquën. Noma copirnosos' nisha piyapi niponahuë', ya'ipinpoa' hua'anëntërinpoa'. Nani pi'ipi coriqui ma'painpoaso marë' comisionënpita a'parin. Huë'pachina, ¿noya ipora quëtacaso', ti? ¿Ma'ta' Yosë nohuanterin nica'huaiso'? Sha'huitocoi nitochii, itopi.

¹⁸Yanonpintopiso' nitotaton, Quisosori itërin:

—¿Canpitaso' nonpintënguëma'! ¿Ma'marëta' yaatëhuëramaco? ¹⁹Noma coriqui a'notoco ni'i, itërin. Napotihuachina, a'notopi.

²⁰—¿Inta' isoso' nonanpiso'? itohuachina, —Noma copirno, itopi.

—¿Inta' nininëonta' isëquë ninshitopi? itantarin.

²¹—Noma copirno chachin, itopi.

—Copirno coriquinën ni'quëhuarë', quëtantaco'. Naporahuaton, Yosë nininpoa' ni'ton, hua'anëntërinpoa'. Ya'ipi cancanëma quëran ina natëcaso' ya'huërin, itërin.

²²Natanahuatona', pa'yanpi. “¿Ma noyacha a'paniripoa paya!” ta'tona', patopi huachi.

Piyapi'sa' nanpiantarapiso'

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³Naporo' tahuëri a'napita cotio hua'ano'sa' huë'pi, satosioro'sa' itopiso'. Inapitaso' nisha a'chinpi. “Piyapinpoa' chiminpatëhua', co onporonta' nanpian-tarihuahuë',” toconpi. Inapitanta' Quisoso yanonpintatona', huëcapaipi.

²⁴—Íraca Maistro Moisésë pënëninpoa': “Quëmapi sa'aponahuë co hui'nin ya'huëyátërasohuë' sa'in ayananpi-huachin, ina iini chachin imoroën maantacaso' ya'huërin. Hui'nahuanpachin, iinco' apoin inari ya'huëretacaso marë'. Ina quëran mashotohuachin, ma'shanën, no'panën, inapita maantarin,” tënin Moisésë. ²⁵Canchisë iyaro'sa' íraca ya'huërin. Paninanso' sa'apirinuë'. Co hui'nin ya'huëyátërasohuë', sa'in ayananpirin. ²⁶Ina iini chachin maantarin. Moisésë tëninso chachin manin. Inanta' co hui'nin ya'huëyátërasohuë', chimiantarin. A'na iionta' inapoantarin. Canchisë iinpita chachin inapoantapi. Co a'naya tëranta' hui'nina ya'huëchátërasohuë', ya'ipi taquipi. ²⁷Ina quëran sanapinta' chiminin huachi. ²⁸Canchisë chachin ina sanapiáchin mapirinuë', nanpian-tacaso tahuëri nanihuachin, ¿inquën chachincha sa'in ninë'poya? itopi.

²⁹—Canpitaso' co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosëso' chini chiniquën nanantopirinuë', co nohuitëramahuë'. Quiricanëonta' co nitotëramahuë'. Napoaton conanitëramahuë' no'tëquën yonquicamaso'. Yosëso' ya'ipiya nanitaparin. ³⁰Chimipisopita nanpianahuachina', co huachi sa'asapihuë'. Sanapi'santa' co huachi so'yaapihuë'. Anquëniro'sa pochin nisapi.

³¹Chimipisopita t'ëhuëenchachin nanpian-tarapi. Moisésë nontohuachina, Yosëri chachin sha'huitërin. ³²“Caso' Yosëco.

Apraan chinotarínco. Isaco, Cacopo, inapitanta' chinotarinaco,” itèrin. Cara chachin iráca chiminpirinahué', naporin. Nanpispitaráchin Yosë chinotapi. Napoaton inapitanta' chiminpirinahué', Yosë marëso nanpirápi, itèrin Quisosori.

³³Piyapi'sa' ina natanahuatona', pa'yanpi. “¡Ma noyacha a'chintèrinpoa paya!” topi.

Yosë na'con na'con nohuantèrinso'

(Marcos 12.28-34)

³⁴Natanahuatona', parisioro'santa' niyontonpi. “Quisoso no'tèquën a'panitaton, satoro'sa' atapanin ni'ton, co huachi yanatanpihué',” ta'tona', niyontonpi ina nontantacaiso maré'.

³⁵A'na maistro iráca nanan noya nitotèrinso' hué'sahuaton, Quisoso nontiirin atèhuécaso maré'.

³⁶—Pi'pian Maistro yanatananquën. Yosë na'con pènèninpoa'. ¿Ma'ta' na'con na'con nohuantèrin nicacaso'? itiirin.

³⁷—Inta nipachin sha'huichinquën. Yosëso' Siniro ni'ton, hua'anèntèrinpoa'. Ina na'con nosorocaso' ya'huërin. “Ya'ipi cancanëma quëran, ya'ipi hua'yanëma quëran, ya'ipi yonquinëma quëran, ya'ipi inaquëranpita nosoromiatoco',” ténin. ³⁸Ina na'con na'con nohuantèrin.

³⁹Isonta' Yosë nohuantèrin: “Quëmaora ninosororanso pochachin a'napitanta' nosoroco',” ténin. ⁴⁰Moisësë, pènëntona'piro'sa', inapitasa' na'con pènëntopirinahué', nosorocaso' na'con na'con nohuantopi. Napoaton nosorohuatama', Yosë yonquirinso chachin imasarama', itèrin Quisosori.

Yosëri a'paimarinso'

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹Parisioro'sa' nani niyontonpi ni'ton, Quisosorinta' natanarin no'tèquën ayonquicaso maré'.

⁴²—Iráca Yosë quiricanënuë sha'huitèrinpoa'. “A'na tahuëri a'na quëmapi acoarahuë piyapi'sa' nicha'écaso maré'. Inaso' Cristo itopiso',” ténin Yosë. ¿Inta' shiin inaso'? itèrin Quisosori.

—Tapico' shiin inaso', topi parisioro'sa'.

⁴³⁻⁴⁴—Naporinchi paya. Inaso nipirinhué', iráca Ispirito Santo nohuanton, Tapiri chachin Cristo ninoton, ninshitèrin:

“Yosëri Sinioronëhuë sha'huitèrin. ‘Inchianëhuë quëran huënsëquë’

inimiconënpita cari minsëchinquën,’ itèrin Yosëri,” ténin Tapi.

⁴⁵Shia'huain niponahué', Cristo yonquiaton, “Sinioronëhuë,” ténin. ¿Onpoatonta' naporin? itèrin Quisosori.

⁴⁶Natanaponaraihué', co manta' a'panitopihué'. “Yosë hui'nin chachin ni'ton, Tapiri Cristo chinotèrin,” ta'caiso nipirinhué', co yanatëpihué'. Napoaton naporo quëran huaré' tapanatona', co huachi nohuantopihué' Quisoso natanacaiso'.

Parisioro'sa', cotio maistro'sa', inapita chiniquën pènèninso'

(Marcos 12.38-40;

Lucas 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Ina quëran piyapi'sa' a'chintantarin. Ca'tano'sanënpitanta' natanapi. ²“Tèhuëchachin iyaro'sa', cotio maistro'sa', parisioro'sa', inapita na'con a'chintatënënuëma': ‘Moisësë pènèninpoaso' no'tèquën a'chinchinquëma'’ topi. ³Yosë nanamën a'chintohuachinënuëma', noya natëco'. Nipirinhué', ama inapita nonancosohué'. Inahuaso' pènënpirinënuëmahué', co cancanëna quëran imapihué'. ⁴Ni'co'. Panca pè'pëto quëpahuatëra, sacai' iratacaso'. Inapitasa' inapochachin

a'chintërinënguëma'. Co Yosë quiri-canënáchin a'chinpihuë'. Inahuara yonquinëna quëraonta' nisha nisha pënëntopi. Panca pë'pëto apë'pëtërëso pochin nitërinënguëma'. A'chintopirinënguëmahuë', inahuara chachionta' co natëpihuë'. ⁵Pi'pian Yosë quiricanën ninshitahuatona', t'ë'yainaquë achinpi piyapi'sari nicacaiso marë'. Naporahuatona', naporopi a'mopi nohuitacaiso marë'. 'Inapohuatëhua', piyapi'sa' noya ni'sarinënpoa', ta'tona', napopi. Napoaponaraihuë', co aquëtë' Yosë yonquihuë'. ⁶Pita nipachina, huancánachin yahuënsëconpi. Niyontonpiso pëiquë ya'compachinara, hua'ano'sapitarë' yahuënsëconpi. ⁷Cachiquë pa'pachinara, na'a piyapi'sari noya nontopi. 'Huë'cama maistro,' itohuachinara, pa'yatopi.

⁸Canpitaso nipirinhüë', ama maistro itiinëmaso nohuantocosohüë'. Ya'ipinquëma' iyama pochin nisarama'. Casáchin no'tëquën a'chintëranquëma'. ⁹Ama a'na piyapi na'con na'con pa'yatocosohüë'. 'Quëmaso' tata pochin ni'nanquën. Natëaranquën huachi,' ama itocosohüë'. Yosëíchín natëcaso' ya'huërin. Inaso' tatanënpoa' inápaquë ya'huërinso'. ¹⁰Ama hua'an pochin chiníquën nanan nohuantocosohüë'. 'Ca natëco,' ama tocosohüë'. A'naíchin hua'an ya'huëtërinquëma', Cristo itopiso'. ¹¹Yosë huëntonënguë ya'conpatëra, co chiníquën nanantacaso' ya'huërinhuë'. Noya noya yanipatama', ya'ipi piyapi'sa' catahuaco'. ¹²'Caso' noya noyaco,' topatama', Yosë atapanarinquëma'. Nipirinhüë', 'Caora co nanitërahuë' noya nica'huaso'. Catahuaco Siniore,' topatama', Yosë catahuarinquëma'. Noya noya acoarinquëma', itërin.

¹³Ina quëran Quisosori cotio maistro'sa', parisioro'sa' inapita pënë-naton itapon:

"Cotio maistro'sanquëma', parisioro'sanquëma', canpitaso nonpintënguëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Co no'tëquën a'chinamahuë' ni'ton, Yosë iranën ya'copiatë pochin nitërama'. Co no'tëquën Yosë imatomahuë', co canpita tëranta' Yosë hua'anëntërinquë ya'conaramahuë'. A'napitanta' yaya'-conpirinahuë', co catahuaramahuë' ya'conacaiso'. Canpita nonaninënguëma' ni'ton, inapitanta' co ya'conpihuë'. [14 Canpitaso nonpintënguëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Quëyoro'no'sa' nonpintërama'. Noya nontapomarahüë', a'naya a'naya nonpintatoma', ma'shanënapita matërama'. Ina quëran niyontonpiso pëiquë ya'conpatamara, hua'qui' Yosë nontapomarahüë', co cancanëma quëran imaramahuë'. Ina marë' aquë aquëtë' ana'intarinquëma'.]

¹⁵Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, ¡ma'huantacha nisarama paya! Nisha piyapi'sa' a'chintacamaso marë' ira iratërantarama'. Aquë paatoma', a'naya a'naya a'chintërama' canpita pochin yonquicaiso marë'. Natëhuachinënguëma', aquë aquëtë' co noyahuë' cancantapi. Ya'ipinquëma' parisitopiquë pa'sarama huachi.

¹⁶¡Ma'huantacha nisarama paya! A'napita yaa'chintopiramahuë', co no'tëquën yonquiatomahuë', somaraya pochin cancantërama'. Somaraya nininso' co pi'pian tëranta' nanitërinhuë' a'napita quëpacaso'. Inapochachin canpitaso' co Yosë nohuitatomahuë', co nanitëramahuë' a'napita a'chintacamaso'. 'Yoscoarë' topatëra, no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topi ya'ipi piyapi'sa'. Canpitaso nipirinhüë' nisha nisha tënama'. 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' itopiramahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinoahuë',

toconama'. 'Yosë chinotopiso pëiquë oro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topiramahuë'.¹⁷ Co no'tëquën yonquiramahuë'. Yosë chinotopiso pëi' mini oro quëran noya noya ninin. Oro inaquë ya'huërinso' co aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Co chinotopiso' pëiquë ya'huërinhuë' naporini, co Yosëri noya ni'itonhuë'.¹⁸ Yosë chinotopiso pëiquë artaro ya'huërin. Inaquë ma'sha acopi Yosë chinotacaiso marë'. 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' tapomarahuë', nonpinpatamanta', 'Co ina marë' Yosë ana'intarinpohuë', toconama'. 'Ma'sha inaquë acopiso' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën, topatëra, naporu huarë' no'tëquën nontacaso' ya'huërin,' topiramahuë'. Yanonpinatoma', naporama'.¹⁹ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën yonquiramahuë'. Co ma'sha acopiso' aquëtë' yonquicaso' ya'huërinhuë'. Artaro mini ma'sha acopi quëran noya noya ninin. Artaroquë acopi ni'ton, Yosëri noya ni'nin.²⁰ 'Artaro ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatama', ya'ipi inaquë acopisopitanta' yonquicaso' ya'huërin.²¹ 'Yosë chinotopiso pëi' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatama', Yosë inaquë ya'huërinsona' yonquicamaso' ya'huërin.²² Inapochachin 'Pi'iro'të' ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquën,' topatamanta', co pi'iro'të'achin yonquicaso' ya'huërinhuë'. Yosë inaquë ya'huaton, hua'anëntarinpoha'. Inanta' yonquicamaso' ya'huërin.²³ Canpitaso nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! 'Nani ma'sha quëran, diesmo Yosë quëtacaso' ya'huërin,' itërinpoa' Moisésë. Ina natëpiramahuë', nonpintëinquëma' canpitaso'. Napoaton ma'sha sha'patamara, pi'pian

quëtërama'. Ya'ipi cosharo apimotacaso marë' sha'nama' quëran huarë' diesmo quëtërama'. Inaso' noya nipirinhüë', Yosë na'con na'con nohuantërinso' naniantërama'. Co no'tëquën nonamahuë'. Co sa'ahuarosa' nosororamahuë'. Naporahuaton, co cancanëma quëran huarë' Yosë natëramahuë'. Ina marë' ana'intarinquëma'.²⁴ Somaraya pochin cancantatoma', co no'tëquën a'chinamahuë'. Ni'co'. Canpitaso' yao'opatamara, ama o'oso tëranta' o'ocamaso marëhuë' noyá panshairama'. Napoapomarahuë', camiyo a'naroáchin mi'tëramaso pochin ninama'. Yosë na'con na'con nohuantërinso', co natëramahuë'.

²⁵ Canpitaso' nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Tëhuëchachin yanonpinama'. Ni'co'. A'naquën minë', sënan, inapita pa'mohuachinara, aipiáchin pa'mopi. Acoposo nipirinhüë', në'huënantëtërin. Inapochachin canpitaso' piyapi'sa' noya nicainëinquëmasoachin yonquipiramahuë', acopo' cancanëma quëranso', co noya yonquiramahuë'. Nonpinatoma', yaihuatërama'. Ma'sharáchin nohuantatoma', co Yosë nohuantërinso' ninamahuë'. Ina marë' Yosë ana'intarinquëma'.²⁶ Canpitaso parisioro'sanquëma', somaraya pochin cancantërama'. ¿Onporahuatomacha co no'tëquën yonquiramahuë paya? Cancanëma'ton anoyatoco'. Ina quëran noya cancantatoma', noya nisarama huachi.

²⁷ Canpitaso' nonpintëinquëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Yosë quiricanën a'chinpiramahuë', yanonpinama'. Ni'co'. Chimipi na'pi naninquë po'mohuatëra, aipiran quëran huiríchinquë pashitëré'. Noyápiachin ya'nopirinhüë', acoposo' nansë, nosha chanatërinso', inapita co nishinahuën' nisarin.²⁸ Inapochachin canpitaso'

ninama!. Piyapi'sa' noya nicatënën-quëma!: 'Ma noya maistro'sa' Yosë natëpi,' topirinahuë!. Acopo' cancanëma quëranso nonpinatoma', pa'pi co noyahuë! cancantërama!.

²⁹Canpitaso' nonpintënguëma ni'ton, jma'huantacha nisarama paya! Iráca Yosë piyapinënpita pënëntohuachinara, shimashonëmapitari no'huitona!, tēpapi. Ipora canpitaso', pa'pitopiquē pëirapirama!. Noya quëmapi'santa pa'pitopiso', yancoro'sa' sharapirama!. Ama naniantacaso marëhuë! napotërama!. ³⁰Inapotatoma' naporama!: 'Iráca chachin ya'huërai naporini, co quiyariso' tēpa'itohuë!', topiramahuë!, ³¹shimashonëma' quëpatoma', canpitanta' tēpatona'piro'sa' pochin cancantarama!. ³²Inapita pochin cancantatoma', co noyahuë! nisarama!. Na'con na'con oshahuanarama!.

³³¡Ya'huan pochin cancantatoma', pa'pi co noyahuë! nisarama! ¿Onpohuatomacha pën quëran cha'ërë'-ponquëmaya? Co cha'ësaramahuë!. ³⁴Napoaton pënëntona'piro'sa' a'pataranquëma!. No'tëquën yonquina'piro'sa', a'china'piro'sa' inapita a'pataranquëma' a'chintinënquëmaso marë!. No'tëquën pënënaponënquëma' nipirinhuë!, no'huíarama!. A'chintopirinënquëmahuë!, a'naquën tēpaarama!. A'naquën niyontonpiso pëiquë chiníquën huihuíarama!. Nisha nisha ninanoquë imatoma', aparisitarama!. A'naquëonta' corosëquë patanantatoma', tēpaarama!. ³⁵Iráca quëran huarë' noya quëmapi'sa' pënëntopirinahuë!, na'a tēpapi. Apiri'ton noya quëmapi nipirinhuë!, iini tēparin. Ina piquëran a'naya a'naya noya pënëntopirinahuë!, tēpara'piapi. Na'a pi'ipi napopi. Napoin quëran Sacariasë tēpapi anta!. Piriqiasë hui'nin inaso!. Yosë chinotopiso pëi i'iratëquë

artaro ya'huërinso aquëcha tēpapi. Canpitaso' ina nitotapomarahuë!, co natantochináchinhuë! cancantërama!. Napoaton Yosë chiníquën ana'intarinquëma!. ³⁶Iráca quëran huarë' shimashonëmapita co noyahuë! cancantopi. Ipora canpitanta' inapita pochachin cancantarama' ni'ton, Yosë na'con ana'intarinquëma huachi, tēnahuë," itërin.

Quirosarinquë ya'huëpisopita yonquiaton, Quisoso sëtërinso'

(Lucas 13.34-35)

³⁷Ina quëran taantarín: "¡Ya'ipi Quirosarinquë ya'huëramasopita yonquiatënguëma!, chiníquën sëtërahuë! Na'a pënëntona'piro'sa' Yosë a'patërinquëma' pënëinënquëmaso marë!. A'papurinhuë!, tēparama!. A'naquën na'piquë tē'yaratoma!, tēparama!. Ya'ipinquëma' nosoroatënguëma!, na'aro' yacatahuapíranquëmahuë!, co ca tēranta' nohuantëramacohuë!. Atari hua'huin to'cohuëtërinso pochin yapa'poyapíranquëmahuë!, co nohuantëramacohuë!. ³⁸Napoaton Tata Yosë patarínquëma!. Chinotëramaso pëinta' patarin. Co huachi catahuaarínquëmahuë! ni'ton, noquitarama huachi. ³⁹Canta!, co huachi quënanaramacohuë!. O'manta'huaso' tahuëri huarë' quënaantaramaco. Naporo!: '¡Ma noyanquëncha quëmaso paya! Sinioro chachin a'paimarínquën, itaramaco huachi," itërin Quisosori.

Yosë chinotopiso pëi' ohuatapiso'

(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)

24 ¹Ina quëran Yosë chinotopiso pëi quëran pipihuachinara, ca'tano'sanënpitari itapona!:

—Ni'quë! Maistro. Ma noyápiachin Yosë chinotopiso pëi', itopi.

²—Iporaso' ya'ipiya noyápiachin ni'piramahué', a'na tahuëriso' ya'ipiya ohuatapi. Co a'na na'piya tēranta' niya'huiritarinhué', itērin Quisosori.

Ayaro' tahuëri ya'caritērinso'

(*Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24*)

³Ina quēran Oriposé panēnquē pa'sa-huaton, inaquē huēnsēconin. Ca'tano'-sanēnpitaráchin ya'huēpi. Inapitari huēcapiarahuatona', itiipi:

—¿Onporota' Maistro ohuatapi? Ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, ¿ma'ta' onporahuachina' nitotapoi? ¿Onporota' o'mantararan? Inapita sha'huitocoi quiyanta' nitochii, itopi.

⁴—Ni'cona iyaro'sa' nonpintochinēnquēma'. ⁵A'naquēn huēcapona'. “Caso' Cristoco. Yosé chachin a'paimarinco,” tosapi. Nonpintē' nipirinhué', na'a piyapi'sari imasapi. ⁶Nisha nisha parti piyapi'sa' nino'huiapi. Niahuērahuatona', quira nisapi. Ina natanpatama', ama pa'yancosohué'. Yosé nohuanton, naporapi. Napoaponahué', co isoro'pa' ta'huanchátēraponhué'. ⁷Nisha nisha nananquē nonpisopita nino'huitona', quira nisapi. Copirnoros' capini nino'huitona', piyapinēnpita camairapi quira nicacaiso maré'. Nisha nisha parti cosharo' pahuanpachin, tanari piyapi'sa' tiquirarin. Naporahuaton, a'na parti a'na parti ocohua pa'sarin. ⁸Ni'co'. Sanapi yahuaihuachina, iquitárin, co a'naroáchin huairinhué'. Inapochachin ayaro' tahuëri ya'caritohuachin, piyapi'sa' parisitaponaraihué', co isoro'pa' ta'huanchátēraponhué'.

⁹“Naporos' tahuëri'sa' co noya piyapi'sahué' masarinēnquēma'. Imaramacoso maré' aparisitarinēnquēma'. Nisha nisha piyapi'sa' no'huiarinēnquēma'. A'naquēma' tēpararinēnquēma'. ¹⁰Inapohuachina', na'a piyapi'sa'

imasapirinacohué', co ahuantatonaraihué', Yosé naniantapi. Pipirahuatona', imarinosopita no'huitona', sha'huirapirapi. ¹¹A'naquēonta' nonpin nanan pēnēntapona'. Nonpinapirinahué', na'a piyapi'sari natētona', nonpin nanan imasapi huachi. ¹²Piyapi'sa' pa'pi co noyahué' cancantatona', na'con na'con oshahuanapi. Co huachi ninosoroapihué'. ¹³Canpitaso nipirinhué' noya ahuantoco'. Co a'pohuatamacohué', noya nicha'ēsaranquēma huachi. ¹⁴Yosé hua'anēntērinquē ya'conacaso' a'chintēranquēma'. Ina nanan chachin ya'ipi parti a'chinacaso' ya'huērin. Ya'ipi piyapi'sa' nitochina'. Ya'ipi parti a'chintohuachina', naporos' ayaro' tahuëri naniarin huachi.

¹⁵Íraca Naniri ninoton, ninshitērin. 'A'na tahuëri inimicoros' Yosé pēinēnquē ya'conahuatona', tapiapona'. Pa'pi co noyahué' nitatona' inapotohuachina', co huachi inaquē Yosé chinotapihué', tēnin. No'tēquēn ninorin ni'ton, ina quirica nontohuatama', noya yonquico'. ¹⁶Naniri ninorinos' nanihuachin, Cotia parti ya'huēramasopita motopi'pa' manóton ta'aco', chiniquēn aparisitochinēnquēma'. ¹⁷Pēinēma aipi ya'huēhuatama', ama ma'shanēmapita quēpacaso maré' ya'concosohué'. A'naroáchin topinan ta'aco'. ¹⁸Iminēmaquē sacatasēnquēma' nipachin, ama a'moramaso tēranta' maquintacosohué'. Manóton ta'aco'. ¹⁹Naporos' tahuëri'sa' cayoronos'a', sho'shopia'hua ya'huētopiso', inapitaso' sacai quēran ta'arapi ni'ton, parisitapona'. ¡Ma'huantacha nisapi paya! ²⁰Yosé nontoco' ama o'nápiquē ta'acaso' ya'hué'insohué'. O'napiquēhuē nipon, chinoto tahuërihué' nipon, saca sacai' ta'acaso'. ²¹Ina quēran piyapi'sa' chini chiniquēn parisitapi.

Isoro'pa' ya'huërin quëran huarë' co ina pochin parisichátërapihuë'. Ina piquëraonta' co onporonta' ina pochin parisitarapihuë'. ²²Yosë nohuanton, co hua'qui' aparisitapihuë'. Hua'qui' aparisitapi naporini, ya'ipi piyapi'sa' taqui'itonahuë'. Nipirinhüë', piyapinën-pita nosoroaton, co nohuantërinhuë' hua'qui' aparisitacaiso'. Huayoninso-pita nicha'ësarín huachi.

²³Naporo' tahuëri'sa' nisha nisha sha'huitarinënquëma'. '¡Ni'cochi, Cristo nani huë'nin! Pasëquë ya'huarin,' itohuachinënquëma', ama natëcosohuë'. ²⁴Na'a nonpin nanan pënëntona'piro'sa' huëcapona'. 'Caso' Cristoco' tosapi a'naquën. 'Caso' ninotona'pico,' tosapi a'naquëonta'. Sacai' nininsopita nisapi piyapi'sa' nonpintacaiso marë'. Huayoninsopitanta' nonpintochinaichin nisapi. ²⁵Nani sha'huitëranquëma' ama naporo tahuëri nonpintinënquëmaso marëhuë'. ²⁶'Huëco' inotëro parti pa'ahua'. Inatohua' Cristo ya'huarin,' itohuachinënquëma', ama pacosohuë'. 'Paso' pëiquë ya'huërarín,' itohuachinënquëmanta', ama natëcosohuë'. ²⁷Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri o'mantararahuë. O'mantahuato, ya'ipi piyapi'sa' ni'sarinaco. O'cori' huënsha' topachina, ya'ipi parti a'pintërin. Inapochachin a'na tahuëri huënaráchin huënaráchin o'mantararahuë, ni'saramaco. ²⁸Ma'sharo'sa' chiminpachina, a'naroáchin tamëro'sari huëcapairín,' itërin Quisosori. (Cristo o'mantahuachin, ya'ipiya nitotapi, tapon naporin.)

O'mantacaso' tahuëri

(Marcos 13.24-37;

Lucas 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

²⁹“Nani parisitohuachina', pi'i tashiarín. Yoquinta' co huachi a'pina-rinhüë'. Naporahuaton, na'a tayloraro'sa'

anotarín. Ya'ipi inápaquë ya'huërinso-pitanta' nacon nacontapon. ³⁰Naporo' o'mantararahuë. Yosë quëran quëmapico ni'to, inápa quëran o'mantararahuë huachi. Nisha nisha nananquë nonpisopita: 'Ana'intarinpoa', ta'tona' pa'yanapi, na'nëapi, napoapi. Chiní-quën nanantato, chitoro' huáncana o'mantararahuë, ni'sarinaco. Huënaráchin huënaráchin ya'noarahuë. ³¹O'mantarahuato, na'a anquëniro'sa' a'pararahuë. Panca tronpita pihuitona', ya'ipi parti pa'sapi huayonahuësopita ayontonacaiso marë'.

³²Iquira nara papotërin quëran nitotoco'. Ta'amën monoantahuachina, 'Nani o'napi naniriarín huachi,' topi. ³³Inapochachin nani ma'sha onporahuachina', nitotarama'. 'O'mantacaso' tahuëri naniriarín huachi,' tosarama'. ³⁴No'tëquën sha'huitëranquëma'. Co'huara cotioro'sa' huënton ta'huanchatërasoihuë', nani ma'sha onporapi. ³⁵Isoro'pa' ta'huantarín. Pi'iro'tënta' ta'huantarín. Ca nanamëhuëso nipirinhüë' co onporonta' ta'huantarínhuë'. No'tëquën nonahuë ni'ton, ya'ipi sha'huitëranquëmaso chachin naniarín huachi.

³⁶Ma tahuërisona o'mantaca'huasoso nipirinhüë', co insonta' nitotërinhuë'. Anquëniro'santa' co nitotapihuë'. Yosë hui'ninco niporahuë', co ca tëranta' nitotërahuë'. Tata Yosëíchin nitotërinso'.

³⁷⁻³⁹Iraca Noi nanpiso', na'a piyapi'sa' co Yosë natëpihuë'. Topinan ya'huëcaisoráchin cancantopi. Coshatápi, o'osápi, sa'asápi, hui'ninapitanta' aso'yarápi. Napoatona', co Yosë yonquipihuë'. Noiso nipirinhüë', Yosë natëton, panca nancha ninin. Nani tinihuachina, inaquë ya'conín. A'napitaso' co yonquipirinahuë', a'nanaya panca pama pa'sarín. Naporo' ya'ipiya chimiitopi huachi.

Inapochachin canta' Yosë quëran quëmapico ni'to, a'nanaya o'mantarahuhë. Na'a piyapi'sa' co yonquipirinacohuë, o'mantararahuhë. ⁴⁰Naporo' cato' quëmapi'sa' ina iminquëächin sacatapirinahuë, a'nara' quëpantarahuhë. A'naso nipirinhuhë' patarahuhë. ⁴¹Cato' sanapi'sa' inaquërächin shi'shi' pë'sanapirinahuë, a'nara' quëpantarahuhë. A'naso nipirinhuhë' patarahuhë.

⁴²Ama huë'ërëso pochin cancantatoma', naniantocosohuë'. Onporosona o'maca'huaso' tahuëri nanihuachin, co nitotaramahuë'. ⁴³Ni'co'. Ihuatë' a'nanaya huë'pachina, pëiquë ya'conin. Hua'anën co nicasohuë', ma'sha ihuarin. Onporosona huëccasos' nitotërin naporini, hua'anëni ninaitonhuë', co pëinënquë ya'conacasos' nanichitonhuë'. ⁴⁴Inapochachin canpitanta' ninatomaco, ya'huëco'. Hua'quihuato: 'Co yao'marinhuë', ama tocosohuë'. Co nitotasënquëmahuë', a'nanaya o'mantararahuhë,' itërin.

Inpriato naporin quëran a'chininso'

(Lucas 12.41-48)

⁴⁵Ina quëran itaantarin: "Ni'co', iyaro'sa'. O'maca'huaso' tahuëri a'na patron pochin nisarahuhë. Inaso' aquë yapapachina, inpriatonën sha'huitërin. 'Piyapinëhuëpita noya ni'quë'.

Cosharo', ma'sha, inapita pahuantohuachina', quëtëra'piaquë', itahuaton, pa'nin. ⁴⁶Inpriatosos' noya yonquihuachin, no'tëquën natëtarin. Patronëni huëcapaintahuachin, noya ni'sarin. Ina marë' noya cancantarin. ⁴⁷Noya natërin ni'ton, acoarin ya'ipi ma'shanënpita a'paicaso marë'. ⁴⁸Nipirinhuhë', inpriatonën co noyahuë' cancantohuachin, tapon: 'Patron hua'quirarin. Co a'naroächin huënantaponhuë', ta'ton, ⁴⁹piyapinënpita ahuëapon. Pita nicasoächin cancantapon. No'pirápon. ⁵⁰Napoasos', patronëni quënanquintapon. Co nitotasohuë', a'nanaya canquipon. ⁵¹Co natërinhuë' ni'ton, chiniquëän ana'intarin. Nonpintëro'sa' ana'intopiso pochin nitapon. Inaquë co napion ancantaton, na'nërápon," tënin Quisosos'.

Sanapi nipayarinsopita

25 ¹Naquëranchin Quisososori pënëantarin:

"Yosë hua'anëntërinso' a'chintanta'inquëma', noya natanco. Hua'an sa'arinso pochin ninin. Inaso aquë quëran huë'sarin. Onporosona canquicasos' co nitotopihuë'. Tahuëri nanihuachina, sanapi nipayarinsopita ninarapi hua'an huëccasos'. 'Hua'qui quëran canquipon nimara,' ta'tona', shonca nano'sa' nanparinënarë chachin ninarapi. ²⁻⁴A'natërápo sanapiíchin noya yonquipi. Quirosin pochin orotërinso' ta'pantatona', mëntaiquë huarë' quëpapi. Naporahuatona', a'naya a'naya potiriquë quëpapi. A'natërápo sanapi'sasos' nipirinhuhë' co yonquiatonahuë', co aquëtë' quëpapihuë'. ⁵Hua'an hua'quirin ni'ton, tashitopi. Yahuë'ëtona', ya'ipimiächin huë'ëpi. ⁶Huë'ësoi', yono tashi' a'nanaya chiniquëän noninso' natanpi. '¡Ma'tana, huë'sarin huachi! ¡Huënsëco' pa'ahua'

nacapia'ahua!' nitopi. ⁷A'naroáchin shonca nano'sa chachin capayatahuatona', nanparinénapita taparapi noya orotacaso maré'. ⁸Noya yonquirinsopitaso' ta'pantohuachinara, noya orotérin. A'napitaso nipirinhué' i'chinpitopirinahué', yatacopiconpi. Napohuachinara: 'Ta'pantocoi quiyanta' i'chinpi'i. Nani quiyaso' tacopiarin,' topirinahué'. ⁹'Co'chi nanitèraihué' ta'panta'huainquémaso paya. Inapohuato'i, co huachi quiyanta' orotarinhue'. Ya'lipinpoa' tacopianarigua'. Manóton paatoma', pa'anconco', itopi. ¹⁰Napotohuachinara, a'natérápo chachin manotona pa'pi quirosin pochin nininso' pa'anapona'. Pa'pirinahué', co'huara huéntayátérasoihué', hua'an canquirin. A'natérápo nano'sa' noya yonquirinsopitaso' imatona', pèiqué ya'conpi. Inaqué sa'acaso maré' pita nisapi. Nani ya'conpachinara, oncotopi. ¹¹Ina quèran co yonquirinsopitasohué' huénantatona': '¡I'soatocoi sinioro quiyanta' ya'coin!' itopirinahué'. ¹²Hua'ani co nohuantèrinhué'. 'Co canpitaso' piyapínèhuépitanquémahué'. Co nohuitèranquémahué', ta'ton co aya'coninhué'.

¹³Napoaton canpitanta' noya yonquiatoma', o'manta'huaso' tahuéri ninaco'. Onporoso' nanipon nimara, co nitotèramahué'. Ni'cona patontatènquéma', itèrin.

**Canacaso maré'
coriqui quètèrinso'**

(Lucas 19.11-27)

¹⁴Ina quèran itaantarín: "Isonta' iyaro'sa' a'chinchinquéma' Yosé hua'anèntèrinso' nitotamaso maré'. A'na quémapi aqué yapa'sarinso pochin ninin. Yapa'pachina, inpriatonènpita amatèrin camaicaso maré'. Hué'pachinara, itapon:

'Aqué pa'pato, oshaquèran huénantarahué. Inatohua' ya'huasoco, noya sacatoco'. Apira coriqui quèchinquéma' ina quèran na'con na'con canaca'huaso maré'. Ma'sha pa'anatoma', oshaquèran ana'atoco', itèrin. ¹⁵Itahuaton, a'naya a'naya quètèra'piarin. Co napopianachin quètèrinhué'. Nanitinpichin tantiaton, nisha nisha quètèrin. A'naso' a'natérápo huaranca coriqui oro quèran nininso' quètèrin. A'naso' cato huaranca quètèrin. A'nanta' huaranca quètèrin. Nani inpriatonènpita quètahuaton, pa'nin huachi. ¹⁶A'natérápo huaranca ma'patona'piso' a'naroáchin natèrin. Paaton, na'a ma'sha pa'anin. Ina quèran inapita pa'anaton, na'con na'con coriqui canarin. Nani tahuéri inapoaton, oshaquèran a'natérápo huaranca aquètè' canaantarín. ¹⁷Cato huaranca quètèrinsonata' noya sacatèrin. Inanta' ma'sha pa'anahuaton, cato huaranca aquètè' canantarín. ¹⁸Huaranca ma'parinsoso' nipirinhué', co yanatèrinhué'. No'paqué ihuatahuaton, coriquinèn pa'pitèrin inaqué tapacaso maré'.

¹⁹Hua'qui quèran hua'anèna huénantarahuatón, inpriatonènpita amataantarín nontacaso maré'. ²⁰A'natérápo huaranca ma'patona'piso hué'sahuaton, coriqui a'notiirin. 'Ni'qué' sinioro, a'natérápo huaranca quètopirancohué', ina quèran a'natérápo huaranca aquètè' nani canarahué,' itiirin. ²¹'¡Ma noyacha sacatèran paya! Natèranco ni'quèhuaré', chiníquèn nanan quèchinquèn na'con hua'anèntamaso maré'. Pèinèhuéqué huéqué', noya cancantahua', itèrin hua'anèni. ²²Ina quèran a'nanta' hué'nin: 'Ni'qué' sinioro, cato huaranca quètopirancohué', nani cato huaranca aquètè' canarahué,' itiirin. ²³'¡Ma noyacha quémanta' sacatèran

paya! Natëranco ni'quëhuarë', nanan quëchinquën na'con hua'anëntacaso marë'. Pëinëhuëquë huëquë', noya cancantahua', itërin inanta' hua'anëni.

²⁴Piquëran quëtërinso nipirinhüë', huë'sahuaton itiirin: 'Quëmaso' sinioro co nosororancoihuë'. Co quëmaora shacaponahuë', nitërinso' manan. Co sacataponahuë', canaran. ²⁵Napoaton të'huatatënquën, co sacatërahuë'. Coriqui quëtërancoso' acoporoquë po'orahuë. Ma'tana ya'huarin,' itahuaton, coriqui a'notërin. ²⁶Napotohuachina, co noya ni'ninhüë'. 'Quëmaso' co noyanquënhüë'. Chiroton, co natërancohuë'. Co no'të-quën yonquiranhüë'. "Co sacataponahuë' canaran," j itëranco ti? ²⁷¿Onpoatonta' nipachin, co bancoquë acoranhuë'? Inaquë acoran naporini, pi'pian tëranta' canaitohüë', itërin. ²⁸Ina quëran a'na piyapinën sha'huitërin. 'Iso quëmapi topinan quëran coriqui quëtërahuë. Osërëtahuaton, paso' quëmapi na'con na'con canarinso', quëtëquë'. ²⁹Noya natërinco ni'ton, na'con na'con quëtantarahuë. Co manta' pahuantarinhuë'. A'naso nipirinhüë' co natërincohuë' ni'ton, pi'pian ya'huëtërinso tëranta' osërëtarahuë. ³⁰Naporahuaton co noyahuë' ni'ton, aipiran tashinantërinquë të'yatoco!. Inatohua co napion ancantaton na'nërápon,' tënin," itërin Quisosori.

Nisha nisha nananquë nonpisopita ana'intërinso'

³¹Ina quëran itaantarin: "Yosë quëran quëmapi co ni'to, a'na tahuëri o'mantarahüë hua'anënta'huaso marë'. Ya'ipi anquëniro'sapitarë'co chachin o'mantarahüë. Huënaráchin huënaráchin ya'norahuato, hua'anënta'huaso' shiraquë huënsëarahüë coisë pochin nica'huaso marë'. ³²Yosë nohuanton, nisha nisha

nananquë nonpisopita niyontonapi. Niyontonpachina', pë'tahuatona'pi pochin nisarahuë. Ni'co!. Tahuëri nipa-china, ohuicarosa', chiporosa' napopianachin pa'sapi coshatacaiso marë'. Inaquëráchin ya'huëpirinahuë', tashihuachina, nisha nisha acorin huachi. ³³Ohuicarosa' inchinanën quëran acorahuaton, chiporosa' ahuënanën quëran acorin. Inapochachin canta' ya'ipi piyapi'sa' nisha nisha acoarahuë. Noya cancantopisopita inchinanëhuë quëran acoarahuë. Co noyahuë' cancantopisopitaso nipirinhüë', ahuënanëhuë quëran acoarahuë. ³⁴Ina quëran inchinanëhuë quëran acorahuësopita itarahuë: 'Ya'lipinquëma' huëcatoma', Yosë hua'anëntërinquë ya'conquico!. ¡Ma noyacha Tata Yosë nosororinquëma paya! Isoro'pa' ninin quëran huarë' yonquirinquëma' hua'anëntërinquë aya'coinquëmaso marë'. ³⁵Canpitaso' noya nosororamaco. Tanahuatëra, a'caramaco. Yamorohuatëra, o'shitëramaco. Ya'huëramataquëchi na'huëpatëra, noya nontëramaco. Pëinëmaquë chachin aya'conamaco. ³⁶Capa a'moca'huaso' nipachina, quëtëramaco. Caniohuatë-ranta', huëcatoma', nosoroquiramaco. Tashinan pëiquë ya'huasoconta!, ni'quiramaco. Napoaton huëco huachi, noya ya'hua'ahua', itarahuë. ³⁷Naporo' inapitaso' natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanaran nicatëinquën, a'cainquën? ¿Onporota' yamororan ni'ton, o'shitërainquën? ³⁸¿Onporota' pëinëhuëiquë aya'conainquën? ¿Onporota' a'mocamaso' pahuantërinquën ni'ton, quëtërainquën? ³⁹¿Onporota' canioran ni'ton, nosoroquirainquën? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitëran, ni'conainquën? ¿Onpórochana napotërainquën nicaya? Co yonquiraihuë', itarinaco. ⁴⁰Co'ta, imarinacosopita

parisitohuachinara, catahuarama'. Topinan piyapi'sa, sa'ahuario'sa, inapita ma'sha pahuantohuachinara, quëtë-rama'. Imatomaco, a'napita catahuarama' ni'ton, canta' catahuaramacoso pochin ni'nahuë, itarahüë.

⁴¹Ahuënanëhuë quëran acorahuë-sopitaso nipirinhüë, sha'huitarahuë: 'Ya'ipinquëma' paco huachi. Tata Yosë co noyahuë' ni'ninquëma' ni'ton, ana'intarinquëma huachi. Panca pën nani acorin sopairo'sa' ana'intacaso marë'. Inaquë pën co onporonta' tacopiarinhüë. Inaquë paco' canpitanta'.

⁴²Tanapirahuë, co a'caramacohüë. Yamoropirahuë, co o'shitëramacohüë.

⁴³Ya'huëramataquëchin na'huëpatëra, co pëinëmaquë aya'conamacohüë. Capa a'moca'huasonta' nipirinhüë, co quëtëramacohüë. Caniopirahuë, co huëcatoma' nosororamacohüë. Tashinan pëiquë ya'huëpirahuë, co ni'quiramacohüë, itarahüë. ⁴⁴Ina quëran natanarinaco: '¿Onporota' Sinioro tanapiranhüë' co a'carainquënhüë'? ¿Onporota' yamopiranhüë' co o'shitërainquënhüë'?

¿Onporota' co pëinëhuëiquë aya'conainquënhüë'? ¿Onporota' a'mocaso' pahuantopirinquënhüë, co quëtërainquënhüë'? ¿Onporota' caniopiranhüë' co nosororainquënhüë'? ¿Onporota' tashinan pëiquë parisitopiranhüë' co catahuarainquënhüë'? Co onporonta' ina pochin ni'nainquënhüë, itarinaco.

⁴⁵'Co'ta imarinosopita parisitopirinhüë, co catahuaramahuë. Sa'ahuario'sa' ma'sha pahuantopirinhüë, co quëtëramahuë. Co inapita nosororamahuë' ni'ton, co canta' nosororamacohüë, itarahüë. Itahuato, a'pararahüë huachi.

⁴⁶Parisitopiquë pa'sahuatona, inaquë ya'huëmiatapi huachi. Noya nipisopitaso nipirinhüë, Yosë pochin nanpimiatapi huachi, itërin Quisosori.

Quisoso macacaiso marë' chinotopiso'

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2;

Juan 11.45-53)

26 ¹Nani a'chintohuachina, ca'tano'sanënpita itapon:

²—Cato' tahuëri pahuanarin Pascoanicaso', nani nitotërama'. Naporo' Yosë quëran quëmapico niporahuë, masarinaco. Masahuatonaco, corosëquë patanantarinaraco, itërin.

³Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita Caihuasë pëinëquë niyontonpi. Inaso' corto hua'an, chini chiniquënanantërin. ⁴⁻⁵Inaquë niyontonahuatona, ninontapi Quisoso tëpacaiso marë'.

—Ama pita tahuëri chachin maahua-sohuë, piyapi'sa' no'huihuachinënpoa'. Quisoso pa'yatapi ni'ton, ahüëarinënpoa'. Napoaton po'oana quëran maahua', nitopi.

Hua'saiquë opomototërinso'

(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶Quisososo nipirinhüë Pitaniaquë pa'nin. Simon pëinëquë coshatapatarin. Ina Simon chana caniori mapirinhüë, anoyatërinso'. ⁷Misaquë coshataso', a'nara' sanapi huë'nin. Potiria'huaya huirina'pi quëran nipiso' quënin. Inaquë pimo hua'sai' na'con pa'tërinso' ya'huërin. Quisoso nosoroaton, opomototërin. ⁸Ina nicatona ca'tano'sanënpitaso', no'huitopi. No'huitatona ninontopi.

—¿Onpoatonta' iso hua'sai' pa'ton nipirinhüë' chiniarin? ⁹Pa'anin naporini, na'con coriqui canaton sa'ahuario'sa' quëtacaso' ya'huëchitonhuë, nitopi.

¹⁰Quisosori natanahuaton, itërin:

—¿Ma'marëta' iso sanapi no'hui-rama'? Tananpitoco'. Na'con nosoroa-tonco, inapotërinco. ¹¹Nani tahuëri

sa'ahuario'saso' ya'huërapí. Caso nipi-rinhuë', co hua'quiyahuë' canpitaro'co ya'huarahuë'. ¹²Co'huara chimiyantë-rasocohuë', nosoroatonco, nonëhuë hua'saiquë opotërinco pa'pitanacoso marë'. ¹³No'tëquën itaranquëma'. Ya'ipi parti noya nanan sha'huihuachina', iso sanapi napotërinco' sha'huirapi anta'. Co naniantapihuë', itërin.

Cotasëri sha'huirapirinsó'

(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴Ina quëran, Cotasë Iscarioti pa'pi co noyahuë' yonquirin. Quisoso ca'tanapona-huë', yasha'huirapirin. Corto hua'ano'sa' ya'huërinquë pa'sahuaton, itoonin:

¹⁵—Po'oana quëran Quisoso a'no-tohuatëinquëma', ¿onpo coriquita' quëtaramaco? itërin.

—Cara shonca coriqui prata quëran nininsó' quëchinquën, itopi. Itohuachinara:

—Noyahua'. Quëtoco nipachin a'nochinquëma', topachina, quëtopi.

¹⁶Naporo quëran huarë' Cotasë yonquirarin po'oana quëran a'nocaso marë'.

Pascoa tahuëri coshatopiso'

(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23;*

Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷Pascoa tahuëri nipachina, nisha pan ca'pi, co ahuëpocatopisohuë'. Ina tahuëri nanihuachina, ca'tano'sanënpitari huëcapai.

—¿Intohuata' Maistro paatoi, Pascoa cosharo' nii capacaso marë'? itopi.

¹⁸—Ninanoquë paco'. Inaquë a'na quëmapi quënanconarama'. Ina quënanconpatama', sha'huitoco'. “Maistro a'parincoi ni'ton, huë'nai. Naporin: ‘Yosë ninorinsó' nani naniriarin ni'ton, quëma pëinëinquë Pascoa cosharo' ca'tano'sanënhuëpitarë'co chachin coshatarai, tënin,’ itonco',” itërin Quisosori.

¹⁹Pa'pachinara, Quisosori sha'huitërinso chachin quënanconpi. Quëmapi quënanconahuatona', nontopi. Nani natanconpachinara, inaquë Pascoa cosharo' nipi capacaso marë'.

²⁰Nani tashihuachina, Quisoso ca'tano'sanënpitarë chachin huë'pi. Huë'sahuatona', misaquë huënsëquipi.

²¹Coshatapona pochin itërin:

—No'tëquën ipora itaranquëma'. Shonca catonquëma' ca'tanpiramacohuë', a'naquëma' sha'huirapiaramaco, itërin.

²²Natanahuatona', sëtopi. Sëtatona', a'naya a'nayari Quisoso natanpi.

—¿Incoita' Sinioro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? itopi a'naya a'nayari.

²³—Tëhuëinchachin a'naquëma' yasha'huirapiramaco. Ina sënanquë-ráchin i'shiaton carë' caponahuë', yasha'huirapirinsó'. ²⁴Yosë quiricanën quëran ninorincoso chachin chiminarahuë'. Yasha'huirapirincoso nipi-rinhuë', ma'huantacha nicapon paya. Co nasitërinhuë' naporini, noya noya niitonhuë', itërin.

²⁵Itohuachina, Cotasërinta' itërin:

—¿Incoita' Maistro, yasha'huirapirainquën? ¿Co cahuë' nimara ti? itohuachina, —Quëma chachin mini, itërin.

²⁶Coshatasoi', pan masahuaton Yosë nontërin. “Yosparinquën, Sinioro” itahuaton, së'panin. Ina quëran ca'tano'sanënpita quëtërin.

—Ca'co' iyaro'sa'. Ca nonëhuë' pochin iso', itërin.

²⁷Minënta' masahuaton, “Yosparinquën Sinioro,” itahuaton, inanta' quëtërin.

—Ya'ipinquëma' o'oco'. ²⁸Ca huënai-nëhuë' pochin iso'. Huë'nainëhuë' pa'sarin ni'ton, nasha quëran canpitarë' Yosë anoyatërinso' sha'huichinquëma' imacamaso marë'. Chiminarahuë' na'a piyapi'sa'

oshanëna' inquitahuasos marë'. ²⁹Co huachi opai' o'oantarahuë'. Chimirahuë huachi. A'na tahuëri Tata Yosë hua'anëntërinso' nanihuachin, canpitaro'co nasha pochin o'oantarahuë. Naporo' noya noya cancantarihua huachi, itërin.

Pitrori nonpinapicaso' ninorinso'

(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34;*

Juan 13.36-38)

³⁰Ina quëran Yosë cantanën cantarahuatona', pipipi. Pipirahuatona', Oriposë panënuë pa'pi huachi. ³¹Inaquë Quisosori itërin:

—Iraca quiricanënuë ninoton, Yosë naporin: “Ca nohuanto, a'paitona'pi tēpaapi. Tēpahuchina', ohuicanēnpita yanquēerapi,” tēnin. Inapochachin yatēpahuchinaco, ya'ipinque'ma' co chiniquēn cancantatomahuë', ta'ananpiaramaco. Ipora tashi chachin napoarama'. ³²Chimnaporahuë', Yosë ananpitaantarinco. Ananpitaantahuachinco, ca'ton Cariria'pa' pa'sarahuë. Inatohua' niqūnantarihua', itërin.

³³—A'napita ta'ananpipirinēnuēonta', co caso' ta'arahuë', tēnin Pitro.

³⁴—No'tēquēn iyasha, itēranquēn. Ipora tashi chachin co'huara atari pērashatērasohuë', cararo' nonpinapiaranco. “Co caso' Quisoso nohuitērahuë',” toconapon, itërin Quisosori.

³⁵—Co Siniro naporahuë'. Quëma imasaranquēn ni'ton, yatēpapirinacohuēnta' co onporonta' nonpinapiaranquēnuë', itaantarin Pitrori. Inachachin topi ya'ipiya.

**Quisoso sētaton,
Yosë nontërinso'**

(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

³⁶Ina quëran, Quisimani nararo itopiquë canconpi. Inaquë ca'tano'sanēnpita sha'huitërin.

—Isëquë huënsētaco'. Pasëyáquë pa'sarahuë Yosë nontapo, itërin.

³⁷Caraíchín ca'tano'sanën amashamiachin quëparin. Pitro, Sipitio hui'ninpita inapitaíchín quëparin. Naporo' sētaton, co napion cancantërin.

³⁸—Pa'pi sētërahuë. Chiminchín sētërahuë. Isëquë huënsētaco'. Ama huë'ëtomarahuë', ni'táco', itërin.

³⁹Amashamiachin pa'sahuaton, isonconin. No'paquë huarë' monshomarahuaton, Yosë nontërin: “Quëma nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Main o'orëso pochin parisita'huaso' ya'huërin. Co parisita'huaso' nohuantopirahuë', quëma nohuantohuatan, noya, tēnahuë. No'tēquēn yanatëranquēn,” itërin.

⁴⁰Ina quëran huënantapirinhuë', carachachin huë'ësápi quënanquintarin.

—Iya Pitro, ¿co a'na ora tēranta' nanitëramahuë' ni'tamaso' ti? ⁴¹Ama huë'ëtomahuë', ni'táco'. Yosë nontoco' ama sopai minsëinquëmaso marëhuë'. Cancanëma quëranso mini Yosë yanatēpiramahuë', co canpitaora chiniquēn cancantaramahuë', itërin.

⁴²Ina quëran paantarahuaton, Yosë nontaantarin.

—Nohuantohuatan Tata, nicha'ëco ama ma'sha onpo'isohuë'. Nipirinhuë' co nohuantohuatanhuë', ma'sona yaonpotohuatanconta' noya, tēnahuë. No'tēquēn yanatëranquēn, itaantarin.

⁴³Ina quëran huënantapirinhuë', naquëranchin huë'ëantapi, quënanquintarin. Huë'ëi' iquitatona', huë'ësápi.

⁴⁴Tananpitahuaton, paantarin. Paantarahuaton, inachachin Yosë itantarin. Nani cararo' inachachin Yosë nontërin.

⁴⁵Ina quëran huënantahuaton, itërin:

—¿Ipora huanta' huë'ësarama' ti? Nani ora nanirin huachi. Yosë quëran quëmapico nipirahuë', sha'huirapiarinco

oshahuano'sa' macainacoso marë'.
⁴⁶Huënsëco huachi pa'ahua'. Ni'co', sha'-
 huirapirincoso' nani canquiarin, itërin.

Quisoso mapiso'

(*Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53;*

Juan 18.2-11)

⁴⁷Nontaso chachin, Cotasë canquirin.
 Inanta' Quisoso ca'tanaponahuë',
 yasha'huirapirin. Inarë' na'a piyapi'sa'
 huë'sapi, corto hua'ano'sa', cotio
 ansiano'sa', inapitari a'papisopita.
 Sahuëni, shonqui, inapita sëlquëra-
 huatona' huë'sapi. ⁴⁸Co'huara cansha-
 tërasoihuë', Cotasëri nani sha'huitërin
 Quisoso nohuitacaiso marë'.

“Insosona apinohuato, ina Quisososo'.
 Máco huachi,” itërin.

⁴⁹Ina quëran ya'yoranquirahton:
 —Tashita Maistro, itiirahuaton,
 apinorin.

⁵⁰—Ma'sona yaninanso' iyasha,
 manóton niquë', itërin Quisosori. Ina
 quëran piyapi'sari chiníquën masapi
 huachi.

⁵¹Ca'tano'sanënpita inaquë huaniapi.
 A'nara' sahuëninën ocoirahuaton, corto
 hua'an inpriatonën ahuërin. Ahuëaton,
 nishitëhuëratëtërin. ⁵²Quisososo nipi-
 rinhuë' co nohuantërinhuë'.

—Sahuëninën iyasha, po'moantaquë'.
 Hua'naquë tëpatohuatama', hua'na
 quëran chachin tëpainëmaso' ya'huërin.
⁵³Tatahuë nontërahuë naporini, shonca
 cato huaranca anquëniro'sa' a'patimaiton-
 cohuë'. A'naroáchin catahuaitonacohuë'.
 ¿Co ina nitotëranhuë' ti? ⁵⁴Napoapona-
 huë', co nohuantërahuë' cha'ëca'huaso'.
 Nicha'ërinaco naporini, co huachi nino-
 rinacoso' naniitonhuë'. Yosë nohuanton,
 chiminarahuë, itërin ca'tano'sanënpita.

⁵⁵Ina quëran piyapi'sa' itapon:

—Sahuëni, shonqui, inapita sëlquëra-
 huatoma', huëcapairamaco. Tëpatona'pi

pochin cancantatomaco, ¿yamanamaco
 ti? Co'tana nani tahuëri Yosë chinoto-
 piso pëiquë huënsëato, a'chinárahue'.
 Nicapomaracohuë', co manamacohuë'.
⁵⁶Napoaponahuë', Yosë nohuanton,
 iporaso' masaramaco. Quiricanën
 quëran ninorinacoso chachin masa-
 ramaco, itërin.

Ina quëran ya'ipi ca'tano'sanënpitari
 ta'ananpipi huachi.

Corto hua'ano'saquë quëpapiso'

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71;*

Juan 18.12-14, 19-24)

⁵⁷Nani masahuatona', corto hua'an
 chini chiníquën nanantërinso' ya'huë-
 rinquë quëpapi, Caihuasë itopiso'.
 Inaquë cotio maistro'sa', ansiano'sa',
 inapita nani niyontonpi. ⁵⁸Pitroso
 nipirinhuë', aquë quëran imaquiarin.
 I'iratëquë huarë' imaquirin. Pairaanaquë
 ya'conahuaton, ponisiaro'sapitarë'
 huënsëquirin. “¿Ma'ta' onpotapona?'
 Tëpapona' nimara,” ta'ton, ni'sárin.

⁵⁹Corto hua'ano'sa', cotio hua'ano'sa'
 inapitari yatëpapi ni'ton, a'naya a'naya
 yonípi Quisoso sha'huirapicaiso marë'.
⁶⁰Na'a piyapi'sari nonpinapiponarai-
 huë', nisha nisha nonconpi. Napoyan
 quëran catoya'piri huë'sahuatona',
 sha'huirapipi.

⁶¹—I'hua chachin Quisoso noninso'
 natanai. “Yosë chinotopiso pëi' ata'-
 huantahuato, caora nanitërahuë
 anoyatanta'huaso'. Cara tahuëri quëran
 anoyatantarahuë,” toconin, itopi.

⁶²Corto hua'an chini chiníquën
 nanantërinsoari huanirahuaton,
 Quisoso itapon:

—¿Co manta' tēnanhuë' ti? ¿Ma'ta'
 taponá isopita nonapiarinëquën? itërin.

⁶³Quisososo nipirinhuë' co manta'
 tēninhuë', ta'tárin. Ina quëran corto
 hua'ani itantarin:

—“Yosë ni'sárinco co nonpina-huë!” ta'ton, no'tëquën sha'huitocoi. ¿Quëmaso' Cristo, Yosë hui'ninquën chachin ti? itërin.

⁶⁴—Ca mini inaco. Yosë quëran quëmapico ni'to, a'na tahuëri niantaramaco. Inápaquë pa'pato, Yosë inchinanën quëran ahuënsëarinco. Ina quëran chitoro' huancana o'mantarahuë niantaramaco, itërin.

⁶⁵Corto hua'anso natanahuaton, chiníquën no'huitërin. Inapoaton a'morinso osharin.

—“¡Caso' Yosë hui'ninco,” toconin! Nani natanama'. Inaora chachin sha'huitërinpoa' ni'ton, co a'napita sha'huitinpoaso' nohuantarihuahuë'.

⁶⁶¿Ma'ta' onpotahua' Quisoso? tënin.

—Pa'pi co noya quëmapihuë' ni'ton, tëpacaso' ya'huërin, topi ya'ipiya.

⁶⁷Ina quëran ipirayatahuatona', ahuëpi. A'naquëninta' tonporayatahuatona', chiníquën panpirayapi.

⁶⁸—¿Inta' ahuërinquën? Quëmaso' Cristonquën nipatan, ninoton no'tëquën sha'huitocoi, itopi.

Pitrori nonpinapirinso'

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62;

Juan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Napotasoi, Pitroso' i'iratëquë huënsëarin. A'na cosonari huë'sahuaton, itiirin.

—Quëmanta' Quisoso Cariria quëran huë'ninso' ca'tanan, itopirinhuë'.

⁷⁰—¿Ma quëmapita' napotaranso'? Co caso' ina nohuitërahuë', itërin. Ya'ipiya natanpi.

⁷¹Ina quëran pa'sahuaton, ya'coanaquë huaniso', a'na cosonarinta' quënanquiantarin. Quënanahuaton, huanipapisopita itapon:

—Iso quëmapi Quisoso Nasaritoquë ya'huërinso' ca'tanin anta', itaantapirinhuë'.

⁷²—¡Co'chi nohuitërahuë' paya! Yosë ni'sárinco, co nohuitërahuë', taantarin Pitro.

⁷³Ina quëran hua'quimiachin nisa-huaso', a'napitarinta' itaantapi:

—Tëhuëchachin quëmanta' Quisoso ca'tanan. Cariria piyapi pochin nonan quëran nohuitërainquën, itopi.

⁷⁴—¡Co'chi iyaro'sa' paya! Yosë ni'sárinco, co cariso' nohuitërahuë'. Nonpintohuatëinquëmaso', Yosë ana'in-chinco, tënahüë, itërin.

Naporo chachin atari përarin. ⁷⁵Ina natanahuaton, Quisosori napotërinso' yonquirin: “Co'huara atari përasatë-rasohüë', cararo' nonpinapiaranco,” itërinco, ta'ton, aipiran pipirin. Inaquë chiníquën sëtaton, na'nërin.

Piratoquë quëpapiso'

(*Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32*)

27 ¹Tahuërianpitoahuachina, ya'ipi corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapita napopianachin yonquipi Quisoso atëpatacaiso marë'. ²Ina quëran noyá tonporahuatona', Pirato ya'huërinquë quëpapi. Inaso' hua'an, Noma copirnorí acorinso'.

Cotasë nitëparinso'

(*Hechos 1.18-19*)

³Cotasëso' nani sha'huirapiponahuë', Quisoso tonpopinan quëpahuachinara, ni'sárin. Ina ni'sahuaton, yonquirin huachi. “Ma'tana tëpacaiso marë' quëparapi. ¿Onpoatocha sha'huirapirahuë paya?” ta'ton, sëtërin. Corto hua'ano'sa' ya'huëpiquë paantarahuaton, cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtópiso' yayo'coantapirinhuë'.

⁴—Co huachi iso coriqui nohuantërahuë'. Pa'pi co noyahuë' ninahuë. Quisoso nóya quëmapi nipirinhuë', sha'huirapirahuë. Ina marë' oshahuanahuë, itoonin.

—¿Ma'marëta' ina sha'huitërancoi? Co quiyaso' ina yonquiraihuë'. Quëma naporanso', itopi.

⁵Napotohuachinara, Yosë chinotopiso pëiquë chachin coriqui tël'yatonahuaton, pipirin. Pa'sahuaton, nihuëinquëconorahuaton, nitëparin.

⁶Ina quëran corto hua'ano'saso' coriqui maantarahuatona':

—Tëpacaiso marë' pahuëretópiso' ni'ton, co Yosë marë' acocaso' ya'huërinhuë'. Inaquë acohuatëhua', co Yosë pënëntërinso' natëarihuahuë', ta'tona', co inaquë acopihuë'.

⁷—Iso coriquiquë no'pa' pa'ahuan' nisha piyapi'sa' pa'pitacaso marë', topachinara:

—Noyahua', topi ya'ipiya. Napoaton pa'sahuatona', ina coriquiquë no'pa' pa'anpi. “Tëshitona'pi no'panën,” itopiso' pa'anpi. Inaquë nisharo'sa chiminpachinara, pa'pitopi. ⁸Napoaton ipora huanta' ina po'oroso': “Huënai' No'pa',” itopi. ⁹Íraca Irimiasë ninoton, Yosë quiricannëquë ninshitërin. “Cara shonca coriqui prata quëran nininso' quëtapi. Ina nápo' cotioro'sa' nohuantopi ni'ton, quëtapi. Ina coriqui chachin maantarahuatona', ¹⁰tëshitona'pi no'panën pa'anapi. Yosë sha'huitërinco chachin napoapi,” tënin, ninshitaton. Naporinso chachin ina nápo' coriqui masahuatona', no'pa' pa'anpi.

Pirato naporinso'

(*Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5;*

Juan 18.33-38)

¹¹Quisososos' Pirato notënanquë huaniárin.

—¿Quëmaso' cotioro'sa' copirnonquën ti? itërin Piratori.

—Ca mini inaco, itërin Quisosori.

¹²Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitari na'con nonpinapipirinahuë', co manta' tëninhuë'.

¹³—Na'con nonapirinëinquën, ¿co natananhuë' ti? itopirinhuë' Piratori.

¹⁴Co manta' tëninhuë'. Co pi'pisha tëranta' a'panitërinhuë'. “Ma quëmapi'ta'

isoso' ni'ton, co manta' yaa'panitërin-huë'," tënin Pirato yonquiaton.

Quisoso tëpacaiso' sha'huirinso'

(*Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25;*

Juan 18.38—19.16)

¹⁵Nani Pascoa tahuëri Piratoso', a'nara' apina'pi tashinan pëi quëran ocoirin. Insosona piyapi'sari nohuan-topiso' ocoirin. ¹⁶Tashinan pëiquë a'na apina'pi ya'huarin. Inaso' pa'pi co noyahuë'. Ya'ipi parti nahuiantërinso'. Parapasë itopi. ¹⁷Piyapi'sa' huë'pachinara, Piratori itërin:

—Ipora Pascoaquënta' a'nara' apina'pi ocoianta'li, topirahuë'. ¿Insota' nohuantërama' ocoica'huaso'? Cato' ya'huapi. A'naso' Parapasë. A'nanta' Quisoso, Cristo itopiso'. ¿Insochachinta' nohuantërama' ocoica'huaso'? Canpita huayonco', itërin.

¹⁸“Cotio hua'ano'sari co quë'yatonahuë', Quisoso mapi,” ta'ton, Piratori napotërin.

¹⁹Hua'an shiranëncuë huënsëaso', sa'ininta' nanan a'patiirin Quisoso ocoicaso marë'. “Achin tashi' a'ninquëchin hua'narahuë. Quisoso hua'nato, chiniquë pa'yanahuë. Inaso' noya quëmapi. Co manta' onporinhuë' ni'ton, nicha'ëquë'. Co tëpacaso' ya'huërinhuë'” itërin sa'ini. Ina marënta' Piratori co yatëparinhuë'.

²⁰Corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa', inapitaso nimirinhuë', a'naya a'naya piyapi'sa' sha'huitëra'piapi:

—“Parapasë ocoirahuaton, Quisoso atëpatëquë',” itoco', itëra'piapi. ²¹Ina quëran Piratori natanin huachi.

—¿Insochachinta' ocoi'li? itaantarin. Napotaantahuachina:

—¡Parapasë ocoitocoi! itopi.

²²—¿Ma'ta' onpochi nipachin Quisoso, Cristo itopiso'? itohuachina:

—¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in! tosapi ya'ipiya.

²³—¿Ma'marëta' tëpa'li? ¿Ma'ta' onporin? itopirinhuë', aquëtë chachin chiniquë itantapi:

—¡Corosëquë patanantëquë' chimi'in! itaantapi.

²⁴Napotohuachinara, nisha yonquirin huachi. “Piyapi'sa' co yanatërinacohuë'. Chiniquë no'huitatona', yaahuërinaco,” ta'ton, co huachi yonquirinhuë' Quisoso ocoicaso'. Napoaton i'sha masahuaton, piyapi'sa' ni'tërantapaquë hui'sërin.

—Iso quëmapi'so' noya. Co manta' onporinhuë', tënahuë. Co ca nohuanto, tëpaapihuë'. Co ina marë' anal'intincoso' ya'huërinhuë'. Canpita yonquiramaso', itahuaton, hui'sërin.

²⁵—Tëhuëncachin quiya yonquirai tëpacal'huaiso'. Yosë yaana'intoahuachincoi, hui'nahuëipitarë'coi chachin ana'inchincoi, topi.

²⁶Napohuachinara, Pirato camaitërin Parapasë ocoicaso'. Quisososo nimirinhuë' chiniquë ahuihuitërin. Chiniquë huihuitona', pë'sha pë'shatopi. Nani huihuihuachinara, sha'huitërin corosëquë patanantacaiso marë'.

²⁷Sha'huitohuachina, Pirato pëinëncuë quëpapi. Inaquë notohuaro' sonto'ro'sa' niyontonpi tëcariatona' tëhuacaiso marë'. ²⁸Ai'nampiratahuatona', quëhuanën miachin hua'an a'morinso pochin nininso' a'motopi tëhuacaiso marë'. ²⁹Yancotënta' nahuan quëran nicatona', ayancotopi. Ina quëran tëhuacaiso marë napotopi:

—Ma'tana huaranën maquë huachi, itatona', piquiranana asë'quëëpi. Naporahuatona' ina notënanquë isonpi:

—Hua'qui tahuëri nanpitan cotioro'sa' hua'anëntëquë', itopi.

³⁰Ina quëran iraiquë ipitopi. Piquirananta' matantarahuatona', ahüemotopi. ³¹Inapotatona', tëhuapi.

Nani tëhuahuachinara, a'motopiso' ocoitahuatona', a'morinso chachin a'motantapi. Ina quëran corosëquë patanantacaiso marë' quëpapi huachi.

Corosëquë patanantopiso'

(*Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43;*

Juan 19.17-27)

³²Ninano quëran pipirahuatona', a'na quëmapi nacapipi, Siriniquë ya'huë-rinso'. Simon itopi. Ina masahuatona', corosë Quisoso quëparinso' sontaro'sari apitëntopi. Inari quëpatërin.

³³Pa'sahuatona', panëa'hua Corocota, itopiquë canconpi. Corocotaso': "Nansë Moto'," tapon naporin. ³⁴Inaquë canconahuatona', huino ma'sha pinshiinë' ayontahuatona', o'shitopirinahuë', pi'pisha pi'nirahuaton, co o'orinhuë'.

³⁵Ina quëran sontaro'sari corosëquë patanantopi. Nani patanantahuatona', ninontopi. "Huëco', nicanatëhua' Quisoso a'morinsopita maahua'," nitatona', ya'nipirapi. Naporahuatona', a'naya a'naya mapi. ³⁶Nani masahuatona', inaquë huënsëapi nicacaiso marë'. ³⁷Onporinso marësona tëparapisonta' ninshitopi.

ISOSO' QUISOSO,

COTIORO'SA' COPIRNO

ta'caso', ninshitopi. Inapotahuatona', corosëquë chachin motën pëtëcha achinpitopi.

³⁸Ina pirayan cato' apiro'santa' patanantopi. Nisha patanantopi. A'nara' inchinan quëran, a'nanta' ahuënan quëran acopi. ³⁹Piyapi'sa' na'huë-pona pochin, Quisoso tëcariatona', tëhuaconpi.

⁴⁰—¿Nani ma'sha nanitaparan ti? I'hua naporan: "Yosë chinotopiso pëi' ata'huantohuato, cara tahuëri quëran anoyatantarahuë'," tënan. Inta nipachin cha'ëquë'. Yosë hui'ninquën chachin

nipatan, corosë quëran nohuararahuaton cha'ëquë', itoonpi.

⁴¹Inapochachin corto hua'ano'sa', cotio maistro'sa', cotio ansiano'sa', inapitarinta' tëhuatona', itapona:

⁴²—A'napitaso' yanicha'ëponahuë', inaora chachinso' co nanitërinhuë' cha'ëcaso'. Israiro'sa' copirno nipachin, corosë quëran nohuarain nicatëhua' natëahua'. ⁴³"Yosë hui'ninco chachin ni'ton, catahuarincó," topirinhuë'. Yacatahuahuachin, apiramiáchin nicha'ëin, nitopi.

⁴⁴Ina pirayan patanantopisopitanta' Quisoso no'huipi.

Quisoso chimininsó'

(*Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49;*

Juan 19.28-30)

⁴⁵Camotëchin nisahuaso', ya'ipi parti tashirarin. I'huaraya huarë' yono tashi pochin nisarin. ⁴⁶Naporo' Quisoso chiniqué nonin. *Iri, Iri, ¿nama sapacatani?* tënin. Inaora nananquë nonaton, naporin. "¿Onpoatonta' Tata patëranco?" tapon naporin.

⁴⁷A'naquën huanipapisopita nata-nahuatona':

—Iniasë përasamara, topi.

⁴⁸A'naso' manorahuaton, pi'shiro pochin nininsó' maonin. Ina masahuaton, huino áin nininsó' asë'cotëtahuaton, piquirananquë achinpitërin. Achinpitahuaton, ihuëtërin o'ocaso marë'. ⁴⁹A'napitariso nipirinhuë' itapona:

—Tananpitëquë' nia'ahua'. Iniasëri o'maton nicha'ëpon nimara, nitopi.

⁵⁰Quisososó' nipirinhuë' chiniqué nonahuaton, chiminin huachi. ⁵¹Naporo' Yosë chinotopiso pëiquë tanontën në'mëtë' patonpiso' noshatërin. Inaora noshataton, catotë huarë' ninin. Inapa quëran no'paquë huarë' noshatomarin. Naporahuaton, panca ocohua pa'nin.

Na'piro'sa' inaora nopaatërin. ⁵²Nopaa-tohuachina, a'naya a'naya pa'pitopiso' nii'soatërin. A'naquën Yosë imarinso-pita iráca ayapirinahuë!, nanpiantapi huachi. ⁵³Quisoso nanpiantarinso' piquëran inapitanta' pa'pitopi quëran pipirahuatona!, Quirosarinquë pa'sapi. Na'a piyapi'sari quënanpi.

⁵⁴Quisoso chiminpachina, capitanso sontaronënpitarë chachin ni'sapi. Ocohua pa'ninso', na'piro'sa' nopaatërinso', inapita ni'sahuatona!, pa'pi pa'yanpi. —Tëhuëenchachin iso quëmapiso!, Yosë hui'nin, topi.

⁵⁵Sanapi'sa' Cariria quëran huë'piso-pitanta!, aquë quëran notëërapí. Inapitasto' Quisoso imaquipi nocomacaiso marë!. Iporaso' chiminiso' ni'sapi anta!. ⁵⁶A'naso' Maria Mactarina itopiso!. A'nanta' Maria. Inaso' Santiaco, Cosi, inapita a'shin. A'nanta' Sipitio hui'ninpita a'shin. Inapitasto' aquë quëran notëërapí.

Na'pi naninquë po'mopiso'

(*Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56;*

Juan 19.38-42)

⁵⁷I'huararapaso', a'na ma'huan Cosi itopiso huë'nin. Inaso', Arimatiaquë ya'huërin. Quisoso imarin anta!. ⁵⁸Pirato ya'huërinquë pa'nin Quisoso nonën natantacaso marë!. “Quëtoco cari quëpa'i,” itoonin. Napotihuachina, “Noyahua!. Quëpaquë! nipachin,” itahuaton, sontaro'sa' a'parin nonën anohuaratacaiso marë!. Anohuararahuatona!, quëtopi. ⁵⁹Nonën masahuaton, noya morinquë so'quëëtahuatón, ⁶⁰na'pi nanin nasha nininquë po'morin. Inaora marë! pa'anpirinhuë!, inaquë po'morin. Ina quëran pancara'pi masho pitarahuatona!, pa'copitopi. Pa'copitahuatona!, patopi huachi. ⁶¹Maria Mactarina, a'na Maria, inapitasto' nimirinhuë! na'pi nanin notënanquë chachin huënsëapi.

Sontaro'sari a'paipiso'

⁶²Tahuëririnquë chinoto tahuëri marë! nani tapahuachinara, corto hua'ano'sa!, parisioro'sa!, inapita niyontónahuatona!, pa'pi Pirato nontacaiso marë!.

⁶³—Siniro hua'an, Quisocoso' nonpintë!, tënai. Nani yonquirai. Co'huara chimiyantëraponhuë!, piyapi'sa' sha'huitërin. “Tëpahuachinaco, cara tahuëri quëran nanpiantarahuë,” toconin. ⁶⁴Napoaton sontaro'sa' a'paquë! na'pi naninquë a'paicaiso marë!. Cara tahuëri chachin noya a'pai'ina!, ama nonën quëpacaiso marëhuë!. Ca'taninsopitari quëpahuachina!: “Nani nanpiantarin huachi,” toconapona!. Napohuachina!, aquë aquëtë! piyapi'sa' nonpintapi, itopi.

⁶⁵—Inta nipachin, sontaro'sa' ya'huarin. Canpitari chachin paatoma!, inapita quëpaco' noya ni'ina!. Ama piyapi'sari huëcatona! quëpacaiso marëhuë! inapo'ina!, itërin Piratori.

⁶⁶Napohuachina, pa'pi. Pancara'pi to'ni pochin nininquë noyá pa'pirapitopi. Napotahuatona!, sontaro'sa' acopi. —Noya a'paico!, itahuatona! patopi huachi.

Quisoso nanpiantarinso'

(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12;*

Juan 20.1-10)

28 ¹Chinoto tahuëri piquëran Maria Mactarina, a'na Mariarë! naquëranchin paantapi po'mopiquë nicacaiso marë!. Tomio tahuëri tashíramiachin na'pi nanin'pa' pa'sapirinahuë!. ²A'nanaya panca ocohua pa'nin. Siniro anquëninëni inápa quëran o'marahuaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarin. Chi'huincarahuatón, ina aipi huënsërin. ³Huënaráchin huënaráchin o'cori pochin ya'norin. Huiríchin a'morin. Pi'shiro quëran huirí huiríchin.

⁴Ina ni'sahuatona', sontaro'sa' pa'yanpi. Pa'pi tè'huatopi. Ropa ropátahuatona', chimipi pochin no'paquë anotopi. ⁵Ina quëran sanapi'santa' canqui huachinara, anquëniri itërin:

—Ama pa'yancosohuë'. Quisoso corosëquë patanantopiso' yonisaramaso', nitotërahuë'. ⁶Co huachi isëquë ya'huërinhuë'. Sha'huitërinquëmaso chachin nani nantantarin. Huëco' ni'quirico' po'mopiquë. Capa huachi. ⁷Manóton paatoma', ca'tano'sanënpita sha'huitonco': "Nani nantantarin. Ina'ton Caririquë pa'sarin. Inatohua' quënancoantarama'," itonco'. Nani sha'huitëranquëma', itërin anquëniri.

⁸Natanahuatona', a'naróachin na'pi nanin quëran pipipi. Pa'pi pa'yanpirinahuë'. Nóya cancantatona' ta'api ca'tano'sanënpita sha'huitacaiso marë'. ⁹Pa'sapirinhue', a'nanaya iraquë chachin Quisosori ya'notërin.

—Huë'cama imoyaro'sa', itërin. Ina nohuitatona', ya'carionpi. Monshorahuatona', nantën iporantërahuatona', chinotopi.

¹⁰—Ama huachi pa'yancosohuë'. Paatoma', iyahuëpita sha'huitonco' Cariria'pa' pa'ina'. Inatohua' quënancoantarinaco, itahuaton, pa'nin huachi.

Sontaro'sa' napopiso'

¹¹Sanapi'sa' paaso', sontaro'santa' ninanoquë pa'pi corto hua'ano'sa' sha'huitacaiso marë'. "Quisoso pa'pitopiquë noya ni'sapiraihuë', a'nanaya panca ocohua pa'nin. Naporo' anquëni ya'no-rahuaaton, pancara'pi pa'copitopiso' chi'huincarin. Ni'piraihuë', Quisoso nonën capa huachi," itonpi. ¹²Ina quëran corto hua'ano'sa', cotio ansiano'sa' inapita niyontonahuatona', ninontápi. Nani ninontohuachinara, sontaro'sa' amatanarahuatona', na'con coriqui quëtöpi.

¹³—Piyapi'sa' sha'huitoco': "Yono tashi' Quisoso ca'tano'sanënpita huë'pi. Huë'ësocoi, nonën quëpapi," itoco'. ¹⁴Hua'anëma' natantaton ina marë' no'huihuachinquëma', quiyari anoyatarai ama ana'intinquëmaso marëhuë', itopi.

¹⁵—Noyahua'. Napo'i nipachin, toshuatona', coriqui ma'patopi. Pa'sahuatona', piyapi'sa' nonpintopi. Cotio hua'ano'sari sha'huitopiso chachin nonpinpi. Ipora huanta' na'a cotioro'sa' ina nonpin nanan natëpi.

Ca'tano'sanënpita a'chinacaiso marë' sha'huitërinso'

(*Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49;*

Juan 20.19-23)

¹⁶Ina quëran shonca a'na ca'tano'sanënpitaso' pa'pi Cariria'pa'. A'na panënuë pa'pi, Quisosori sha'huitërinquë chachin. ¹⁷Inaquë Quisoso quënanconahuatona', chinotopi. A'naquënsó nipirinhue' pi'pian co natërinhuë'. "Co inahuë' nimara," topirinhue'. ¹⁸Quisosori ya'carirahuaton, itapon:

—Tata Yosë nohuanon, chini chiniquënanantërahuë. Inápaquë ya'huërinso'pita, isoro'paquë ya'huërinso'pita, ya'ipiya hua'anëntarahue'. ¹⁹Napoaton canpita paatoma', ya'ipi piyapi'sa' a'chintoco'. Nisha nisha nananquë nonpisopita a'chintoco' imainaco. Insosona natëhuachinaco, i'quë aporintoco'. "Tata Yosë, Hui'nin, Ispirito Santo inapita nanan quëtërincoi ni'ton, aporintaranquë," itahuatoma', aporintoco'. ²⁰Ina quëran ya'ipi sha'huitëranquëmaso' a'chintoco' natëinaco. Insëquësona pa'patama', carinquëma' ca'tanaranquëma'. Nani tahuëri catahuaranquëma'. Ayaro' tahuëri naniquë huarë' ca'tanaranquëma'. Co onporonta' pataranquëmahuë', itërin Quisosori. Nani huachi.